

**МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И
БЛАГОУСТРОЙСТВОТО**

**АКТУАЛИЗИРАН ДОКУМЕНТ ЗА
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН
ЗА РАЗВИТИЕ**

НА

**ЮГОЗАПАДЕН
РАЙОН**

2011-2013 г.

София, 2011 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
I. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОФИЛ НА ЮГОЗАПАДНИЯ РАЙОН.....	9
1. Общ профил на района.....	9
2. Състояние на регионалната икономика	11
3. Социална сфера.....	18
4. Инфраструктурно развитие.....	30
5. Екологично състояние.....	55
II. SWOT АНАЛИЗ.....	73
III. СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ИНТЕГРИРАНО РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ.....	75
1. Визия за бъдещото развитие на региона.....	77
2. Стратегически цели.....	77
3. Приоритети за развитие.....	78
IV. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ.....	93
V. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ И ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА.....	108
VI. ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.....	115

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АИКБ – Асоциация на индустриалния капитал в България
АМ - Автомагистрала
БВП - Брутен вътрешен продукт
БСЧП „Възраждане” – Български съюз на частните предприемачи „Възраждане”
БТПП – Българска търговско-промишлена палата
БСК – Българска стопанска камара
ВЕИ - Възобновяеми енергийни източници
ГКПП – Граничен контролно-пропускателен пункт
ЕВРОСТАТ – Статистическа служба на ЕС
ЕС - Европейски съюз
ЕСФ - Европейски социален фонд
ЕФРР - Европейски фонд за регионално развитие
ЕТК - Европейски транспортен коридор
ЗРР – Закон за регионалното развитие
ИКТ - Информационни и комуникационни технологии
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КНСБ – Конфедерация на независимите синдикати в България
КРИБ – Конфедерация на работодателите и индустриалците в България
КТ „Подкрепа” – Конфедерация на труда „Подкрепа”
КФ - Кохезионен фонд
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МФ – Министерство на финансите
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МЗХ – Министерство на земеделието и храните
МИЕТ – Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МТИТС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МСП - Малки и средни предприятия
НПР- Национален план за развитие
НСИ – Национален статистически институт
НСРР - Национална стратегическа референтна рамка (в зависимост от контекста)
НСРР - Национална стратегия за регионално развитие (в зависимост от контекста)
ПЧИ – Преки чуждестранни инвестиции
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПСПВ - Пречиствателна станция за питейна вода
ПСОВ – Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧП – Публично-частно партньорство
РПМ - Републиканска пътна мрежа
РПР - Регионален план за развитие
РСР - Регионален съвет за развитие
СЗР - Северозападен район
СЦР - Северен централен район
СИР - Североизточен район
ЮИР - Югоизточен район
ЮЦР - Южен централен район
ЮЗР - Югозападен район

ESPON - Европейска мрежа за наблюдение на пространственото развитие
NUTS - Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от Евростат за районите в ЕС
R&D - Проучвания и развитие
SPD - Единен програмен документ
TEN - Трансевропейска мрежа
INTERACT - Общностна програма
NUTS I, 1 - Райони на Ниво 1 от Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от Евростат
NUTS II, 2 - Райони на Ниво 2 от Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от Евростат
NUTS III, 3 - Райони на Ниво 3 от Номенклатура на териториалните единици за статистиката, използвана от Евростат
PPS - Стандарт на покупателна способност

ВЪВЕДЕНИЕ

Регионалният план за развитие на Югозападния район от ниво 2 за периода 2007 – 2013 г. е приет с Решение на Министерски съвет № 1016 от 30 декември 2005 г. след широко публично обсъждане и консултиране със социално-икономическите партньори и гражданското общество. Регионалният план за развитие на Югозападния район е документ за стратегическо планиране на устойчивото интегрирано развитие на района. Планът определя средносрочните цели и приоритети за развитие на Югозападния район в съответствие с предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие и другите структуроопределящи политики, като отчита специфичните характеристики и потенциала на района.

След приемането на Регионалния план за развитие на Югозападния район настъпиха съществени промени във вътрешната и външната нормативна и институционална среда, в която той следва да бъде изпълняван. Те определят необходимостта от актуализация на действащия Регионален план за развитие на Югозападния район.

От 1 януари 2007 г. България е член на Европейския съюз (ЕС) и в сферата на регионалното развитие и политика се прилагат както националното, така и европейското законодателство. Актуализацията на Регионалния план за развитие отчита предложените от ЕС за програмния период 2007-2013 г. цели и посоки на интервенции на Структурните фондове и Кохезионния фонд, които са основните инструменти за финансиране на регионалната политика, а така също целите и приоритетите на ключовите документи на Общността - Стратегията от Лисабон, Стратегията от Гьотеборг, Стратегическите насоки за развитие на Общността в периода 2007-2013 г, както и Стратегия „Европа 2020“.

Европейското законодателство, което определя правилата и изискванията по отношение прилагането на помощта на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС през програмния период 2007-2013 г. обхваща:

- Регламент № 1083/2006 от 11 юли 2006 г., съдържащ основните разпоредби относно Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд (отменя Регламент № 1260/1999);
- Регламент № 1080/2006 от 5 юли 2006 г. относно Европейския фонд за регионално развитие (отменя Регламент № 1783/1999);

- Регламент № 1081/2006 от 5 юли 2006 г. относно Европейския социален фонд (отменя Регламент № 1784/1999);
- Регламент № 1082/2006 от 5 юли 2006 г. относно Европейските обединения за териториално сътрудничество;
- Регламент № 1084/2006 от 11 юли 2006 г., създаващ Кохезионен фонд (отменя Регламент № 1164/1994).
- Регламент № 1059/2003 от 26 май 2003 г., относно въвеждането на териториално-статистически единици NUTS I, NUTS II и NUTS III в ЕС.
- Регламент № 176/2008 от 20 февруари 2008 г. – относно прилагането на NUTS класификацията в България и Румъния след тяхното присъединяване към ЕС на 01.01.2007 г. (променя и допълва Регламент № 1059/2003)

Като страна-членка на Съюза, България разработи серия от планови и програмни документи, изисквани от Европейската комисия като необходима база за работа с Кохезионния и Структурните фондове в настоящия програмен период: Национална стратегическа референтна рамка на България за периода 2007-2013 г. и пакет от оперативни програми към нея за същия период. Те са основа за насочването на европейската финансова помощ в различни области на социално-икономическото развитие - производствен сектор, човешки ресурси, транспорт, околна среда, регионално развитие, административен капацитет.

С оглед хармонизиране на националното законодателство в областта на регионалното развитие с европейското през м.май 2008 г. година бе приет действащия към момента Закон за регионалното развитие ¹(ЗРР) и Правилник за прилагането на Закона за регионалното развитие² (ППЗРР). Изменението в нормативната уредба също е важен фактор, налагащ актуализация на Регионалния план за развитие на Югозападен район, за да бъде приведен в съответствие с разпоредбите на законодателството за регионалното развитие.

В Закона за регионалното развитие са отразени и промените, свързани с въвеждането на класификация на териториалните единици за статистически цели в България в съответствие с Регламент (ЕС) № 1059/2003 и Регламент (ЕС) № 176/2008. Като страна-членка на ЕС България изпълнява изискванията за прилагане на Общата класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS), прилагана от

¹ обн. в ДВ, бр. 50 от 30 май 2008г., в сила от 31.08.2008 г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009 г.

² обн. в ДВ, бр. 80 от 12 септември 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм. ДВ. бр.5 от 19 Януари 2010 г

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

Евростат за регионите в ЕС. В тази връзка беше предложена и съгласувана с Евростат промяна на териториалния обхват на районите от ниво 2 в България. Следва да се отбележи, че Югозападният район е единственият район от ниво 2 (NUTS 2), който запазва териториалния си обхват. Променен е и обхватът на районите от ниво 1 (NUTS 1). Териториалните единици „Северна България” и „Южна България” са заменени от нови: „Северна и Югоизточна България” (включва Северозападен, Северен централен, Североизточен и Югоизточен район от ниво 2) и „Югозападна и Южна централна България” (включва Югозападен и Южен централен район от ниво 2). За единици от ниво 3 (NUTS 3) са определени 28 – те области на България.

Настоящият документ има за задача да представи актуален анализ на икономическото, социалното, инфраструктурното и екологичното състояние на района, който да даде възможност за сравнение с други райони в страната и в рамките на ЕС. Актуализираната информация отразява тенденциите в социално-икономическите процеси в района в периода след приемането на Регионалния план за развитие на Югозападния район през 2005 г.

Друга важна цел на актуализацията е да се постигне по-добра съгласуваност и обвързване с прилаганите финансови инструменти. В тази връзка плановият документ е актуализиран, като анализът обхваща всички области, към които ще бъде насочена финансовата помощ за регионално развитие. Актуализираният анализ дава възможност да бъде преразгледана избраната стратегия за средносрочно развитие на района и да бъдат направени някои промени или уточнения в стратегическата част на документа.

Направена е нова редакция на SWOT анализа на действащия РПП, като са отразени изводите и оценките, съответстващи на актуалните социално-икономически процеси в ЮЗР.

Направените промени в стратегическата част на Актуализирания документ за изпълнение на РПП на ЮЗР имат допълващ и доуточняващ характер, като допълнително е поставен акцент на актуалните условия и тенденции, националния и европейския дневен ред в развитието на регионите и на актуалните цели и приоритети на кохезионната политика на ЕС.

Предпоставка за актуализацията на Регионалния план за развитие е и актуализацията на Националната стратегия за регионално развитие 2005–2015 г. С Решение № 922/ 16.12.2011 г. на Министерски съвет бе приет Актуализиран документ за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2011-2015 г. Една от важните части, включени в актуализираната Национална стратегия за *Министерство на регионалното развитие и благоустройството* 7
Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство”

регионално развитие (2011-2015 г.) са стратегическите насоки за актуализация на Регионалните планове за развитие на шестте района от ниво 2.

Съгласно разпоредбите на чл.19, ал.3 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие проектът на Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район бе одобрен от Регионалния съвет за развитие на Югозападен район с Решение от Протокол №5 от 30.09.2010 г.

В документа са отчетени препоръките и предложенията от Доклада за изпълнението на Регионалния план за развитие (одобрен с Протокол № 28 – 03.04.28(2)/22.07.2011 г. на Министерски съвет), изготвен въз основа на резултатите от изработената през м.ноември 2010 г. Междинна оценка за изпълнението на РПР на ЮЗР съгласно разпоредбите на чл.33, ал.1 и чл.36 на ЗРР. Междинната оценка за изпълнението на РПР съдържа преглед и оценка на първоначалните резултати от изпълнението на Плана, оценка на изпълнението на целите и оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, както и препоръки за актуализацията на РПР. Конкретните изводи и препоръки от Междинната оценка са включени в съответните раздели от съдържанието на актуализирания документ, за които се отнасят.

За разработването на аналитичната част на настоящия документ е използвана, както информация от Националния статистически институт, Евростат, така и данни от други аналитични изследвания, касаещи социално-икономическото, инфраструктурното и екологичното развитие на регионите, осъществени в периода след приемането на РПР.

I. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОФИЛ НА ЮГОЗАПАДНИЯ РАЙОН

1. Общ профил на Югозападния район

Югозападният район заема югозападната част на България с територия 20 306,4 кв.км, което представлява 18,3% от общата територия на страната. Той е част от района на ниво NUTS1 „Югозападна и Южна централна България”, включващ Югозападния район и Южния централен район, съответстващи на ниво NUTS2. На север граничи със Северозападния район, а на изток - с Южния централен район. Южната и западната граница на Югозападния район съвпадат с държавната граница, като районът граничи с 3 държави - Гърция (южна граница) и Сърбия и Македония (западна граница). Югозападният район се състои от 5 административни области – Благоевград, Кюстендил, Перник, Софийска и София (столица), които включват общо 52 общини.

В района са разположени 952 населени места, от които 48 са градове и 904 - села. Броят на населението в района към 01.02.2011 г. е 2 132 848 д., съответстващо на 29% от населението на страната. Средната гъстотата на населението е 105,3 души/ кв. км., значително по-висока от средната за страната (66,3д./кв.км.), което се дължи основно на столичния град, където гъстотата е 960,29 души/ кв. км.

Фиг.1 Районите от ниво 2 в България

Фиг.2 Югозападен район от ниво 2

В териториалния баланс на Югозападния район горските територии съставляват 47,1%, земеделските – 46%, населените места и урбанизираните територии - 4,9%, водните площи – 1% и други антропогенно натоварени територии – 1%.

Релефът на Югозападен район е разнообразен - основно планински, съчетан с равнинен. Тук се намират най-високите планини в България – Рила, Пирин, западните части на Родопи, а също и Осоговска планина, Малешевска, Витоша, част от Стара планина, които имат значителен принос за развитието на туризма както в района, така и в страната.

През територията на района минават важни национални пътища и три от десетте международни транспортни коридора, осъществяващи връзка с Европа и Азия:

- коридор №10 (Централна Европа-Белград-София- Истанбул);
- коридор № 4 (Северна и Централна Европа-Видин-София-Атина);
- коридор №8 (Италия-Албания-Македония-София-Бургас-Варна-Кавказките републики).

2. Състояние на регионалната икономика

След присъединяването на България към ЕС през 2007 г., Югозападният район продължава своето положително икономическо развитие. Основните благоприятстващи фактори са силната концентрацията на ресурси - финансови, материални и човешки в района на столицата, по-големият обем на инвестиции, възловото разположение на района по направленията на европейските транспортни коридори, степента на изграденост на социалната и инженерната инфраструктура, както и наличието на квалифицирани кадри в различните сектори на икономиката. По базови икономически показатели през периода 2008-2009 г. Югозападният район запазва водещото си място сред районите на ниво NUTS 2 в страната.

В резултат на глобалната икономическа криза през 2009 г. започна процес на икономически спад за страната, за разлика от Югозападен район, където БВП и БДС, макар и минимално, нарастват. По данни на Евростат за 2009 г. БВП на България отбеляза спад от 5,5% в реално изражение (-4,2% за ЕС-27). Като цяло стабилната финансова система и предпазливата фискална политика не позволиха националната икономика да бъде по-сериозно засегната, което се случи в част от новоприсъединилите се страни-членки, и през 2010 г. в страната се регистрира общ икономически темп близък до нулата, но с положителна стойност (0,2%). Очаква се започналият слаб растеж да продължи, като прогнозните данни на Евростат за БВП на България за 2011 г. и 2012 г. възлизат съответно на 2,6% и 3,8%. Следва да се отбележи, че поради спецификата на отчитане на НСИ и Евростат не могат да бъдат представени данни за БВП и другите основни икономически показатели на ниво Югозападен район (както и за останалите райони от ниво 2) за 2010 г. Това не дава възможност за цялостна оценка на отражението на кризата в ЮЗР. Въпреки това може да се приеме, че кризата се е отразила по-силно на регионалната икономика, отколкото в по-слабо развитите райони, поради високите нива на икономическа активност.

Стойността на произведения **брутен вътрешен продукт (БВП)** по текущи цени през 2009 г. общо за страната е 68 321 610 хил. лв., при 69 295 031 хил. лв. за 2008 г. и 38 822 636 хил. лв. за 2004 г. Номиналната стойност на БВП за Югозападния район за 2009 г. възлиза на 32 995 498 хил. лв., при 32 062 491 хил. лв. за 2008 г. и 15 954 150 хил.лв. за 2004 г. Следователно, в страната се наблюдава тенденция на спад при БВП за последната година, а в Югозападния район тенденцията е на покачване, макар и минимално, което се обуславя от общото развитие на икономиката на района. Темпът

на нарастване за района остава по-висок от средната стойност за ЕС-27. ЮЗР значително надвишава приноса на всеки от другите NUTS 2 райони в общия БВП и през 2009 г. формира 48,2% от общия БВП на страната. Делът на останалите райони от ниво 2 в националния БВП варира в границите 7,4-14%. По последни данни на НСИ за 2008 г. Област София (столица) дава 37,5% от националния БВП, докато за останалите области от района този относителен дял е в рамките на 1-3 %.³

Таблица 1. Брутен вътрешен продукт в абсолютна стойност (2008-2009 г.)

Район, област	БВП	БВП	БВП	БВП
	по текущи цени (хил.лв.)	по текущи цени (хил.лв.)	на глава от населението (лв.)	на глава от населението (лв.)
	2008 г.	2009 г.	2008 г.	2009 г.
БЪЛГАРИЯ	69 295 031	68 321 610	9 090	9 007
Северозападен район	5 443 024	5 070 226	5 897	5 576
Северен централен район	5 799 433	5 463 870	6 249	5 942
Североизточен район	7 771 232	7 159 964	7 836	7 231
Югоизточен район	8 442 682	8 100 019	7 513	7 238
Южен централен район	9 776 169	9 532 033	6 340	6 217
Югозападен район	32 062 491	32 995 498	15 161	15 610
Благоевград	2 046 445		6 219	
Кюстендил	812 677		5 478	
Перник	1 400 961		10 144	
София	1 798 948		7 045	
София (столица)	26 003 460		20 904	

Източник: Национален статистически институт

По показателя **БВП на глава от населението** за 2009 г. Югозападният район значително изпреварва останалите райони в страната, независимо от големия брой население. Средната стойност на БВП на човек в Югозападния район е 15 610 лв. при среден показател за страната от 9 007 лв. През 2009 г. единствено в ЮЗР продължава тенденцията на нарастване на стойностите на показателя. В останалите райони от ниво 2 и средно за страната се наблюдава тенденция на спадане на стойностите на БВП на глава от населението. По последни данни на НСИ за 2008 г. област София (столица) е с най-висока стойност по показателя БВП/на глава от населението - 20 904 лв. и изпреварва значително останалите области от Югозападния район, където има относително равновесие.

³ Последните данни на НСИ за БВП на областно ниво са за 2008 г.
 Министерство на регионалното развитие и благоустройството
 Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство”

Таблица 2. Регионален БВП на глава от населението по покупателна способност спрямо средното за ЕС-27 за 2004-2008 г. (в %)

	2004	2005	2006	2007	2008
Европейски Съюз (27)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
България	35	37	38	40	44
Северозападен район	27	28	26	27	28
Северен централен район	27	28	28	28	30
Североизточен район	30	32	34	34	37
Югоизточен район	32	34	34	33	36
Южен централен район	27	28	29	29	30
Югозападен район	51	54	60	67	73

Източник: Евростат

В сравнение с регионите в ЕС Югозападният район се намира в по-благоприятно състояние, отколкото останалите български райони на ниво NUTS 2, но все още достигнатата степен на икономическо развитие е значително под средното равнище в ЕС. БВП на глава от населението по паритет на покупателна способност за района за 2008 г. възлиза на 73 % от средната стойност за ЕС-27 в сравнение с 67 % през 2007 г. Това е нарастване от 6 % за 2008 г. и показва изпреварващ темп спрямо повишаването на показателя за цялата страна за същия период (+4%). В столицата са концентрирани значителна част от икономическите дейности и тя остава най-привлекателното място за бизнес в страната. Подобна закономерност се наблюдава и в други райони от Източна Европа, които включват столици на страни от ЕС.

Вътрешнорегионалните дисбаланси по отношение на общия икономически потенциал и принос на отделните области могат да бъдат преодолені чрез провеждане на последователна икономическа политика за развитие на приоритетни и силно конкурентоспособни отрасли в столицата и района около нея, като същевременно се стимулира разгръщането на потенциала на другите области в сектори, формиращи висока добавена стойност - индустрия, туризъм и бизнес услуги на основата на подобрена социална и техническа инфраструктура.

Отчетените стойности на показателя **брутна добавена стойност (БДС)** за 2009 г. показват нарастване за Югозападния район като част от общата тенденция на нарастване за страната. Регистрираният ръст на БДС на Югозападен район за 2009 г. възлиза на 109% в сравнение с 2004 г. и на 6,12% спрямо предходната 2008 г. И през 2009 г. ЮЗР запазва водещото си място сред районите от ниво 2, като създава 48% от

брутната добавена стойност за страната (нарастване с 2,6% в сравнение с предходната година).

Приносът на Югозападния район в брутната добавена стойност за страната по икономически сектори през 2009 г. се отличава с доминиращ дял на района в сектора на услугите - 54,63%, индустриален дял, равняващ се на 40,28% и добавена стойност в аграрния сектор - 14,55%. Структурата на брутната добавена стойност в Югозападния район се характеризира със силен превес на сектора на услугите, където се формира 72,5% от съвкупната добавена стойност в района. В сектора на индустрията се произвеждат 26% от регионалната добавена стойност, а приносът на сектора на селското и горско стопанство е 1,5%.

В разпределението на брутната добавена стойност на Югозападния район по икономически сектори се наблюдават характерните особености за развитите в икономическо отношение региони в ЕС - значителен дял на сектора на услугите, следван от дела на индустрията и нисък дял на аграрния сектор, което в значителна степен доближава Югозападния район до потенциала, необходим за справяне с конкурентния натиск в ЕС.

Таблица 3. Брутна добавена стойност (2008-2009 г.)

Район	2008 г. БДС (хил.лв.)	2008 г. БДС по икономически сектори (хил.лв.)			2009 г. БДС (хил.лв.)	2009 г. БДС по икономически сектори (хил.лв.)		
		Аграрен	Индустрия	Услуги		Аграрен	Индустрия	Услуги
България	57 732 834	3 990 180	17 557 681	36 184 973	58 695 489	2 836 721	17 996 307	37 862 461
<i>Северозападен</i>	4 534 830	668 667	1 451 529	2 414 634	4 355 860	516 303	135 6500	2 483 057
<i>Северен централен</i>	4 831 770	597 920	1 511 111	2 722 739	4 694 042	433 814	1 585 885	2 674 343
<i>Североизточен</i>	6 474 565	579 055	2 041 111	3 854 399	6 151 168	457 752	1 726 886	3 966 710
<i>Югоизточен</i>	7 033 981	551 441	2 844 752	3 637 788	6 958 771	403 896	2 966 685	3 588 190
<i>Южен централен</i>	8 144 970	975 286	2 888 981	4 280 703	8 189 024	612 329	3 112 197	4 464 498
Югозападен	26 712 718	617 811	6 820 197	19 274 710	28 346 624	412 807	7 248 154	20 685 663

Източник: Национален статистически институт

Тенденцията на нарастването на обема на **преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ)** в страната през периода 2007-2008 г. се усеща особено силно в Югозападния район - увеличава се дялът на ПЧИ в сектори като търговия и транспортни услуги, строителство, банково и застрахователно дело, хотелиерство и туристически дейности. Водеща област по привличане на ПЧИ е област София (столица).

И през 2009 г. ЮЗР запазва водещото си място в структурата на разпределение на преките чуждестранни инвестиции в страната по райони от ниво 2 с относителен дял от 67,9% от всички ПЧИ за България, но вследствие на започналата икономическа криза тенденцията на нарастване е прекъсната и през 2009 г. чистата стойност на направените ПЧИ в ЮЗР възлиза на 1 019 360 хил. евро (за 2008 г. – 2 448 544 хил. евро). Тази стойност представлява намаление от 58,4% на годишна база спрямо 2008 г. Средно за страната ПЧИ за 2009 г. също намаляват - със 68,7% спрямо 2008 г. Намалението за област София (столица) за 2009 г. спрямо 2008 г. възлиза на 64,2%, като относителният дял на областта достига 90,5 % от инвестициите за района и 61,4% от общия размер на ПЧИ в България.

Таблица 4. Чуждестранни преки инвестиции с натрупване за периода 2007-2009 г. (в хил. евро)

Район, област	2007	2008	2009
БЪЛГАРИЯ	15 167 125	19 185 003	20 441 581
<i>Северозападен район</i>	425 802	500 961	495 574
<i>Северен централен район</i>	437 293	797 174	759 508
<i>Североизточен район</i>	1 460 035	2 053 309	2 083 919
<i>Югоизточен район</i>	1 472 216	1 639 288	1 857 192
<i>Южен централен район</i>	966 811	1 340 758	1 372 515
Югозападен район	10 404 969	12 853 513	13 872 873
Благоевград	134 446	215 233	252 672
Кюстендил	15 671	19 990	15 960
Перник	232 106	283 712	240 148
София	799 997	662 669	815 676
София (столица)	9 222 748	11 671 909	12 548 417

Източник: Национален статистически институт

През 2009 г. броят на **предприятията от нефинансовия сектор** в Югозападен район се е увеличил с 29,4% спрямо 2008 г. и възлиза на 134 146 (увеличението за страната е 19,6%). Увеличението се дължи на нарасналия брой на микро, на малките и на средните предприятия, като най-висок е темпът на прираст на микро предприятията (до 9 заети) – 33%. През 2009 г. най-голям дял от нефинансовите предприятия в България се намират в ЮЗР – 36,4%.

Таблица 5. Брой на нефинансовите предприятия по групи според броя на заетите в тях лица за периода 2005-2009 г.

Големина на предприятията	Предприятия (брой)				
	2005	2006	2007	2008	2009
БЪЛГАРИЯ	252 519	257 950	283 444	307 831	368 229
<i>Микро фирми(до 9)</i>	225 222	228 039	251 834	273 853	335 929
<i>Малки фирми(10-49)</i>	21 949	24 125	25 472	27 559	26 463
<i>Средни фирми(50-249)</i>	4 576	4 980	5 309	5 573	5 071
<i>Големи фирми (250+)</i>		806	829	846	766
Югозападен район	73 886	74 319	92 829	103 680	134 146
<i>Микро фирми(до 9)</i>	64 501	63 994	81 588	9 1403	121 846
<i>Малки фирми(10-49)</i>	7 478	8 225	8 950	9 821	9 974
<i>Средни фирми(50-249)</i>	1 616	1 794	1 950	2 104	1 999
<i>Големи фирми(250+)</i>		306	332	352	327

Източник: Национален статистически институт

Световната икономическа криза оказва негативно влияние върху развитието на туризма в страната, в т.ч. и в Югозападния район, през 2009 г. Въпреки това през 2010 г. се отбелязва известна стабилност в обема на реализираните нощувки и в стойността на туристическите приходи. Започналият през 2009 г. спад в размера на **приходите от нощувки** за ЮЗР (18,5% спрямо 2008 г.) продължава и през 2010 г., макар и в много по-ниска степен - 1,5% на годишна база спрямо 2009 г. Средно за страната през 2010 г. се регистрира нарастване на приходите от нощувки спрямо предходната 2009 г. в размер на 4,3%, което се дължи на увеличение на стойностите за Югоизточния и Североизточния район. В съвкупните приходи от туристически дейности Югозападният район запазва третото си място сред районите от ниво 2 в страната (след Югоизточния и Североизточния район) с реализирани приходи от нощувки в размер на над 140 млн. лв. през 2010 г. Делът на ЮЗР в общите приходи от нощувки за страната през периода 2008-2010 г. бележи постоянни стойности от около 21-22%. Стойността за 2010 г. възлиза на 21,5%, което се дължи основно на област София (столица) с приходи от нощувки в размер на близо 95 млн. лв. (67,4% от тези на ЮЗР) и област Благоевград с близо 31 млн. лв. (22% от тези на ЮЗР).

Разходите за **научно-изследователска и развойна дейност (НИРД)** в Югозападен район през 2009 г. запазват тенденцията на нарастване и достигат 288 297 хил. лв.

Таблица 6. Развитие на туризма в Югозападен район към 31.12.2010 г.

Райони и области	Средств-ва за подслон (бр.)	Легла (бр.)	Реализирани нощувки (бр.)		Пренощували лица (бр.)		Приходи от нощувки (лв.)	
			ОБЩО	в т.ч.: чужденци	ОБЩО	в т.ч.: чужденци	ОБЩО	в т.ч.: чужденци
БЪЛГАРИЯ	3 540	283 641	16 261 170	10 565 210	4 411 899	2 084 300	653 736 875	465 763 070
Северозападен район	177	8 168	367 556	49 521	205 274	21 299	11 401 870	2 323 271
Северен централен район	342	12 538	492 105	92 654	312 883	57 196	18 232 107	4 784 238
Североизточен район	647	83 075	5 133 831	3 967 972	1 006 432	633 552	189 455 740	154 572 894
Югоизточен район	1 176	109 008	6 414 888	4 853 214	1 056 553	668 213	238 087 669	194 381 372
Южен централен район	751	30 116	1 476 713	291 778	663 459	111 609	55 861 783	15 942 755
Югозападен район	453	40 736	2 376 077	1 310 071	1 167 298	592 431	140 697 706	93 758 540
Благоевград	207	17 757	734 639	368 251	316 149	133 513	30 882 667	15 584 647
Кюстендил	38	2 270	101 973	9 515	53 115	5 720	2 778 185	609 509
Перник	23	996	26 415	7 018	10 734	1 777	498 160	147 150
София	67	6 699	396 520	195 091	140 340	45 521	11 768 034	5 453 447
София (столица)	118	13 014	1 116 530	730 196	646 960	405 900	94 770 660	71 963 787

Източник: Национален статистически институт

Нарастването спрямо предходната 2008 г. възлиза на 16,8%, като районът продължава да формира преобладаващата част от разходите за НИРД на страната с дял от 80% през 2009 г. Голямата концентрация на разходи за НИРД в ЮЗР се дължи в много по-голяма степен на разходите на правителството и учебните заведенията за висше образование, отколкото на мащаба на разходите на бизнес предприятията.

Таблица 7. Дял на разходите за научно-изследователска и развойна дейност от БВП за 2004-2009 г. (%)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ЕС-27	1,83	1,82	1,85	1,85	1,92	2,01
БЪЛГАРИЯ	0,49	0,46	0,46	0,45	0,47	0,53
Северозападен район	0,12	0,11	0,14	0,15	0,12	0,16
Северен централен район	0,16	0,08	0,1	0,08	0,09	0,13
Североизточен район	0,21	0,2	0,26	0,2	0,22	0,31
Югоизточен район	0,1	0,08	0,15	0,16	0,18	0,19
Южен централен район	0,13	0,14	0,14	0,22	0,36	0,22
Югозападен район	1,01	0,94	0,85	0,79	0,77	0,87

Източник: Евростат

Постигането на една от целите на ЕС по отношение развитието на конкурентоспособна икономика, определена със Стратегия „Европа 2020“ (инвестиции в НИРД в размер на 3% от БВП за ЕС до 2020 г.) и заложена в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015г.) като национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1,5% от БВП зискава да се увеличат ангажиментите и отговорностите на страната (в т.ч. и в ЮЗР) за осигуряване на повече финансови ресурси предназначени за проучвания, развитие на модерни нови технологии и иновации.

Структурата на регионалната икономика на Югозападния район очертава необходимостта от поддържане на устойчиво развитие на сектора на услугите; по-засилена екологична съобразеност и модернизация на индустриалния сектор и по-специално в областта на високите технологии; преструктуриране на селскостопанския сектор и нарастване на инвестициите в областта на биологичното земеделие. Необходимостта от интегрирани мерки за конкурентоспособно развитие на регионалната икономика се подсилва от инвеститорския интерес към района за развитие на търговските, банковите, бизнес и транспортните услуги, строителните дейности и туристическата индустрия.

3. Социална сфера

Икономическата криза дава отражение и в задълбочаването на демографските проблеми, свързани с процесите на раждаемост, смъртност, миграция на населението и не на последно място задълбочаване на диспропорциите в териториалното разпределение на населението в страната. Показателите за общо демографско развитие на Югозападния район го поставят в сравнително по-благоприятна позиция спрямо останалите райони в България, тъй като по-големите възможности за заетост и професионална реализация в района на столицата привличат повече млади хора от други части на страната.

Югозападният район е най-големият район на ниво NUTS 2 в България по **брой на населението** – 2 132 848 души към 01.02.2011 г., което представлява 29% от населението на страната. В разпределението на населението на областно ниво съществува ясно изразен дисбаланс между област София (столица) и останалите области. Населението на област София (столица) към началото на 2011 г. е 1 291 591 д. (17,5% от населението на страната). Сред другите области в района област Благоевград

и Софийска област са с относително по-голям брой население – съответно 323 552 д. и 247 489 д., а областите Кюстендил (136 686 д.) и Перник (133 530 д.) – с по-малък брой.

Средната **гъстота на населението** в Югозападния район е 105.03 ч./кв.км. и е най-високата за страната, което е продиктувано от по-добрите възможности за живот и работа, които предлага столицата. Останалите райони от ниво 2 се нареждат около или под средната гъстотата за страната (66.34 ч./кв.км). Гъстотата на населението в рамките на ЮЗР варира значително, като тя е най-висока в област София (столица) – 960.29 ч./кв.км, а най-ниска в Софийска област – 35.06 ч./кв.км.

Таблица 8. Брой и гъстота на населението към 01.02.2011 г.

Райони и области	Брой на населението	Гъстота на населението (души/кв.км)
БЪЛГАРИЯ	7 364 570	66.34
Северозападен район	847 138	44.42
Северен централен район	861 112	57.50
Североизточен район	966 097	66.68
Югоизточен район	1 078 002	54.45
Южен централен район	1 479 373	66.14
Югозападен район	2 132 848	105.03
Благоевград	323 552	50.17
Кюстендил	136 686	44.80
Перник	133 530	55.82
София	247 489	35.06
София (столица)	1 291 591	960.29

Източник: Национален статистически институт

В края на 2010 г. в градовете живее 82,5% от населението на ЮЗР, а в селата – 17,5%. Тези стойности са по-високи от средните за страната и за останалите райони от ниво 2.

Естественят прираст на населението на Югозападния район за 2010 г. следва общите за страната тенденции и продължава да е отрицателен (-5262 души или -2,5 % спрямо -34652 д. или -4,6 % за България). Въпреки това се наблюдава тенденция на намаляване на негативния показател спрямо предходните години, като за 2004 г. той е бил -4,6% за Югозападния район и -5,2 % за страната. Продължават да се задържат високите стойности за област Кюстендил (-9,8 % за 2010 г.), но се отчита, макар и минимален спад за областите Перник (-9,6%), Софийска (-8,0%). Най-нисък

отрицателен прираст в района има област Благоевград (-1,7%), а област София (столица) е единствената област в България с положителен естествен прираст две поредни години (2009 г. и 2010 г. - съответно +0,2% и +0,1%).

Таблица 9. Естествен прираст на населението през 2010 г.

Райони и области	Естествен прираст на населението (брой)	Естествен прираст на населението (%)
	Общо	общо
БЪЛГАРИЯ	- 34 652	-4.6
Северозападен район	-9 440	-10.6
Северен централен район	-6 575	-7.3
Североизточен район	-3 206	-3.3
Югоизточен район	-4 405	-4.0
Южен централен район	-5 764	-3.8
Югозападен район	-5 262	-2.5
Благоевград	-571	-1.7
Кюстендил	-1 411	-9.8
Перник	-1 296	-9.6
София	-2 014	-8.0
София (столица)	30	0.1

Източник: Национален статистически институт

Таблица 10. Прираст на населението – преброяване към 01.02.2011 г. спрямо преброяване към 01.03.2001 г.

Райони и области	Прираст - абсолютен брой	Прираст (%)
	Общо	общо
БЪЛГАРИЯ	-564 331	-7.1
Северозападен район	-190166	-18.88
Северен централен район	-136759	-14.42
Североизточен район	-53200	-8.275
Югоизточен район	-90704	-9.325
Южен централен район	-128729	-9.42
Югозападен район	35227	-6.22
Благоевград	-17 621	-5.2
Кюстендил	-25 848	-15.9
Перник	-16 302	-10.9
София	-25 751	-9.4
София (столица)	120 749	10.3

Източник: Национален статистически институт

В резултат на **механичното движение** общото население на района се е увеличило през 2010 г. с 6 298 души (3,0%), като само за област София (столица) механичният прираст е 9 618 д. (7,4%) в резултат на придвижването на контингенти от населението в трудоспособна възраст от други части на страната към столичния град и района около него. В останалите области от района – Софийска, Перник, Благоевград и Кюстендил **механичният прираст** на населението е отрицателен.

Таблица 11. Механичен прираст на населението към 31.12.2010 г.

Район, области	Механичен прираст на населението (брой)	Механичен прираст на населението (%)
	Общо	общо
БЪЛГАРИЯ	- 15 729	-2,1
Югозападен район	6298	3,0
Благоевград	-1 444	-4,5
Кюстендил	-1 085	-7,9
Перник	-259	-1,9
София	-532	-2,1
София (столица)	9 618	7,4

Източник: Национален статистически институт

По отношение на възрастовата структура на населението в Югозападен район се потвърждават неблагоприятните тенденции в демографското развитие, характерни за страната като цяло. Налице е продължаващ процес на застаряване на населението, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на броя и дела на населението на 65 и повече години. Най-голям е относителният дял на населението на 65 и повече години в област Кюстендил - 22,8%, а най-нисък – в областите Благоевград – 16% и София (столица) – 15,6%. Населението във възрастовата група 15 - 64 години е с най-висок относителен дял в област София (столица) – 72,1% и област Благоевград - 70%. Делът на населението на възраст под 15 г. е най-нисък в областите Перник – 11,4% и Кюстендил – 11,5%.

Таблица 12. Възрастова структура на населението към 01.02.2011 г. (в %)

Райони и области	0-14 г.	16-64 г.	65 г. +
БЪЛГАРИЯ	13,2	68,3	18,5
Северозападен район	12,8	64,1	23,1
Северен централен район	12,3	67,3	20,4

Североизточен район	14,1	68,5	17,5
Югоизточен район	14,8	66,8	18,4
Южен централен район	13,3	68,5	18,2
Югозападен район	12,5	68,2	19,3
Благоевград	14	70,1	16
Кюстендил	11,5	65,7	22,8
Перник	11,4	66,7	21,9
София	13,4	66,3	20,2
София (столица)	12,3	72,1	15,6

Източник: Национален статистически институт

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира най-добре чрез **коефициента на демографско заместване**, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 - 64 г.). Към 01.02.2011 г. общо за страната това съотношение е 70. За сравнение през 2001 г. всеки 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са били замествани от 124 млади хора.

По този показател Югозападен район се нарежда след Югоизточен, Североизточен и Южен централен район. Област Благоевград е от областите в страната с най-благоприятно съотношение (94). Същевременно едни от най-ниските стойности по този показател са отново в ЮЗР – за областите Перник и Кюстендил, където 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 54 лица, влизащи в трудоспособна възраст.

Таблица 13. Коефициент на демографско заместване и на възрастова зависимост по райони и области към 01.02.2011 година

Райони и области	Коефициент на демографско заместване (брой)	Коефициент на възрастова зависимост (%)
БЪЛГАРИЯ	70	46,5
Северозападен район	58,4	56,1
Северен централен район	65,2	48,6
Североизточен район	75,5	46,1
Югоизточен район	71,8	49,7
Южен централен район	76,8	46,9
Югозападен район	67,8	45,9
Благоевград	94	42,7
Кюстендил	54	52,2
Перник	54	49,9
София	65	50,8
София (столица)	72	38,8

Източник: Национален статистически институт

Общият **коэффициент на възрастова зависимост** за страната е 46,5%, тоест на 100 лица във възрастовата група 15–64 навършени години се падат близо 47 лица под 15 г. и на 65 и повече години. Показателят има най-ниска стойност в Югозападния район – 45,9%. На областно ниво в най-благоприятно съотношение са областите София (столица) – 38,8% и Благоевград – 42,7%.

Югозападен район се намира в относително благоприятна демографска ситуация в сравнение с останалите райони от ниво 2 в страната. Въпреки това обаче в дългосрочен план и тук стоят на дневен ред проблемите, свързани с бъдещата система за пенсионно осигуряване и за социалното включване на възрастните хора. Съществен проблем по отношение устойчивото развитие на района е струпването на населението в района на столицата и на гр. Благоевград и обезлюдяването на крайните южни и западни части в ЮЗР.

Икономическата активност в Югозападния район е най-висока в България и устойчиво се задържа с около 5-6 пункта над средната стойност за страната през периода 2004-2010 г. Следва да се отбележи, че след достигането на пикова стойност през 2008 г. от 59,1%, коефициентът на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години в ЮЗР спада до 57,9% за 2010 г. Въпреки това ЮЗР запазва водещите си позиции сред останалите райони от ниво 2. През 2010 г. водещи по икономическа активност за района са областите София (столица) - с 61,5% и Благоевград - с 56,9%.

Таблица 14. Коэффициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години, 2005-2010 г. (%)

Райони, области	2005	2007	2008	2009	2010
БЪЛГАРИЯ	49,7	52,6	53,8	53,0	52,0
Северозападен район	42,9	46,4	47,9	46,6	45,0
Северен централен район	47,3	50,2	50,2	49,3	47,4
Североизточен район	52,0	54,6	55,3	53,9	53,6
Югоизточен район	48,3	50,5	51,9	51,0	50,5
Южен централен район	48,8	51,0	52,7	51,8	57,9
Югозападен район	54,1	57,7	59,1	59,0	57,9
Благоевград	54,5	57,8	58,3	57,3	56,9
Кюстендил	49,4	49,2	54,0	50,0	49,5
Перник	46,6	50	50,7	49,3	49,0
София	51,2	49,1	48,9	51,3	51,1

София (столица)	56,1	61,1	63,0	63,1	61,5
-----------------	------	------	------	------	------

Източник: Национален статистически институт

По данни на НСИ за 2010 г. **коэффициентът на заетост** на населението 15 и повече години в Югозападния район е 54,0%, което е по-високо в сравнение със средното за страната (46,7%). Във вътрешнорегионален аспект най-висок коефициент на заетост се отчита в област София (столица) – 57,4%, следвана от област Благоевград – 53,6%, а със сравнително близки и по-ниски показатели са областите Софийска, Перник и Кюстендил – съответно 47,1%, 45,6% и 45,0%.

Към момента (по данни за 2010г.) Югозападен район е най-близо до изпълнение на Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020г., заложен в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015г.) и в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“. Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 г. в ЮЗР за 2010 г. възлиза на 72,8% и отбелязва спад от 3,6% на годишна база спрямо 2009 г. Средната за страната стойност за 2010 г. възлиза на 65,4%, а за ЕС-27 – 68,6%, докато останалите пет района се движат в границите от 60,1% за Северозападен до 64,9% за Югоизточен район.

Финансовата криза и настъпилата икономическа рецесия доведе до нарастване на безработицата. След няколко поредни години на трайно намаляване на нивата на безработица, през 2009 г. коефициентът на безработица в Югозападния район регистрира увеличение до 4,1% (при 2,9% за 2008 г.) Тази тенденция се запазва и през 2010 г., през която коефициентът на безработица за ЮЗР е 6,8%. Въпреки това, той е най-нисък сред районите от ниво 2 при средно за страната 10,2% и е значително под средния коефициент на безработица за ЕС за 2010 г. - 9,6%. Във вътрешнорегионалната структура на безработицата през 2010 г. се отчитат известни отклонения от средното равнище за района, като областите Благоевград и София (столица) са под средното ниво за района, а областите Перник, Софийска и Кюстендил са над средното за района, но под средното за страната.

Таблица 15. Коефициент на заетост и коефициент на безработица към 31.12.2010 г.

Райони и области	Коефициент на заетост (%)	Коефициент на безработица (%)
БЪЛГАРИЯ	46,7	10,2

Северозападен район	40,0	11,0
Северен централен район	42,0	11,5
Североизточен район	45,9	14,5
Югоизточен район	45,1	10,6
Южен централен район	45,1	11,4
Югозападен район	54,0	6,8
Благоевград	53,6	5,8
Кюстендил	45,0	9,0
Перник	45,6	6,9
София	47,1	7,8
София (столица)	57,4	6,6

Източник: Национален статистически институт

Системата от **образователни институции** в Югозападния район е най-добре развита спрямо останалите райони в страната, като се има предвид националното значение и високата концентрация на университети и колежи в столицата, а също така и в Благоевград. По данни на НСИ за 2009 г. на територията на района са разположени общо 670 образователни институции, като мрежата обхваща 507 общообразователни училища, 99 професионални гимназии и 23 университета и специализирани висши училища. По показателя брой университети на 1 млн. жители към 01.02.2011 г. районът е на първо място в страната със стойност 10,9 (за страната – 6,0). Образователната структура на населението на възраст 25-64 години продължава да се подобрява, като следва ясно изразената тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование при същевременно намаляване на броя и дела на хората с основно и по-ниско образование.

Заложената в Националната програма за реформи (2011-2015 г.) Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36% до 2020г., в изпълнение на Стратегия Европа 2020, към момента в Югозападен район е постигната и надвишена. Относителният дял на населението на 30–34 навършени години с висше образование в района през 2010 г. по данни на НСИ възлиза на 41% при средно за страната 27,7%. ЮЗР изпреварва значително останалите райони от ниво 2 в страната, които се движат в границите на 19-26%. По данни на Евростат стойността на показателя за ЕС-27 средно за 2010 г. възлиза на 33,6%.

Относителният дял на рано напусналите образование и обучение (18-24 навършени години) в Югозападен район през 2010 г. възлиза на 4,3%, при средно за страната 13,9%. Тази стойност на показателя е значително по-ниска от стойностите на

останалите райони от ниво 2, които се движат в границите на 16,5-18,5%. По данни на Евростат средната стойност на показателя за ЕС-27 за 2010 г. възлиза на 14,1%.

Все още обаче системата на образованието в района не е достатъчно гъвкава и реформирана, за да отговори по-пълно на местните и регионалните нужди от професионални и технически кадри в различните сфери на икономиката. В тази насока е необходимо мрежата от специализирани професионални гимназии и университети да бъде оптимизирана, за да се синхронизират резултатите от нейната дейност с очакванията на бизнеса. С цел повишаване на добавената стойност и конкурентоспособността на регионалното производство следва да бъде засилено развитието на приложните изследвания и иновативните технологии.

Таблица 16. Образователни институции за учебната 2008/2009 г. (брой)

Райони и области	Общо	Общо-образователни училища	Специални училища	Професионални гимназии	Самостоятелни колежи	Университети и специализирани висши училища
БЪЛГАРИЯ	3119	2171	83	433	10	43
Северозападен район	387	298	15	68		1
Северен централен район	352	264	12	65		5
Североизточен район	368	286	12	57	1	6
Югоизточен район	408	328	10	54	1	3
Южен централен район	609	488	16	90	3	5
Югозападен район	670	507	18	99	5	23
Благоевград	143	115	5	20	1	2
Кюстендил	50	35	2	12	-	-
Перник	47	37	1	9	-	-
София	114	94	3	16	-	1
София (столица)	316	226	7	42	4	20

Източник: Национален статистически институт

Таблица 17. Завършили по степен на образование през учебната 2010/2011 г. (брой)

Райони и области	Общо завършили	Основно образование	Средно образование	Колежи	Университети и специализирани висши училища
БЪЛГАРИЯ	183 984	61 014	63 043	6 929	52 998
Северозападен район	37 620	7 507	7 721	269	22 123
Северен	17 390	6 974	7 112	127	10 151

централен район					
Североизточен район	8 605	8 079	7 901	704	8 636
Югоизточен район	21 833	9 171	9 198	420	3 044
Южен централен район	34 994	12 516	12 449	4 143	5 886
Югозападен район	61 684	16 767	18 662	1 266	24 989
Благоевград	9 925	3 013	3 391	234	3 287
Кюстендил	2 242	1 079	1 163	-	-
Перник	2 165	999	1 166	-	-
София	5 004	1 899	2 120	-	985
София (столица)	42 348	9 777	10 822	1 032	20 717

Източник: Национален статистически институт

В Югозападния район системата на **здравеопазването** е сравнително най-добре развита в страната и като цяло покрива нуждите от здравна помощ както на региона, така и на страната. На територията на района се намират 94 болнични заведения с капацитет общо 14 107 легла. Извънболничната помощ разполага с 375 заведения – диагностично-консултативни центрове, стоматологични центрове, медико-диагностични и технически лаборатории (с 196 легла), като здравни услуги се предлагат и в 45 други здравни и лечебни заведения (с 799 легла).

Във вътрешнорегионален план голяма част от здравната мрежа се концентрира в София (столица), относително по-малка – в Софийска област и област Благоевград, и най-малка в областите Перник и Кюстендил.

Таблица 18А. Здравна мрежа към 31.12.2010 г.

Статистически зони, райони и области	Болнични заведения		Лечебни заведения за извънболнична помощ		Други здравни и лечебни заведения	
	брой	легла	брой	легла	брой	легла
БЪЛГАРИЯ	346	48 934	1 613	938	183	4 570
Югозападен район	94	14 107	375	196	45	799
Благоевград	12	1 673	59	16	5	100
Кюстендил	7	1 199	26	3	5	75
Перник	5	544	33	7	6	75
София	16	1 696	51	16	5	92
София (столица)	54	8 995	206	154	24	457

Източник: Национален статистически институт.

Таблица 18Б. Болнични заведения към 31.12.2010 г.

Статистически райони, области	Общо		Многопрофилни болници		Специализирани болници	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
България	346	48 934	164	32 576	148	13 256
Югозападен район	94	14 107	33	8 184	56	5 634
Благоевград	12	1673	6	1 022	4	500
Кюстендил	7	1199	4	832	3	367
Перник	5	544	1	294	4	250
София	16	1696	8	1 219	7	417
София (столица)	54	8995	14	4817	38	4 100

Източник: Национален статистически институт

В предоставянето на услуги в системата на извънболничната помощ за всички области се наблюдава недостиг на здравни услуги и недостатъчно добра организация на медицинската помощ и грижи в периферните и отдалечените населени места.

Таблица 18В. Лечебни заведения за извънболнична помощ към 31.12.2010 г.

Статистически райони, области	Общо		Диагностично-консултативни центрове		Медицински центрове		Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	Дентални центрове	Медико-дентални центрове		Други лечебни и здравни заведения	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла			Брой	Легла	Брой	Легла
България	1 613	938	113	287	520	624	902	49	29	23	183	4 570
Югозападен район	375	196	42	62	130	122	166	21	16	12	45	799
Благоевград	59	16	-	-	22	8	31	1	5	8	5	100
Кюстендил	26	3	-	-	12	3	14	-	-	-	5	75
Перник	33	7	1	-	9	7	21	1	1	-	6	75
София	51	16	1	-	14	16	35	-	1	-	5	92
София /столица/	206	154	40	62	73	88	65	19	9	4	24	457

Източник: Национален статистически институт

През 2010 г. броят на лекарите в Югозападния район е 8324, броят на медицинските специалисти по здравни грижи е 13 263, а 2133 са лекарите по дентална медицина.

В района общият показател за осигуреност през 2010 г. на сто хиляди души от населението с лекари е приблизително 394 броя, на лекарите по дентална медицина -

101 броя и на медицинските специалисти по здравни грижи - 628. Броят на населението на един лекар през периода е 254, а на лекар по дентална медицина е 991.

Таблица 18Г. Медицински персонал към 31.12.2010 г.

Статистически райони, области	Лекари	Население на един лекар	Лекари по дентална медицина	Население на един лекар по дентална медицина	Медицински специалисти по здравни грижи
България	27 997	268	6 355	1 181	47 468
Югозападен район	8324	254	2 133	991	13263
Благоевград	880	370	254	1 283	1655
Кюстендил	488	293	113	1 266	806
Перник	372	362	132	1 020	532
София	957	262	121	2 070	1593
София /столица/	5627	224	1 513	832	8677

Източник: Национален статистически институт

Мрежата от социални дейности и услуги в Югозападния район е сравнително добре развита и разполага към края на 2008 г. с общо 61 заведения за социални услуги (дневни центрове за деца, младежи и възрастни и за лица в неравностойно положение) с капацитет 3898 места. Около половината от капацитета принадлежи на област София (столица) – 31 броя заведения с 1953 места. В периферните територии на района видовете и качеството на социалните услуги са ограничени.

Таблица 19. Заведения за социални услуги към 31.12.2008г.

Райони и области	Заведения за социални услуги		
	Брой	Капацитет (брой места)	Брой заети места към 31.12.2008
БЪЛГАРИЯ	299	19794	17232
Северозападен район	56	12892	11472
Северен централен район	54	3817	3468
Североизточен район	33	2262	2048
Югоизточен район	49	3429	3108
Южен централен район	46	3004	2614
Югозападен район	61	3898	3146
Благоевград	9	567	508
Кюстендил	7	504	431
Перник	4	344	265
София	10	530	490
София (столица)	31	1953	1452

Източник: Национален статистически институт

В Югозападния район **общият доход средно на лице от домакинството** за 2009 г. продължава да е най-висок спрямо останалите райони – 4 297 лв. Това се дължи основно на по-високото ниво на заетост и по-големия брой постоянни работни места, както и на по-високото ниво на пенсиите след по-дълъг трудов стаж на сравнително добре заплатени работни места главно в столицата и областните центрове. Общият доход през 2009 г. спрямо 2008 г. нараства във всички статистически райони. При средно за страната увеличение на общия доход на лице от домакинството с 224 лв. (6.5%) най-голямо е увеличението на доходите в Югозападния и Северозападния район - съответно с 373 лв (9,6%) и 334 (10.3%).

Таблица 20. Общ доход на лице от домакинството за 2009 г.

Статистически зони, райони и области	Общ доход средно на лице (лв.)
БЪЛГАРИЯ	3693
<i>Северозападен район</i>	3557
<i>Северен централен район</i>	3216
<i>Североизточен район</i>	3381
<i>Югоизточен район</i>	3695
<i>Южен централен район</i>	3507
Югозападен район	4297

Източник: Национален статистически институт

4. Инфраструктурно развитие

Пътна мрежа

Югозападният район е на второ място по **дължина на пътната мрежа** в страната. Към 31.12.2010 г. общата дължина на пътната мрежа в района е 7794 км, като 3272 км от тях са пътища от Републиканската пътна мрежа (РПМ), а останалите 4522 км са общински пътища. РПМ на територията на района включва 118 км – автомагистрала, 615 км - пътища I клас, 619 км - пътища II клас и 1920 км пътища III клас. Гъстотата на РПМ в района е 0,161 км/кв.км и е по-ниска от средната за страната (0,175 км). Най-добре обслужени от РПМ са областите Софийска, Перник и Кюстендил, където гъстотата на функциониращата републиканска пътна мрежа е над средната за страната и за района. Пътищата от РПМ, функциониращи на територията на област Софийска са с най-голяма дължина в района - 1483 км или 45,3% от РПМ в района.

Територията на района не е равномерно обслужена с пътища от висок клас. Средната гъстота на първокласните пътища и автомагистралите е 0,036 км/кв. км и е по-висока от средната в страната (0,031). През Югозападния район преминават

участъци от автомагистралите „Хемус“, „Тракия“ и „Струма“, както и някои първокласни пътища. Най-добре е обслужена Софийска област, тъй като през територията и преминават всички пътища I клас и автомагистрала, които осигуряват комуникациите и достъпа до столичния град. В областта гъстотата на пътищата от висок клас с национално и международно значение е 0,068 км/кв. км - около два пъти по-висока от средната за страната и района. Най-ниска степен на развитие пътната мрежа от висок клас има на територията на област Благоевград, където гъстотата и е 0,013 км/кв. км. Територията на областите Благоевград и Кюстендил не е обслужена от автомагистрала, което като цяло определя по-ниско ниво на транспортно обслужване.

Гъстотата на пътищата с регионално значение в Югозападния район е 0,125 км/ кв. км и е по-ниска от средната за страната (0,145). Регионалните пътища в района имат най-голяма гъстота в област Перник - 0,195 км/ кв. км., а най-малка - в област Благоевград – 0,090 км/кв.км.

Таблица 21. Дължина и гъстота на Републиканската пътна мрежа към 31.12.2010 г.

Райони и области	Общо (км.)	Авто магистрала (км.)	Първо класни (км.)	Второ класни (км.)	Трето класни (км.)	Обща гъстота на РПМ (км./кв.км.)	Гъстота на АМ и пътищата I клас (км./кв.км.)	Гъстота на пътищата II и III клас (км./кв.км.)
БЪЛГАРИЯ	19 456	437	2970	4030	12 019	0,175	0,031	0,145
Северозападен район	3390	7	387	767	2229	0,178	0,021	0,157
Северен централен район	2959	x	462	635	1862	0,198	0,031	0,167
Североизточен район	2668	84	483	467	1634	0,184	0,039	0,145
Югоизточен район	3168	87	597	767	1717	0,160	0,035	0,125
Южен централен район	3999	141	426	775	2657	0,178	0,025	0,153
Югозападен район	3272	118	615	619	1920	0,161	0,036	0,125
Благоевград	666	0	87	153	426	0,103	0,013	0,090
Кюстендил	577	0	85	54	438	0,189	0,028	0,161
Перник ⁴	546	0	80	66	400	0,228	0,033	0,195
София	1483	118	363	346	656	0,210	0,068	0,142
София (столица)		x	x	x	x	x	x	x

⁴ Не е отчетен пуснатият в експлоатация участък от автомагистрала „Струма“ на територията на област Перник.

Източник: Национален статистически институт

Най-голямо значение за интегрирането на Югозападния район в националната и европейската пътна мрежа имат участъците от автомагистралите „Тракия”, „Хемус” и “Струма”, път Е-79 като част от европейския транспортен коридор № 4, път Е-871 като част от коридор № 8. Участъкът от път Е-80 от Калотина до София е част от коридор № 10, а от София до Свиленград – част от коридор № 4. На територията на област София /столица/ се пресичат три от европейските транспортни коридори - № 4, № 8 и № 10. Пътната инфраструктура по направлението им е с различни технически параметри и не навсякъде е в добро експлоатационно състояние, което определя необходимостта от реконструкцията и развитието ѝ.

На 15 май 2011 г. официално бе открита магистрала „Люлин” – първата изцяло завършена магистрала в България с еврофинансиране. Общите разходи за реализацията ѝ възлизат на 185 млн. евро, от които 75% по програма ИСПА и 25% национално съфинансиране. Магистралата е с дължина 19 км и свързва околновръстния път на София при жк. „Люлин” с пътен възел Даскалово през Мало Бучино и Голямо Бучино. Новата магистрала ще разпределя местния и международен трафик по пътища Е-79 към Гърция и Е-871 към Македония, както и ще облекчи интензивния трафик в района на Владая.

Териториалното развитие на пътната мрежа определя възможностите за транспортен достъп на населението до центровете, предлагащи определен тип услуги (административни, здравни, образователни, културни и др.) В Югозападен район над 90% от населението има достъп до такива услуги в рамките на 90 минути. Най-ниски са стойностите за Северозападния район, където 60% от населението има такъв достъп в рамките на 90 минути.

С цел повишаване достъпността в региона е необходимо да се подобри регионалната и местната пътна инфраструктура, и най-вече до периферно разположените и гранични общини и населени места, като специално внимание и приоритет следва да имат териториите, където тя изпълнява функциите на главна пътна мрежа.

Отчитайки ролята и функциите на столичния град, както и динамичното му развитие е подходящо подобряване на транспортната достъпност на населените места разположени в непосредствена близост до него, с оглед формиране на бъдещи жилищни, производствени и други зони и подобряване качеството на средата.

Фиг.3. Републиканска пътна мрежа

Железопътна инфраструктура

Почти непроменени спрямо края на предприсъединителния период остават и показателите за състоянието на железопътните линии. Причината за липсата на напредък в пътния и железопътния сектор се дължи преди всичко на спецификата на тези проекти, чието изпълнение се извършва за период от няколко години. Реален напредък в изпълнението се очаква след приключването на отделните проекти в периода 2011 – 2015 г.

Железопътната мрежа има ключово значение за икономическото развитие и развитието на мрежата от градски центрове в Югозападния район. Общата дължина на изградените и функциониращи жп линии на територията на района към 2010 г. е 899 км, които съставляват 21,9% от жп мрежата на страната. Общата дължина на удвоените главни жп линии е 163 км, съответстващи на 18,1% от всички жп линии в района. Дължината на електрифицираните главни и второстепенни жп линии е 669 км - 74,4% от общата дължина на жп линиите в района. По достигната степен на удвояване на жп

линиите, Югозападният район е на четвърто място в страната, а по степен на електрификация - на първо място.

Гъстотата на жп мрежата на района - 44,3 км/1000 кв.км е по-висока от средната за страната (37,3 км/1000 кв.км) и по-висока в сравнение със средната гъстота в някои страни от ЕС като Естония, Гърция, Испания, Ирландия, Латвия, Литва, Португалия и др. Най-добре обслужена с жп транспорт е област София (столица) - 150,5 км/1000 кв.км, където жп транспортът е оказал съществено влияние върху процесите на териториална концентрация.

Таблица 22. Железопътна мрежа към 31.12.2010 г.

Райони и области	Дължина на жп мрежата (км.)	Удвоени жп линии (км.)	Електриф. жп линии (км.)	Гъстота на жп мрежата (км./1000 кв. км.)
БЪЛГАРИЯ	4 098	969	2 785	36,9
Северозападен район	644	191	432	33,8
Северен централен район	631	89	437	42,1
Североизточен район	478	237	375	33,0
Югоизточен район	670	175	556	33,8
Южен централен район	776	114	316	34,7
Югозападен район	899	163	669	44,3
Благоевград	158	0	101	24,5
Кюстендил	130	0	64	42,6
Перник	111	8	84	46,4
София	297	105	255	42,1
София (столица)	203	50	165	150,9

Източник: Национален статистически институт

Територията на района е неравномерно обслужена от железопътен транспорт, тъй като изградената жп мрежа е разположена предимно в северната половина и югозападната част. Общините, разположени в граничните територии и в източната Рило-Пиринска част са отдалечени значително от главните жп линии за превоз на пътници и товари.

В техническо отношение конвенционалната жп мрежа в района е добре развита. Изоставане на района (което се отнася и за страната като цяло) има по отношение изграждането на високоскоростни жп линии, като аналог на жп връзките между столиците и по-големите градски центрове в старите страни-членки на ЕС, както и високоскоростна ж.п. мрежа, която да свърже София със столиците на съседните държави.

По отношение на достъпност до жп транспорт ЮЗР е най-облагодетелстван, достъпът на населението е относително по-добър поради високата гъстота на жп гарите и спирките.

Основните жп линии, обслужващи територията на Югозападния район са участъците от главните жп линии „Драгоман-София-Пловдив“- елемент на ЕТК № 10 и № 4, подбалканската жп линия „София-Карлово-Бургас“, ж.п. линиите „София-Г.Оряховица-Варна“ и „София-Кюстендил-Гюешево“- част от ЕТК № 8 и „Видин-София-Кулата“ - част от ЕТК № 4. Посочените като части на ЕТК жп линии осъществяват интеграцията на района с железопътната мрежа на страната и на Югоизточна Европа.

На територията на ЮЗР функционират и второстепенни жп линии като теснолинейната жп линия „Септември-Добринище“, чиито перспективи и потенциал са по-скоро за превръщане на туристическа атракция, отколкото за осигуряване на конвенционален транспортен достъп. Степента на използване на второстепенните линии е свързана пряко с местното икономическо развитие. Натоварването им е много по-ниско от пропускателната им способност и някои са застрашени от закриване, тъй като разходите за поддържането им са по-високи от приходите от експлоатацията.

Към настоящия момент незадоволителното състояние на жп гарите, ниските скорости на движение на влаковете и лошото състояние на подвижния състав са причина за отлив на пътници от железопътния транспорт. Друг проблем е липсата на подходящ обществен достъп до функциониращите гари, в случаите когато са отдалечени от населените места, които обслужват.

Фиг.4 Железопътна мрежа в България

Въздушен транспорт

Югозападният район е най-добре обслуженият с ***въздушен транспорт*** от районите на ниво NUTS 2 в страната. По достъп до полети районът е в групата на европейските райони с брой на полетите до 250 на ден. С такава характеристика са голяма част от районите, разположени в периферните части на ЕС. Летище София е най-голямото в страната. Оборудвано е с нов пътнически терминал и нова пистова система, които са пуснати в експлоатация през 2006 г. Това го нарежда сред бързо развиващите се летища в Европа. През 2008 г. са обслужени малко над 3,2 млн. пътници, т.е. регистрира се растеж от 45% в сравнение с 2006 г. (около 2,2 млн. пътници). През 2009 г. обаче се отчита лек спад от 3% на годишна база (3 134 104 пътника) при превоза на пътници и по-сериозно намаление при самолетния превоз на товари и поща – 19%. През

2010 г. се наблюдава, макар и слабо, увеличаване на превоза на пътници с 5% (3 296 936) и на товари – с 4% спрямо 2009 г.⁵

Столицата София е свързана чрез директни въздушни маршрути с над 50 дестинации в Централна и Западна Европа, Близкия изток и Африка. Откриването на нови зимни туристически маршрути до българските ски курорти, лесно достъпни през летище София, както и увеличаващият се изходящ летен туризъм допринасят за ръста на сезонните чартърни превози. Преобладаващата част от полетите и пътниците са по международни линии, но се наблюдава развитие на вътрешните линии, особено София-Варна. Летище София има изключително голямо значение за Югозападния район и осигуряването на достъпа до въздушен транспорт на районите Северозападен, Северен централен и Южен централен, както и за обслужването на туристическия трафик до зимните курорти в югозападната част на страната.

Воден транспорт

Водният транспорт не е развит на територията на Югозападния район. Най-близкото пристанище на Черно море, което обслужва района, е в Бургас, а на река Дунав - пристанище Лом.

Енергийна инфраструктура

Развитата национална енергетика е фактор за конкурентноспособна икономика и икономически растеж. Енергийната инфраструктура на България е сравнително добре развита, включително и в Югозападен район.

Електроенергийна инфраструктура

Област Благоевград съвпада с обхвата на Електропреносен район Благоевград и е част от Електроразпределително дружество София-област. На територията на областта функционира една заводска топлоелектрическа централа (ТЕЦ-Разлог) и 16 водноелектрически централи. Пет от тях работят на 110 кV. – Попина лъка, Лиляново, Сандански, Пирин и Спанчево и се намират в община

⁵ Източник: Официален сайт на „Летище София”

Сандански, а другите 11 работят на 20 кV. – Петрово (общ. Сандански), Лешница (общ. Сандански), Разлог, Топлика (общ. Гоце Делчев), Якоруда, Ретидже (общ. Гърмен), Ковачица (общ.Гърмен), Сушица (общ. Сандански) Резервоара, Струмско и Извора (последните три в общ. Благоевград). Мощностите на изброените централи са относително малки, поради което основен източник на електроенергия е националната електроенергийна система.

Основен пункт на преносната електроенергийна мрежа е системната подстанция “Благоевград” 400/110 кV, която доставя ел.енергията в мрежата 110 кV за областта, а също така осъществява и трансграничен пренос на ел. енергия посредством преносния електропровод с напрежение 400кV за Гърция. Отделните общини се захранват от районните подстанции 110/20 кV, разположени най-често в центъра на общината и захранващи една или две, порядко три общини, в зависимост от товарите. Същинското електрозахранване на населените места се осъществява посредством електроразпределителната мрежа 20 кV, чието състояние в общи линии е добро, но има участъци /захранващи гранични застави, хижи или по-малки села и махали/ със стара изолация, стоманени проводници и дървени стълбове, които се нуждаят от ремонт.

Кюстендилска област е предимно консуматор на електрическа енергия. Съществуващите енергийни мощности за производство на електроенергия на територията на областта са : ТЕЦ “Бобов дол”, ВЕЦ “Рила”, ВЕЦ “Пастра”, ВЕЦ

“Самораново”, ВЕЦ “Мурсалево”, ВЕЦ “Мало село”, ВЕЦ “Осогово”.

Електросъоразженията на територията на кюстендилска област са 5 подстанции на 110/20 кV – “Пауталия”, “Кюстендил”, “Скакавица”, “Бобов дол”, “Марек” и една подстанция на 110/20/6 кV - “Бабино”. “Електроразпределение София област” АД – Клон Кюстендил обслужва над 110 000 абоната на територията на областта. На територията на областта няма населени места без електрозахранване. Особено остър проблем е качеството на електрозахранването на вилните зони на територията на област Кюстендил.

Отношение към електроснабдителната система на област София имат следните стопански предприятия: “Електроразпределение София – град” ЕАД за града и “Електроразпределение София-област” ЕАД – за крайградската част и близките населени места, както и “Топлофикация София”, която произвежда електрическа енергия за собствени нужди и за енергийния пазар.

На територията на гр. София има две топлофикационни централи с комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия – ТФЕЦ “София изток” и ТФЕЦ “София” . В ТФЕЦ “София изток” има инсталирани 1 x 30 MW и 1 x 66 MW или общо 156 MW генериращи мощности. В ТФЕЦ “София” има инсталирани 2 x 25 MW и 1 x 60 MW или общо 110 MW генериращи мощности. На територията на металургичния комбинат Кремиковци има заводска ТФЕЦ с инсталирана мощност 125 MW и годишно производство средно 500 GWh, която покриваше отчасти потреблението на комбината, докато той все още функционираше. Към електроснабдителната система на София са включени и няколко водноелектрически централи - ВЕЦ "Бояна", ВЕЦ "Симеоново", ВЕЦ"Пасарел" и ВЕЦ "Кокаляне" с обща инсталирана мощност 61,8 MW и достигнато годишно производство 110,45 GWh.

Електроснабдителната система на София се захранва от следните системни подстанции: “Столник” (400/220/110 кV), “София запад” (400/110 кV), “Металургична” (400/110 кV - за захранване на обособената мрежа 110 кV на металургичния комбинат Кремиковци), “София юг” (220/110 кV), “Казичене” (220/110 кV), “ГПП-1” (220/110 кV - за захранване на обособената мрежа 110 кV на металургичния комбинат Кремиковци.

Преносната мрежа 220 кV е оформена като пръстен от двойни електропроводи, към който са присъединени системните подстанции “Казичене”, “София юг” и “Столник”, както и ТЕЦ “Бобов дол” с инсталирана мощност 630 MW. От този пръстен се захранва и един атоотрансформатор 180 MVA - 220/110 кV в ТФЕЦ “София”. Изградени са и няколко електропровода 400 кV свързващи системните подстанции “Столник”, “Металургична” и “София запад”. Мрежата 110 кV следва класическата структура на електроснабдяване на големи градове като опасва града. Пръстенът на мрежата 110 кV се затваря през ТФЕЦ “Република” в гр. Перник, което е резултат от развитието на мрежата преди изграждането на системните подстанции в района. С кабели 110 кV е изпълнена мрежата в централните градски части на София. В периферията на града и в околностите мрежата 110 кV е изпълнена с въздушни линии. На територията на София има изградени 43 разпределителни подстанции 110 кV /Ср.Н. 33 от тях са с общо предназначение, а 10 захранват отделни консуматори.

На територията на Софийска област електропреносната и електроснабдителната дейност се осъществява от “Електроразпределение София област” ЕАД, а на територията на област Перник – „Електроразпределение София област” ЕАД-клон Перник

Топлоснабдителна инфраструктура

Топлоснабдяване на територията на област Перник е осигурено само в гр.Перник, като основен топлоизточник е ТЕЦ „Република”. „Топлофикация-Перник” ЕАД произвежда топлоенергия и електроенергия чрез комбиниран цикъл в ТЕЦ-а. Основната суровина за производството са въглищата, произвеждани в пернишкия каменовъглен басейн. Потребители на топлоенергията са гражданите на гр.Перник, държавните учреждения и фирмите. Обществените снабдители на електрическа енергия са длъжни да изкупуват цялото количество, произведено от дружеството по комбиниран цикъл, на преференциални цени.

След подписването на заемно споразумение през 2003 г. между Световната банка (МБВР) и „Топлофикация Перник” и през 2004 г. на споразумение между Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и „Топлофикация Перник”, бе

реализирана “Програма за рехабилитация на топлоснабдителната система на гр. Перник”.

Топлофикационна система е развита и на територията на град София. Тя се управлява от “Топлофикация София” АД. “Топлофикация София” продава и ограничени количества промишлена пара в промишлена зона “Гара Искър” и промишлените зони към ТЕЦ “София”, а също произвежда и електрическа енергия за собствени нужди и за енергийния пазар. Притежава и експлоатира 11 топлогенериращи източници, в т.ч. две топлоелектрически централи и девет големи и малки водогрейни котелни с общо инсталирана топлинна мощност 4 650 МВт.

Дружеството изразходва природен газ, мазут и промишлен газьол. В София са изградени четири топлофикационни райони (“София”, “София-Изток”, “Земляне” и “Люлин”), към които са включени общо 53 столични района. Топлофикационната система е изградена в продължение на около 50 години. Въпреки това, без радикална рехабилитационна инвестиция, надеждността и ефективността на топлоизточниците няма да са в състояние да достигнат съвременните постижения в областта.

Газоснабдителна инфраструктура

През територията на област Благоевград преминава магистралният газопровод за Гърция по естествения инфраструктурен коридор по долината на р. Струма. Направени са предварителни проучвания и има пълна готовност за работно проектиране и изграждане на газоразпределителна станция и газопреносна мрежа на територията на град Благоевград. В момента се изпълнява проект за газификация на град Петрич. Възможността за газифициране е голямо предимство за общините от западната част на областта, поради безспорната икономическа и екологична ефективност от използването на природен газ.

През Област Кюстендил - общините Сапарева баня, Дупница, Бобов дол и Кюстендил преминава транзитния газопровод Бургас – Македония, което е

предпоставка за развитие на газификацията на прилежащите населени места. В община Кюстендил функционира дружество “Велбъжд- газ”, като в периода 2003 - 2005 г. бе изградена газоразпределителна мрежа в гр. Кюстендил, газифициране на производствени предприятия, обществени сгради и жилищни квартали. Предстои разширяване на мрежата от битово газоснабдяване. В общините Дупница и Сапарева бня са учредени газоснабдителни дружества и в средносрочен период се предвижда развитие на газификацията в промишления, обществения и битов сектор.

Чрез мрежата на магистралния газопроводен пръстен за доставки от Русия гр. Перник също се снабдява с природен газ. Като дългосрочна програма и приоритет за общините Перник и Радомир, може да се определи газификацията на двата града.

През първата половина на 2005 г., от предвидените 8 региона за изграждане на нови газоразпределителни мрежи са обособени три територии за разпределение на природен газ - “Дунав”, “Тракия” и “Западна”. Регион “Струма” и Регион “Запад” (в който попадат и общините от територията на Софийска област), формират Територия “Западна”. От новия регион отпаднаха общините Елин Пелин, Правец и Костинброд, като за последната лиценз за изграждане на газоразпределителна мрежа е получила “Софиягаз” – дъщерна компания на “Овергаз Инк”. На територията на областта с изградена газоснабдителна система е община Божурище (“Софиягаз”). В гр. Ботевград са газифицирани промишления район, всички детски градини, основни училища, болница, сградите в централна градска част.

В обхвата на област София магистралните газопроводи минават край селищата Бухово, Желява, Яна, Горни Богров, Ботунец, Челопечене, Нови Искър, Мирвяне, Мрамор, Волюяк, Банкя, Иваняне и Мало Бучино. Газопроводът доставя за столицата и гр. Перник средно 2 млрд. куб. м. природен газ годишно, което засега напълно задоволява нуждите и на двата града, и близките до тях селища. Магистралният

газопровод в участъка на Столична община е в много добро състояние и ще се използва ефективно в бъдеще. Град София и районът около него се захранва чрез газопроводни отклонения от двата клона на магистралния пръстен. Към всяко едно отклонение са изградени Автоматични газоразпределителни станции (АГРС). АГРС, изградени на територията на Столична община са: АГРС София 1 (Казичене), АГРС София (Нови Искър), АГРС София 3 (Волуяк), АГРС София 4 (Иваняне), АГРС –Кремиковци, АГРС Нови Искър-ф/а “Ервис”, АГРС – Яна.

Газоснабдяването на гр.София и Столична община обхваща големите промишлени предприятия, ТЕЦ и ОЦ. През последните години се направиха начални стъпки на газифициране на Божурище и Банкя, част от Южните територии на гр. София. Опитът и практиката на напредналите европейски страни доказва, че е икономически нецелесъобразно да се допуска дублиране в едни и същи райони на системата за централизирано топлоснабдяване от ТЕЦ и ОЦ, и системата на битова газификация. Най-доброто решение за съчетаване на двете системи за топлоснабдяване е те да се допълват, а не да се дублират. Поради тази причина към настоящият момент като потенциални консуматори за газифициране се разглеждат предимно райони, които не са топлофицирани. Към тях спадат периферни жилищни райони и близки населени места, включени в състава на Столична община.

Достъпът до сигурна, чиста и на конкурентни цени енергия е основен фактор за устойчиво развитие на регионите и се отразява на възможностите за развитие на икономическата активност, повишаване на заетостта, задоволяване на битовите потребности и повишаване на комфорта на живот, опазване на околната среда и принос към намаляване на климатичните промени и други.

Интегрираният подход на ЕС към климата и енергията се състои от три стълба - сигурност на доставките, достъпна енергия за конкурентоспособни икономики и устойчивост на околната среда. През следващият програмен период 2014-2020 г. този подход ще получи по-голям акцент в рамките на Кохезионната политика на ЕС. Очакванията са, че финансирането и изпълнението на Оперативните програми в държавите-членки, финансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд ще бъдат тясно обвързани с изпълнението на целите на Стратегия „Европа 2020”. Една от ключовите цели на стратегията е т.нар. пакет 20/20/20, и по-конкретно намаляване на нивото на емисии парникови газове поне с 20% спрямо 1990 г. (30%, ако условията позволяват), увеличаване на дела на енергията от ВЕИ в крайното енергийно потребление до 20% и повишаване на нивото на енергийна ефективност с 20%. В тази

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

връзка Национална цел 3 от Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) е изпълнение на ‘Европа 2020’ е „Достигане на 16% дял на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020г.”

От друга страна настоящият документ отчита предвижданията на Енергийната стратегия на Република България до 2020 г., приета на 1 юни 2011 г. с Решение на Народното събрание, която включва пакет от интегрирани мерки за осъществяването на нова национална енергийна политика, целяща диверсифициране на енергийните източници, преориентиране на икономиката и енергетиката към ефективно използване на енергия, произвеждана от нисковъглеродни енергийни ресурси с оглед намаляване на вредното въздействие върху околната среда и климатичните промени. Приоритет на Енергийната стратегия на Република България до 2020 г. е стимулирането на инвестициите за оптимално използване на ВЕИ както в националния, така и в регионалния енергиен баланс

Възобновяеми енергийни източници

През последните години България води последователна политика за поощряване производството и потреблението на енергия от Възобновяеми енергийни източници (ВЕИ). С новия Закон за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ - Обн., ДВ, бр. 35 от 3 май 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) се въвеждат изискванията на Директива 2009/28/ЕО, която е част от пакета европейски директиви „климат – енергетика” и предвижда изменение, и в следствие отмяна на Директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО. За въвеждането на разпоредбите на ЗЕВИ са разработени подходящи мерки за насърчаване на производството от възобновяеми източници, при отчитане на въздействието от подобряване на енергийната ефективност и въвеждането на енергоефективни технологии. Предвидено е развитието на ВЕИ и на електроенергийната мрежа да бъде планирано съвместно и интегрирано, с цел да се предотвратят бъдещи проблеми и осъществяване на проектите. Предвижда се създаването на Национална информационна система за потенциала, производството и потреблението на енергия от ВЕИ в Република България, с която ще се осигури прозрачност на дейностите, информиране на заинтересованите страни и подобряване на бизнес климата.

ЗЕВИ е разработен в съответствие с Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, с която се установяват

задължителни национални цели за дела на енергията от ВЕИ в крайното потребление на енергия и дела на енергията от ВЕИ в потреблението на енергия в транспорта.

За постигането на задължителната национална цел на Република България от 16 % общ дял на енергия от ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия, включително 10 % дял на енергията от ВЕИ в транспорта, е разработен и се изпълнява Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ) за периода 2010-2020 г. НПДЕВИ очертава насоките за развитие на сектора на ВЕИ в България до 2020 г., за да бъде постигната националната цел.

По данни на НСИ за 2009 г. делът на възобновяемите енергийни източници в брутното крайно потребление на енергия е 11,9 % като за периода 2006-2009 г. бележи нарастване с 2,3 процентни пункта. По данни на Министерство на икономиката, енергетиката и туризма (МИЕТ), през 2010 г. е произведено най-голямото количество електрическа енергия от ВЕИ, което възлиза на 5 509 GWh и се дължи на увеличено производство от всички централи на ВЕИ. Очаква се производството на електрическа енергия от ВЕИ да достигне 7 537 GWh през 2020 г., като основно ще бъдат използвани *водната и вятърната енергия*. Делът на централите на ВЕИ е 12,2 % от брутното производство на електрическа енергия в страната през 2010 г. Реализирано е и най-голямото производство на електрическа енергия от ВЕЦ в последното десетилетие – 4 790 GWh или 10,6 % от брутното производство на електроенергия в страната (45 172 GWh). През 2010 г. производството на електрическа енергия от ВЕЦ остава доминиращо във ВЕИ сектора, но в сравнение с предходните години делът на тези централи намалява до 72 %, (2009 г. - 77 %). Основна причина за тази промяна е въвеждането на нови вятърни генератори, чието производство през 2010 г. представлява 12,5 % от производството на електроенергия от ВЕИ. Наблюдава се и нарастване на количеството произведена електроенергия от фотоволтаичните централи, които са увеличили производството си близо 5 пъти – от 3,3 GWh през 2009 г. до 14,9 GWh през 2010 г. по информация на МИЕТ. През 2010 г. делът на биомасата в крайното потребление на енергия в страната е 8,9 % (основно дърва за горене; дървени, растителни и други отпадъци).

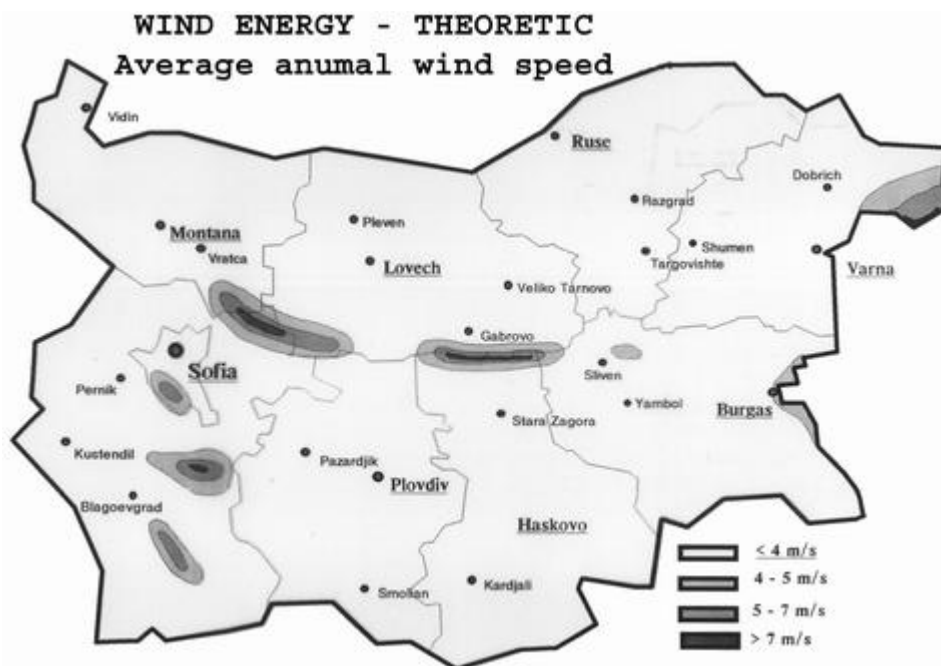
Предизвикателство пред страната е и въвеждането на *биогоривата* в транспорта и достигане на 10 % дял от общото количество на горива, използвани в транспорта през 2020 г. България има добър потенциал за производство на *биоетанол и биодизел* от земеделска продукция. През 2010 г. изградените мощности в страната за производство на биоетанол са за 60 000 t годишно и за биодизел са за 250 000 t годишно

Потребените
Министерство на регионалното развитие и благоустройството 45
Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и
административно-териториално устройство”

количества биодизел през 2010 г. са в размер на 38 911,13 t, от които 8 551,40 t са реализирани като чист биодизел и 30 359,73 t са реализирани в смес с дизелови горива от нефтен произход. Производството на биодизел през 2010 г. е 18 913 t, като от тях са потребени в страната 17 855 t, а останалите 1 058 t са изнесени. Потреблението на биогорива за сектор „Транспорт“ е все още незадоволително, въпреки слабото нарастване на индикатора през 2010 г., в сравнение с предходната година, и въведеното от 1 януари 2008 г. законово задължение за смесване на течни горива с биогорива за нуждите на транспорта. През 2010 г. се изпълнява това изискване като дизеловите горива от нефтен произход се смесват с биокомпонент, поради което се очаква официалната статистика да отчете ръст в потреблението на биодизел.

Въпреки тези положителни тенденции, към момента производството и използването на енергия от ВЕИ в страната все още е сравнително ограничено. В Югозападния район има потенциал за развитие на ВЕИ - водна, вятърна и слънчева енергия.

Изследванията на енергийния потенциал на вятъра показват, че в Югозападния район има подходящи места за изграждане на вятърни генератори, главно по планинските била (фиг.5).

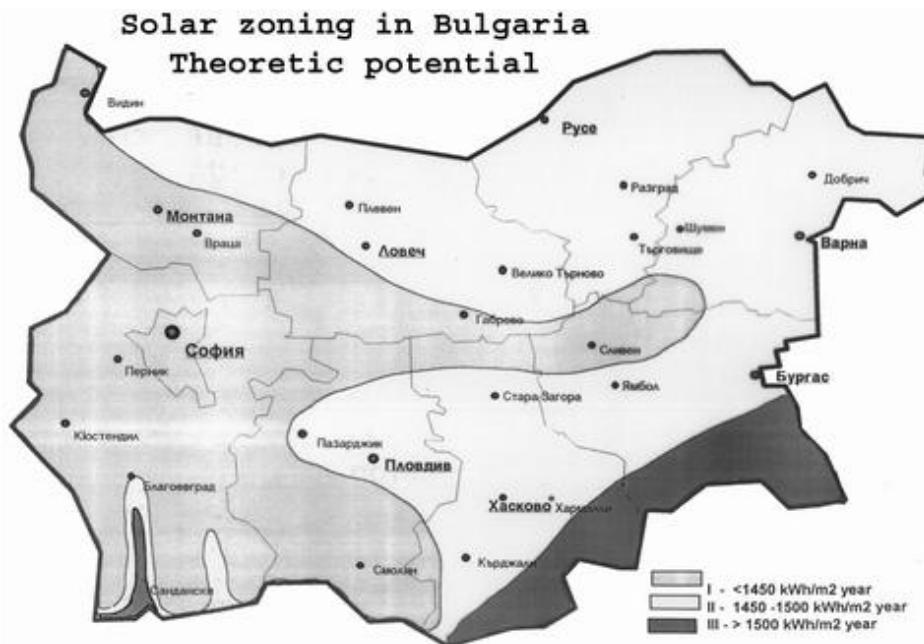

Фиг. 5. Потенциал за използване на ветрова енергия в България

Източник: Агенция за устойчиво енергийно развитие

Благоприятни са условията за изграждане на малки ВЕЦ в планинските части на района.

Слънчевата енергия също може да се използва за ефективно производство на електричество. Част от територията на Югозападния район по долината на река Струма, в близост до границата с Гърция попада в зона, където съществуват природни условия за използване на слънчевата енергия за производство на ел. енергия. (фиг. 6).

Фиг.6. Използване на слънчева енергия - зонирание на България

Източник: Агенция за устойчиво енергийно развитие

Енергийна ефективност

За постигане на конкурентоспособна икономика и опазване на околната среда важно значение има ефективното използване на енергията и въвеждането на нови енергоспестяващи технологии.

За периода 2000-2009 г. първичното енергийно потребление в страната намалява с 1 736 ktce – от 19 218 ktce през 2000 г. до 17 482 ktce през 2009 г. Крайното енергийно потребление за същия период бележи незначителен ръст от 39 ktce – от 8 436 ktce през 2000 г. до 8 475 ktce през 2009 г.

Един от ключовите индикатори за конкурентоспособността на икономиката е нейната енергийна интензивност, измерена чрез количеството нефтен еквивалент, необходимо за производството на продукция, равняваща се на 1 000 евро от БВП. По данни на НСИ енергийната интензивност на българската икономика през 2009 г. възлиза на 0,835 т н.е. за 1000 евро БВП (за сравнение стойностите за 2007 г. са 0,972

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

т.н.е., а за 2004 г. – 1,106 т.н.е.), т.е енергийната интензивност на икономиката на страната намалява трайно.

Въпреки тази положителна тенденция, енергийната интензивност на националния БВП е с 89 % по-висока от средната за ЕС, измерена чрез брутното вътрешно потребление на енергия за единица БВП и при отчитане на паритета на покупателната способност – 302 toe/MEuro05 (тона нефтен еквивалент на единица БВП, изразен в милиони евро по съпоставими цени от 2005 г.) спрямо 160 toe/MEuro05 в ЕС. Значително по-ниски – 42,6 % са различията между националния и европейския показател, измерен чрез крайното брутно потребление. Това показва неефективно използване на първичните енергийни ресурси.

Констатираните различия налагат извода, че са необходими значителни усилия в сферата на енергийната ефективност – както при преобразуването (производство и транспортиране), така и при потреблението на енергия във всички сектори, за да може енергетиката и икономиката ни да бъдат успешно позиционирани на европейския пазар.

Съгласно Директива 2006/32/ЕО за енергийна ефективност при крайното потребление и енергийните услуги, всички страни – членки на Европейския съюз следва да постигнат спестяване на горива и енергии до деветата година от прилагането на Директивата (2016 г.) в размер на 9 % от осреднената стойност на крайното енергийно потребление за периода 2001-2005 г. или 7 291 GWh за България.

Въз основа на Директивата и на Националната дългосрочна програма за енергийна ефективност до 2015 г. е разработен и приет първият Национален план за действие по енергийна ефективност (ПНПДЕЕ). Той е първият от трите национални плана за действие по енергийна ефективност. ПНПДЕЕ обхваща периода 2008 – 2010 г. и формулира междинна индикативна цел за този период от 3 % спестяване на горива и енергии от осреднената стойност на крайното енергийно потребление за периода 2001-2005 година или 2430 GWh

Според данни от отчета за изпълнението на ПНПДЕЕ от юни 2009 г. на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, общият ефект от постигнатите спестявания в резултат на мерки за енергийна ефективност към същия момент се оценява на 1355,7 GWh/год., което се равнява на около 55 % от междинната индикативна стойност за 2008-2010 г.

В същото време, следва да се отбележи, че към момента в институциите на ЕС тече процедура по изготвяне и приемане на нова директива за енергийна ефективност, *Министерство на регионалното развитие и благоустройството* 48
Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство”

която да промени и отмени Директива 2004/8/ЕО и Директива 2006/32/ЕО. Възможно е промяната да засегне както националното законодателство в областта на енергийната ефективност (преди всичко Закона за енергийна ефективност), така и индикативните стойности за енергийно спестяване, с които страната ни ще бъде обвързана.

Телекомуникации

Югозападният район се характеризира с най-висока ***телекомуникационна осигуреност*** сред районите от ниво 2 в страната, но се наблюдават различия в степента на развитие за различните области и общини. По-широк достъп до Интернет е осигурен в по-големите градски центрове. Проблеми съществуват основно в по-малките градове и селата, където все още степента на оборудване на фирмите и домакинствата с компютри и достъпът до интернет е относително ниска.

Делът на домакинствата с достъп до интернет в България непрекъснато нараства и към края на 2010 г. достига до 33%, но все още страната е на едно от последните места в ЕС, където средната стойност е 70% (ЕС-27). За Югозападния район показателят следва общата за страната тенденция на нарастване и достига стойност от 44%.

По информация на Евростат за 2010 г., в България общо 26 % от домакинствата имат достъп до широколентови услуги, като в ЕС-27 този дял е 61%. В Югозападния район достигнатото ниво е по-високо от средното за страната – 37 %.

Делът на хората в района, които редовно използват Интернет, също бележи тенденция на нарастване през периода 2008-2010 г. и възлиза на 55%, при 42% за страната и 65% средно за ЕС-27.

Делът на лицата в ЮЗР, които никога не са ползвали компютър, през периода 2008-2010 г. непрекъснато намалява и възлиза на 37% за 2010 г. За останалите райони от ниво 2 стойностите на този показател надхвърлят 50%.

Въпреки водещата позиция на Югозападния район в страната в развитието на информационното общество и използването на широколентови услуги, в сравнение със средното ниво в ЕС-27 районът изостава. Предоставянето на широколентови услуги от икономическа гледна точка е по-рентабилно да се развива в гъстонаселените райони.

Поради тази причина определени части от района (включително и крайноотдалечените)

попадат в т.нар. „цифрова изолация”, което поставя населението в тези райони в неравностойно положение по отношение възможностите за обучение, достъп до информация и електронни услуги.

Таблица 23. Развитие на интернет услугите към 31.12.2010 г.

Район от ниво 2	Дял на домакинствата с достъп до интернет - %	Дял на домакинствата с достъп до широколентови услуги - %	Дял на лицата, редовно ползващи интернет - %
ЕС-27	70	61	65
БЪЛГАРИЯ	33	26	42
<i>Северозападен район</i>	26	24	36
<i>Северен централен район</i>	30	23	40
<i>Североизточен район</i>	26	17	36
<i>Югоизточен район</i>	33	22	36
<i>Южен централен район</i>	29	24	35
Югозападен район	44	37	55

Източник: Евростат

Насочването на ресурси за развитието на електронните комуникации и информационното общество е важна предпоставка за конкурентоспособността на регионалната икономика. Необходимо е да се разшири достъпът и използването на мрежите и услугите на ИКТ особено в по-малките градове и селата. Изграждането на обществени информационни системи и гарантираното предлагане на Интернет услуги за целия обществен сектор, включително и на улеснен достъп за хората с увреждания, е задължителна стъпка към информационното общество.

Водоснабдяване и канализация

В областта на екологичната инфраструктура не се наблюдава съществено развитие през последните години. До голяма степен остават нерешени проблемите, свързани с незадоволителното състояние на инфраструктурата за канализация, пречистване на отпадните води и доставяне на прясна питейна вода. Системите за управление на отпадъците също остават неефективни и недостатъчни като качество и

обхват. Необходимо е да се подчертае, че последните официални данни на НСИ за състоянието на екологичната инфраструктура са за 2009 г.

В Югозападния район е достигната висока степен на развитие на *водоснабдителните мрежи*, тъй като делът на водоснабденото население е 99,0%, колкото е и средното за страната. Най-добро задоволяване на нуждите на населението с питейна вода е достигнато в областите София (столица) - 100% и Кюстендил - 99,2%, малко по-нисък е този показател за област Благоевград (95,5%). Районът разполага със значителен воден ресурс. Въпреки това съществуват проблеми - голяма част от изградените водоснабдителни мрежи са амортизирани, а някои от по-малките населени места изпитват затруднения с непрекъснатата доставка на питейна вода поради повреди по водопроводната мрежа. Делът на населението със сезонен или целогодишен режим на водоснабдяване за района е 2,6%. Като проблемна в това отношение се откроява област Кюстендил (33,3%).

Таблица 24. Дял на населението, обслужвано от водоснабдителна мрежа и дял на населението с режим на водоснабдяване към 31.12.2009 г.

Райони и области	Дял на населението, обслужвано от водоснабдителната мрежа (%)	Дял на населението с режим на водоснабдяване (%)
БЪЛГАРИЯ	99,0	3,3
Северозападен район	99,2	3,0
Северен централен район	99,2	4,6
Североизточен район	99,9	5,4
Югоизточен район	99,7	3,4
Южен централен район	97,6	2,3
Югозападен район	99,0	2,6
Благоевград	95,5	-
Кюстендил	99,2	33,3
Перник	97,9	0,6
София	98,8	2,5
София (столица)	100,0	-

Източник: Национален статистически институт

Таблица 25. Водоснабдяване към 31.12.2008 г.

Райони и области	Постъпила вода във водопроводната мрежа (хил.куб.м./год)	Доставена вода (хил.куб.м./год)	Доставена вода на човек (л./ч/д.)	Дял на загубите при доставката на вода (%)
БЪЛГАРИЯ	1 024 044	397 885	143	61,1
Северозападен район	107 811	40 908	121	62,1
Северен централен район	117 580	46 139	133	60,8
Североизточен район	138 667	46 603	132	66,4
Югоизточен район	171 043	59 61	144	65,1
Южен централен район	159 189	66 219	201	58,4
Югозападен район	329 754	138 405	179	58,0
Благоевград	38 741	17 678	147	54,4
Кюстендил	14 318	5 570	103	61,1
Перник	30 225	11 642	231	61,5
София	21 809	12 060	129	44,7
София (столица)	224 661	91 455	201	59,3

Източник: Национален статистически институт

Доставената вода за задоволяване нуждите на производствения и битовия сектор от ВиК в Югозападния район през 2008 г. е 138,4 млн. куб.м. Най-голям консуматор е област София (столица), за задоволяването на чиито нужди са доставени над 91 млн. куб.м вода или 66,1% от общото количество вода доставена в Югозападния район. С най-малка консумация на вода е област Кюстендил – малко над 5,5 млн. куб.м – около 4% от доставената вода в района. Общото количество на подадената вода на ВиК фирмите в Югозападния район е 329,754 млн. куб.м. Загубите при преноса на вода по водопроводната мрежа в района са 58% за 2008 г., което показва че водопроводите са силно амортизирани и се нуждаят от цялостна модернизация. Най-добро задоволяване

на нуждите на населението с питейна вода средно на човек е достигнато в областите Перник – 231 л./ч./ден и София /столица/ - 201 л./ч./ден, а най-ниско в област Кюстендил – 103 л./ч./ден.

По степен на обслужване от *канализационните мрежи* районът е на първо място в страната. Към 2009 г. 86,5% от населението на Югозападния район е обхванато от канализационни услуги, като по този показател районът е значително над средното ниво за страната - 70,4%. Във вътрешнорегионалната структура се отчитат разлики, като единствено област Кюстендил е под средното ниво за страната с 60,2%, а област София (столица) е на първо място в България с 94,3% дял на населението, обслужено от канализация. Наблюдават се и големи различия в дела при големите градски центрове и малките населени места. Така например, за някои села в района този показател е едва около 10%. Липсата на канализационни мрежи в някои села е причина за заустване на отпадните води директно в реки, дерета и др. или отвеждане в септични ями, което създава опасности от замърсяване на повърхностните и подпочвените води.

Таблица 26. Дял на населението, обслужвано от канализационна мрежа към 31.12.2009 г.

Райони и области	Дял на населението, обслужвано от канализационна мрежа (%)
БЪЛГАРИЯ	70,4
Северозападен район	52,9
Северен централен район	60,8
Североизточен район	71,7
Югоизточен район	67,4
Южен централен район	65,7
Югозападен район	86,5
Благоевград	81,9
Кюстендил	60,2
Перник	76,3
София	75,0
София(столица)	94,3

Източник: Национален статистически институт

Пречистване на отпадните води

Относителният дял на населението обслужено от пречиствателни станции за отпадни води в Югозападния район е 71,0%, значително по-висок от средния за страната – 45,2 %. На територията на района има 16 пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ) от общо 73 за страната. Най-висок е процентът на населението, обслужвано от ПСОВ в област София (столица) – 93,3%, а най-нисък – в област Благоевград – 25,6%. Сравнително ниска е стойността и за област Софийска - 28,7%. Отбелязват се различия в степента на пречистване на водата на големите градове и по-малките населени места.

Таблица 27. Селищни пречиствателни станции за отпадни води (СПСОВ) и дял на населението, обслужвано от СПСОВ към 31.12.2009 г.

Райони и области	СПСОВ (брой)	С първично пречистване (брой)	С вторично пречистване (брой)	С третично пречистване (брой)	Дял на обслужваното население от СПСОВ - %	
					общо	в т. ч. поне с вторично пречистване
БЪЛГАРИЯ	73	13	59	1	45,2	42,6
Северозападен район	4	1	3	-	22,6	20,1
Северен централен район	8	3	4	1	24,8	22,4
Североизточен район	18	6	12	-	61,3	49,6
Югоизточен район	19	-	19	-	38,9	38,9
Южен централен район	8	-	8	-	29,3	28,8
Югозападен район	16	3	13	-	71,0	69,6
Благоевград	2	-	2	-	25,6	25,6
Кюстендил	2	-	2	-	56,1	56,1
Перник	4	1	3	-	71,6	71,3
София	7	2	5	-	28,7	17,3
София (столица)	1	-	1	-	93,3	93,3

Източник: Национален статистически институт

Общото количество за 2009 г. на заустените отпадни води за района е 231,39 млн. куб.м., като 26,72 млн. куб.м от тях са отведени без пречистване. Югозападният район се нарежда на първо място по степен на третиране на отпадните води – 88,45 % при средна стойност за страната 73,84%. Най-висок дял на пречистване на отпадните води

през 2009 г. е достигнат в област София (столица) - 96,63%, а най-малък в област Благоевград - около 53,81 % от общото количество на заустените отпадни води.

Таблица 28. Зауствени отпадъчни води към 31.12.2009 г. (млн.куб.м/год.)

Райони и области	Отпадни води отведени във водни обекти				Отпадни води събрани в обществената канализация	
	общо	в т.ч. отведени без пречистване	в т.ч. отведени от пречиствателни станции	в т.ч. отведени след собствено третиране на домакинствата	общо	в т.ч. събрани в ПСОВ
БЪЛГАРИЯ	756,68	196,91	494,12	65,64	521,49	426,09
Северозападен район	78,83	32,25	34,15	12,43	45,16	33,88
Северен централен район	86,01	32,48	43,05	10,48	54,27	34,76
Североизточен район	91,14	32,35	51,11	7,68	55,10	48,52
Югоизточен район	110,40	28,50	71,62	10,28	63,96	47,34
Южен централен район	158,9	44,61	99,73	14,56	98,60	74,08
Югозападен район	231,39	26,72	194,45	10,21	204,39	187,51
Благоевград	22,69	10,48	9,73	2,48		
Кюстендил	16,44	4,36	10,34	1,74		
Перник	16,57	1,82	13,83	0,93		
София	22,15	4,90	14,84	2,42		
София (столица)	153,53	5,17	145,71	2,65		

Източник: Национален статистически институт

Управление на отпадъците

Количеството на събраните битови отпадъци през 2009 г. в Югозападния район е 1 092 675 тона, съответстващи на 31,9% от общото количество събрани отпадъци за страната. Делтата за битови отпадъци, функциониращи на територията на района са 42 (278 в цялата страна), като най-много – 18, са на територията на Софийска област. Делът на населението, обслужено от система за организирано събиране и транспортиране в района е 98,7%, което е над средния показател за страната – 96,6%. Най-голяма част от населението е обхванато от организирано събиране и транспортиране в област София (столица) - 100%, но делът на събраните отпадъци в столицата е 45,8% от общите за района и 14,6% от битовите отпадъци, събрани в цялата

страна. Само в област Софийска делът на обслуженото население е под средния за страната (93,6%).

Таблица 29. Битови отпадъци към 31.12.2009 г.

Райони и области	Депа (брой)	Дял на обслужваното население от системи събиране и транспортиране (%)	Събрани битови отпадъци от обслужваните населени места (Тонове)	Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население (кг./ч./год.)
БЪЛГАРИЯ	278	96,6	3 421 395	467
<i>Северозападен район</i>	39	97,0	378 376	429
<i>Северен централен район</i>	82	99,0	401 845	441
<i>Североизточен район</i>	27	87,8	391 965	451
<i>Югоизточен район</i>	30	95,0	445 231	419
<i>Южен централен район</i>	58	99,1	711 302	468
Югозападен район	42	98,7	1 092 675	524
Благоевград	8	98,3	125 793	390
Кюстендил	9	97,5	79 482	556
Перник	6	98,4	241 015	1 790
София	18	93,6	146 041	615
София (столица)	1	100,0	500 344	401

Източник: Национален статистически институт

Необходимо е подобряване на събирането и транспортирането в по-малките населени места. Системата за събиране и транспортиране работи относително добре в градовете, но в част от по-малките населени места, тя не функционира ефективно и това води до поява на нерегламентирани сметища и увреждане на околната среда.

5.Екологично състояние

Качеството на околната среда определя в голяма степен привлекателността на територията за живеене, бизнес и туризъм. Целите за устойчиво екологично развитие на Югозападния район са неразделна част от политиката за интегрирано регионално и местно развитие. Провеждането на политика за опазване и възстановяване на околната среда е свързано с публични разходи за изграждане на екологична инфраструктура, за проучвания и оценки на качеството на средата.

Направените *разходи за опазване на околната среда* за 2009 г. в Югозападен район възлизат на 399 731 хил. лева или 31,2% от тези за страната и са най-големи в сравнение с останалите райони от ниво 2. На годишна база спрямо 2008 г. за района се регистрира намаление с 50%, което се дължи в най-голяма степен на спада в извършените от област София (столица) разходи за опазване и възстановяване на околната среда с 59%. В областите Благоевград, Перник и Софийска също се наблюдават по-ниски стойности спрямо 2008 г. Единствено в област Кюстендил се наблюдава увеличение с 16,4%, но в тази област са извършени едва 3,6% от разходите за опазване на околната среда в района. Въпреки големия спад, и през 2009 г., както и в предходните години, най-големи разходи за опазване и възстановяване на околната среда в ЮЗР са направени в област София (столица) - 67,4% от разходите за района и около 21% от общите разходи за страната. Като цяло за периода 2004-2009 г. разходите за опазване и възстановяване на околната среда в Югозападния район нарастват с 33,2%.

Таблица 30. Разходи за опазване на околната среда, 2005-2009 г. (хил. лв)

Район, област	2005	2006	2007	2008	2009
БЪЛГАРИЯ	639320	1038544	1197422	1700329	1280563
<i>Северозападен район</i>	78754	76759	123162	139800	176614
<i>Северен централен район</i>	38993	43865	70471	112665	68271
<i>Североизточен район</i>	65944	105338	160353	131170	140429
<i>Югоизточен район</i>	87692	266360	246696	272228	321296
<i>Южен централен район</i>	67840	93434	153136	246408	174222
Югозападен район	300097	452788	443604	798058	399731
Благоевград	11437	20544	29810	35946	34175
Кюстендил	9918	8456	17210	12358	14385
Перник	8631	12528	12143	27384	20236
София	46641	66162	84860	67764	61678
София (столица)	223470	345098	299581	654606	269257

Източник: Национален статистически институт

Средният разход с екологично предназначение на човек от населението за Югозападния район за 2009 г. е 189,2 лв. на човек и намалява почти двойно в сравнение с 2008 г. (377,3 лв. на човек). Като цяло за периода 2005-2009 г. разходите за дълготрайни материални активи (ДМА) с екологично предназначение на човек от населението в ЮЗР нарастват с 47,6 лв. и стойността им се запазва над средната за страната (165,9 лв. на човек за 2009 г.) По този показател районът запазва първото си място сред районите на ниво NUTS 2.

Оценката на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва за основните контролирани показатели - прах, фини прахови частици (ФПЧ), серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, озон, бензен, олово, кадмий, никел, арсен и полициклични ароматни въглеводороди, както и за други специфични замърсители, съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ). Източник на регистрираните наднормени замърсявания са промишлените предприятия, изгарянето на горива в бита и транспортните дейности на територията на съответните общини, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки.

По данни на Изпълнителната агенция по околната среда (ИАОС) през 2009 г. енергетиката продължава да е най-големият източник на серен диоксид – 93,93 % от общо емитирано количество в страната. Основни източници на азотни оксиди са пътният транспорт и ТЕЦ. През същата година те са източник съответно на 49% и 30% от общото количество, емитирано в страната. Селското стопанство емитира 75% от общото количество амоняк. Друг основен източник е третирането и депонирането на отпадъци - 21%. Горивните процеси в индустрията изхвърлят в атмосферата 76 % от емисиите на олово. Пътният транспорт и бита, като най-големите източници на въглероден оксид, емитират съответно по 57% и 37% от националните емисии. Битовото отопление е основен източник на ФПЧ₁₀, емитирайки 48% от количеството, изхвърляно в атмосферата.

Таблица 31. Емисии на вредни вещества в атмосферния въздух за 2009 г., по групи източници.

Групи източници на емисии	SO _x * (x 1000 t/y)	NO _x ** (x 1000 t/y)	NM _V OC (x 1000 t/y)	NH ₃ (x 1000 t/y)	CO (x 1000 t/y)	Hg t/y	Cd t/y	Pb t/y	PAH t/y	DIOX g/y	PCBs kg/y	ФПЧ ₁₀ (x 1000 t/y)
№1 ТЕЦ	617,252	49,433	0,064	-	1,008	0,353	0,245	2,646	0,001	2,108	0,001	9,189
№2 Битово горене	7,506	3,488	28,565	0,106	175,7 64	0,057	0,076	2,027	24,56 7	24,497	2,800	21,711
№3 Горивни процеси в индустрията (в т.ч. производство на енергия)	8,865	8,293	0,145	0,001	2,185	0,552	2,622	219,2 47	22,26 5	5,304	0,698	0,866
№4 Негоривни производствени процеси	23,218	15,936	8,250	1,067	11,33 6	0,134	0,224	12,54	39,19 5	4,480	-	7,982
№5 Добив и	-	-	2,048	-	-	-	-	-	-	-	-	-

преработка на изкопаеми горива													
№6 Използване на разтворители	-	-	8,241	-	-	-	-	-	1,688	-	-	-	-
№7 Пътен транспорт	0,205	81,867	63,262	0,7176 5	265,1 79	-	0,020	3,070	0,085	0,251	54,60 0	5,015	
№8 Друг транспорт	0,067	1,487	0,135	0,0001 4	1,202	-	0,000 2	50,26	0,001	0,218	-	0,029	
№9 Третиране и депониране на отпадъци	0,002	0,066	0,332	10,947	0,003	0,079	0,079	0,923	0,001	0,805	0,013	-	
№10 Селско стопанство	-	3,840	35,374	38,282	1,997	-	-	-	-	-	-	-	
№11 Природни източници	-	0,357	185,80 7	0,000	16,19 1	-	-	-	-	-	-	-	
Общо	657,115	164,767	332,22 3	51,121	474,8 65	1,175	3,266	290,7 13	87,80 3	37,66	58,11 2	44,792	

Източник: НСИ и ИАОС

* изчислени като серен диоксид

** изчислени като азотен диоксид

Качеството на атмосферния въздух е сред актуалните екологични проблеми на Югозападен район. Той е определян като географско пространство със значителни стойности на антропогенно натоварване и съответно с влошени качества на атмосферния въздух. Поради интензивното икономическо развитие на региона и функционирането на предприятия от тежката промишленост, на територията му се отчита замърсяване на околната среда с редица замърсители. Тяхното вредно влияние е най-силно изразено в София, Перник, Пирдоп, Златица, Челопеч, Елин Пелин и Бобов дол. В района са разположени и едни от най-урбанизираните територии в страната, в които се генерира значително прахово замърсяване. Наблюдава се завишение на определени стойности на замърсяване и в общините, през които преминават силно натоварените транспортни артерии.

Със Заповед № РД-580/17.07.2007 г. на министъра на околната среда и водите територията на страната е разделена на 6 района/ агломерации за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) - Агломерация Столична (София), Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/ Дунавски, Югозападен и Югоизточен, в рамките на които са определени съответните зони/ общини, в които се наблюдава превишаване на горните оценъчни прагове (ГОП) и установените норми и са

посочени конкретните замърсители, чийто норми са нарушени. Съгласно изискванията на националното и европейското законодателство, списъкът на районите подлежи на преразглеждане през тригодишен период, поради което същият е актуализиран и утвърден със Заповед №РД-1046/03.12.2010г. на министъра на околната среда и водите. На територията на Югозападен район се намират части от два от РОУКАВ – Югозападен и Агломерация Столична. Областите Благоевград, Кюстендил, Перник и Софийска са класифицирани като части от РОУКАВ „Югозападен” Територията на област София се причисляват към РОУКАВ Агломерация Столична.

По данни на ИАОС в Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България за 2009 г. са регистрирани следните основни замърсявания на атмосферния въздух за РОУКАВ „Югозападен” и „София”:

- Един от основните източници на серен диоксид за Югозападен РОУКАВ е ТЕЦ „Република”, гр. Перник;
- При отчитане на допустимото отклонение през годината, превишение на нормите за азотен диоксид е регистрирано в РОУКАВ София. Основен източник на азотни оксиди, водещи до превишаване на нормите, са емисиите от автомобилен транспорт;
- Замърсяването с Фини прахови частици₁₀ (ФПЧ₁₀) продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух във всички РОУКАВ. Перник е една от зоните с най-високи концентрации за страната. Източник на регистрираните наднормени замърсявания са промишлените предприятия, изгаряне на горива в бита и транспортните дейности, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки;
- Средногодишната норма за ФПЧ_{2,5} е превишена в Югозападен РОУКАВ. Основен източник на замърсяването са емисиите от транспорта, битовия сектор, промишлената дейност, както и лошо поддържаните пътни артерии;
- Превишение на нормата за съдържание на въглероден оксид в атмосферния въздух е регистрирано в РОУКАВ София. Източник на замърсяването основно е транспортът, както и всички останали горивни процеси.
- Въпреки традиционно силното замърсяване през последните години на района по поречието на река Тополница (вкл. общините Златица, Пирдоп, Чавдар, Челопеч, Мирково, Копривщица и Ихтиман) с тежки метали (олово, цинк, кадмий, арсен, мед), през 2009 г. годишните концентрации на споменатите замърсители се задържат под съответната средногодишна норма.

Предвид констатираните през 2007 г. и 2008 г. превишения на нормите за нивата на някои от основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в отделните зони от обособените РОУКАВ, МОСВ, чрез своите регионални структури – РИОСВ, инициира действия за актуализиране/преразглеждане на съществуващите програми по чл. 27 Закона за чистотата на атмосферния въздух (програми за намаляване нивата на емисиите и управление качеството на атмосферния въздух). В резултат на това в периода 2009-2011 г. са разработени/актуализирани някои общински програми на територията на Югозападен район - на общини Благоевград, Перник, Пирдоп, Златица, Челопеч и Столична.

Като конкретно реализирани дейности, в част от общините на територията на РОУКАВ „Югозападен” и „София”, в които се изпълняват програми по чл. 27 от ЗЧАВ, могат да бъдат посочени:

РОУКАВ София

- Столична община – изградена е 2510 м. газоразпределителна мрежа, присъединени са 2815 потребители, от които 79 стопански и 2736 битови. Продължава изпълняването на програмата за поетапно обновяване на автопарка от масовия градски транспорт, като новодоставените автобуси са оборудвани с двигатели, отговарящи на сертификат ЕВРО 4. Ограничен е достъпът на автомобили в централната градска част чрез разширяване на „Синята зона”. Реализиран е проект за изграждане на второ табло (на бул. „Евлоги Георгиев”, в района на „Орлов мост”) към Автоматизираната система за информиране на населението за качеството на атмосферния въздух. Пусната е линията на метрото от станция „Сердика” до „Младост”. Ремонтирани са 681 692 м² от пътната инфраструктура. Изградени са 15 км велоалеи. При зимната поддръжка на уличната мрежа са използвани солни разтвори.

РОУКАВ Югозападен

- Община Перник – през 2009 г. започва първи етап от проекта за газификация на гр.Перник посредством газифициране на кв.“Църква“ и кв.“Изток. Преасфалтирана е цялата вътрешноградска мрежа, централната част на града и вътрешноквартални пространства. Създадени са нови кръстовища, с цел

подобряване на организацията на движението на моторните превозни средства и намаляване на задръстванията;

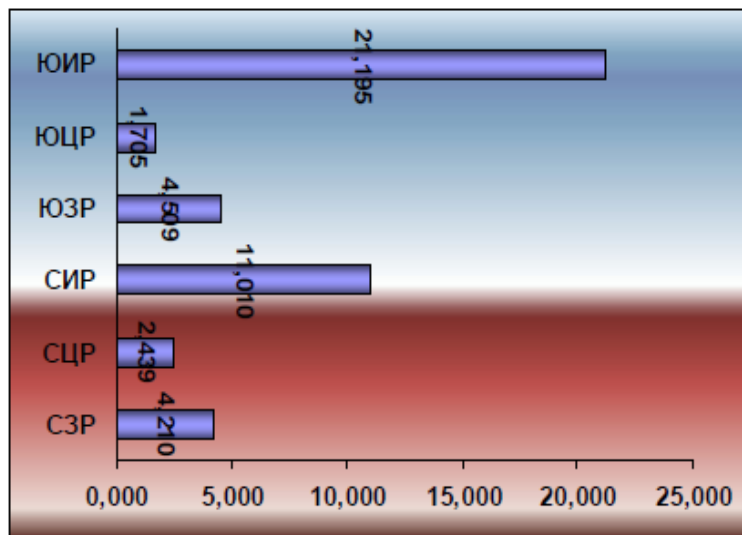
- Община Пирдоп – изготвен е проект за консервиране и рекултивация на депото за твърди битови отпадъци в местността “Сулюманица”. Изготвен е проект от “Еко Медет” ЕООД за рекултивация на терените извън концесията в района на хвостохранилище “Медет”. Извършена е техническа рекултивация на хвостохранилище “Медет”.

Реализираните към момента мерки са недостатъчни за постигането на установените със законодателството норми за качество на атмосферния въздух. Анализът на плановете за действие към общинските програми показва като цяло неизпълнение на заложените дейности, насочени към намаляване нивата на замърсители в атмосферния въздух, по данни на ИАОС, поместени в Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2009г.

Като страна по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата, България има задължението да провежда ежегодни инвентаризации на **емисиите на парникови газове** по източници и поглътители. Инвентаризациите обхващат емисиите на основните парникови газове: въглероден диоксид (CO₂), метан (CH₄), диазотен оксид (N₂O), хидрофлуоркарбони (HFCs), перфлуоркарбони (PFCs) и серен хексафлуорид (SF₆), както и предшественици (прекурсори) на парниковите газове (NO_x, CO и NMVOCs) и серен диоксид (SO₂). Данните на Изпълнителна агенция по околна среда /ИАОС/ показват, че, приравнени към еквивалент на въглероден диоксид за България през 2009 г. парниковите емисии са достигнали 45 802 kt. Емисиите на парникови газове на човек от населението в CO₂ еквивалент за 2009г. са 7 865,6 kg. Стойностите на индикатора показват спад за страната спрямо 2008 г. (9 074,9 kg).

Стойността на емисиите на парникови газове (и по-точно метан, двуазотен оксид, въглероден диоксид), приравнени към CO₂ еквивалент на жител от населението за Югозападен район възлиза на 4 509 тона/жител за 2007 г.(последни налични данни) Тази стойност е по-ниска от средната за страната за същата година - 6 962 тона/жител. Относителният дял на парниковите газове за Югозападен район от общото количество на национално ниво за 2007 г. е 18%.

Графика 1. Емисии парникови газове, приравнени към CO₂ еквивалент на човек от населението по райони, 2007г

Забележка: Графиките за емисии на парникови газове включват данни за емисиите на три от парниковите газове съгласно номенклатурата на IPCC: метан, диазотен оксид и въглероден диоксид по данни на НСИ/ИАОС, не включва стойностите за 3 от шестте показателя по методиката на IPCC (HFC, PFC и SF6) за които няма налични данни в НСИ/ИАОС.

Източник: НСИ и ИАОС

Целта на България съгласно Протокола от Киото е намаление на емисиите с 8 % спрямо базовата по Протокола 1988 година, когато българските емисии са били 75 млн. тона. Спрямо 1988 г. към момента емисиите на парникови газове в страната са намалели около 40%. Основен фактор, допринесъл за това, е сривът на българската икономика през 90-те години на миналия век. Така страната ни се нарежда сред малкото европейски страни, вече постигнали целите си по Протокола от Киото. Разликите могат да се използват за търгуване с емисии съгласно установените механизми на Протокола от Киото или за неутрализиране на бъдещи емисии, които България може да направи.

Водите на Югозападен район попадат в следните райони за басейново управление на водите: Западнобеломорския район с център гр. Благоевград - за водосборните области на реките Места и Струма, Дунавския район с център гр. Плевен - за водосборните области на реките Искър и Ерма и Източнбеломорския район с център гр. Пловдив - за водосборната област на малка част от р. Марица. И трите басейнови дирекции са разработили Планове за управление на речните басейни съобразно изискванията на Рамковата Директива за водите 2000/60/ЕС. Планът на

Басейнова дирекция Западнобеломорски район е утвърден със Заповед РД - 291 от 22.03.2010 г. от Министъра на околната среда и водите; на Басейнова дирекция Дунавски район - със заповед РД - 293 от 22.03.2010 г. и на Басейнова дирекция Източнбеломорски район - със заповед РД - 292 от 22.03.2010 г.

Защитени територии и биоразнообразие

Разнообразните климатични, геоложки и хидроложки условия в Югозападния район определят уникалната му флора и фауна и богатото разнообразие на видове, съобщества и природни местообитания, голяма част от които са с консервационна значимост. Опазването на биологичното и ландшафтното разнообразие в района, съгласно Закона за защитените територии се осъществява в национални и природни паркове, резервати, поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности.

В Югозападен район се включват изцяло териториите на два от трите Национални парка в страната (НП „Рила” и НП „Пирин”) и незначителна част от третия – НП „Централен Балкан”.

Национален Парк „Пирин” (40 332,4 ха) е включен в списъка на Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на световното природно и културно наследство. Горите заемат 38% от парковата територия със значително преобладаване на иглолистните видове. Тук се намира природната забележителност "Байкушевата мура" (от вида Черна мура) - едно от най-старите дървета в България, чиято възраст се определя на повече от 1300 години. В територията на парка попадат два природни резервата: "Баюви дупки - Джинджирица" и "Юлен".

Национален Парк „Рила” (81 046,0 ха) е най-големият в България, който обхваща най-обширната територия от българската субалпийска и алпийска зона с наличие на повече от 100 върха с височина над 2000 м и около 120 постоянни езера, от които 70 ледникови. В Национален парк „Рила” са представени 60 типа хабитати, 29 от тях са с високо консервационно значение. На територията на парка попадат четири резервата: „Парангалица”, „Централен Рилски резерват”, „Ибър”, „Скакавица”.

Национален парк „Централен Балкан” (71 669,5 ха) обхваща незначителна част от територията на Югозападен район (3 396 ха) и е единственият парк в страната и Югоизточна Европа член на мрежата „PAN Parks” - Европейска мрежа от представителни защитени територии.

В Югозападния район изцяло влизат териториите на два от общо десетте природни парка в страната (ПП „Витоша” и ПП „Рилски манастир”) и части от ПП „Врачански Балкан”.

Природен парк „Витоша” (26 606,6 ха) е първият природен парк, обявен в България. Типични за ландшафта на парка са каменните реки и сипеите. В границите на парка се намират резерватите „Бистришко бранище” и „Торфено бранище”.

Природен парк „Рилски манастир” (27 370,7 ха) – характерни ландшафти са срутищата, сипеите и сипейните конуси, скалистите върхове и стръмните улеи. На територията на парка има 28 ледникови езера. В границите на парка попада резервата „Риломанастирска гора”.

Природен парк „Врачански Балкан” е с площ 28 844,8 ха, като от тях 2586,1 ха попадат на територията на Югозападния район. По-голяма част от територията на парка е покрита с карбонатни скали от триаски и юрски варовици. В границите му се намират едни от най-интересните пещери и пропасти – около 500. Природен парк „Врачански Балкан” е един от богатите райони на видове пеперуди в България. В парка се намира резерватът „Врачански карст”.

За целите на опазване на биологичното разнообразие са изготвени и одобрени **планове за управление** на Национален парк „Рила” 2001-2010 г., Национален парк „Централен Балкан” 2001-2010 г., Национален парк „Пирин” 2004-2013 г., на Природен парк „Витоша” 2005-2014 г., на природен парк „Рилски манастир” 2004-2013 г.

В Югозападния район за **резервати и поддържани резервати** са обявени 20 броя местности с обща площ от 29 538, 6 ха и 1 449, 3 ха буферна зона, в които се опазват уникални за страната природни екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им. Също така в района се намират 70 броя природни забележителности с обща площ 2 296 ха.

На територията на Югозападния район са разположени общо 64 защитени зони по Директива 79/409/ЕС (за дивите птици) и по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията) – част от **Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000**. Четири от зоните попадат в обхвата и на двете Директиви – Витоша, Пирин, Централен Балкан и Рила.

Към м. декември 2007 г. са приети с решение на Министерски съвет 25 защитени зони на територията на Югозападния район по Директива 79/409/ЕЕС (за дивите птици). Те обхващат около 20% от общата територия на района.

СПИСЪК НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ДИВИТЕ ПТИЦИ

**ПРИЕТИ С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ № 122 от 02 март 2007 г.,
обнародвано в ДВ брой 21 от 09.03.2007 г.**

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападен район (ха)	Покритие от територията на Югозападен район (%)
1	BG0000113	Витоша	ПЕРНИК	27360.00	27360.00	1,35
			СОФИЙСКА			
			СОФИЯ			
2	BG0000209	Пирин	БЛАГОЕВГРАД	40356.00	40356.00	1,99
3	BG0000494	Централен Балкан	СТАРА ЗАГОРА	71669.5	9058.6	0,45
			ГАБРОВО			
			ЛОВЕЧ			
			ПЛОВДИВ			
4	BG0000495	Рила	БЛАГОЕВГРАД	81046.00	76183.2	3,75
			КЮСТЕНДИЛ			
			СОФИЙСКА			
			ПАЗАРДЖИК			
5	BG0002001	Раяновци	СОФИЙСКА	13180.40	13180.40	0,65
6	BG0002003	Кресна	БЛАГОЕВГРАД	23495.61	23495.61	1,16
7	BG0002004	Долни Богров-Казичене	СОФИЙСКА	2251.16	2251.16	0,11
			СОФИЯ			
8	BG0002005	Понор	СОФИЙСКА	31379.85	31379.85	1,55
9	BG0002053	Врачански Балкан	ВРАЦА	30879.80	4632	0,23
			МОНТАНА			
			СОФИЙСКА			
10	BG0002078	Славянка	БЛАГОЕВГРАД	19446.67	19446.67	0,95
11	BG0002079	Осогово	КЮСТЕНДИЛ	24125.09	24125.09	1,19
12	BG0002089	Ноевци	ПЕРНИК	8502.73	8502.73	0,42
13	BG0002099	Кочериново	БЛАГОЕВГРАД	2434.86	2434.86	0,12
			КЮСТЕНДИЛ			
14	BG0002100	Долна Козница	КЮСТЕНДИЛ	3994.52	3994.52	0,20

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападен район (ха)	Покритие от територията на Югозападен район (%)
15	BG0002101	Мещица	ПЕРНИК СОФИЙСКА	3416.32	3416.32	0,17
16	BG0002107	Бобошево	БЛАГОЕВГРАД КЮСТЕНДИЛ	4835.20	4835.20	0,24
17	BG0002108	Скрино	КЮСТЕНДИЛ	2494.71	2494.71	0,12
18	BG0002112	Руй	ПЕРНИК	17398.80	17398.80	0,86
19	BG0002114	Рибарници Челопечене	СОФИЯ	65.19	65.19	0,00

**ПРИЕТИ С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ № 802 от 04. 12. 2007 г.,
обнародвано в ДВ брой 107 от 18.12.2007 г.**

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападен район (ха)	Покритие от територията на Югозападен район (%)
1	BG0002002	Западен Балкан	Видин	146 820.5	7341	0,36
			Монтана			
			Софийска			
2	BG0002054	Средна гора	Софийска	99 062.4	37644,1	1,85
			Пловдив			
			Пазарджик			

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападния район (ха)	Покритие от територията на Югозападния район (%)
3	BG0002072	Мелнишки пирамиди	Благоевград	13 579.14	13 579.14	0,67
4	BG0002076	Места	Благоевград	20 421.13	20 421.13	1,01
5	BG0002084	Палакария	Софийска	15 808.77	15 808.77	0,77
6	BG0002098	Рупите	Благоевград	8 837.25	8 837.25	0,44

Източник: Информационна система за правна информация на Министерски съвет

Към м. декември 2007 г. са приети с решение на Министерски съвет 43 защитени зони на територията на Югозападния район по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията). Те обхващат около 34% от общата територия на района.

СПИСЪК НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ И НА ДИВАТА ФЛОРА И ФАУНА

**ПРИЕТИ С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ № 122 от 02 март 2007 г.,
обнародвано в ДВ брой 21 от 09.03.2007 г.**

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападния район (ха)	Покритие от територията на Югозападния район (%)
1	BG0000113	Витоша	ПЕРНИК	27360.00	27360.00	1,35
			СОФИЙСКА			
			СОФИЯ			
2	BG0000134	Чокльово блато	КЮСТЕНДИЛ	280.86	280.86	0,01
			ПЕРНИК			
3	BG0000165	Лозенска планина	СОФИЯ	1296.04	1296.04	0,06

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападен район (ха)	Покритие от територията на Югозападен район (%)
4	BG0000166	Врачански Балкан	ВРАЦА	36025.45	5764.07	0,28
			МОНТАНА			
			СОФИЙСКА			
5	BG0000209	Пирин	БЛАГОЕВГРАД	40356.00	40356.00	1,99
6	BG0000294	Кършалево	КЮСТЕНДИЛ	6307.08	6307.08	0,31
7	BG0000295	Долни Коритен	КЮСТЕНДИЛ	461.69	461.69	0,02
8	BG0000298	Конявска планина	КЮСТЕНДИЛ	9671.95	9671.95	0,48
			ПЕРНИК			
9	BG0000301	Черни рид	СОФИЙСКА	858.45	858.45	0,04
			СОФИЯ			
10	BG0000314	Ребро	ПЕРНИК	213.39	213.39	0,01
11	BG0000322	Драгоман	СОФИЙСКА	21357.18	21357.18	1,05
12	BG0000366	Кресна - Илинденци	БЛАГОЕВГРАД	48345.66	48345.66	2,38
13	BG0000374	Бебреш	ВРАЦА	6821.91	6412	0,32
			СОФИЙСКА			
	BG0000494	Централен Балкан	ГАБРОВО	71669.50	9058.6	0,45

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападен район (ха)	Покритие от територията на Югозападен район (%)
14			ЛОВЕЧ			
			ПЛОВДИВ			
			СОФИЙСКА			
			СТАРА ЗАГОРА			
15	BG0000495	Рила	БЛАГОЕВГРАД	81046.00	76183.2	3,75
			КЮСТЕНДИЛ			
			СОФИЙСКА			
			ПАЗАРДЖИК			
16	BG0000496	Рилски манастир	БЛАГОЕВГРАД	25833.53	25833.53	1,27
			КЮСТЕНДИЛ			
			СОФИЙСКА			
17	BG0001022	Орановски пролом-Лешко	БЛАГОЕВГРАД	13270.57	13270.57	0,65
18	BG0001042	Искърски пролом - Ржана	БРАЦА	22689.54	16339.2	0,80
			СОФИЙСКА			
19	BG0001307	Плана	СОФИЙСКА	2789.33	2789.33	0,14
20	BG0001375	Острица	ПЕРНИК	4429.50	4429.50	0,22

ПРИЕТИ С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ № 661 от 16 октомври 2007 г., обнародвано в ДВ брой 85 от 23.10.2007 г.

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападния район (ха)	Покритие от територията на Югозападния район (%)
1	BG0000167	Беласица	БЛАГОЕВГРАД	11587.77	11587.77	0,57
2	BG0000224	Огражден - Малешево	БЛАГОЕВГРАД	27373.5	27373.5	1,35
3	BG0000304	Голак	СОФИЙСКА ПАЗАРДЖИК	10930.51	5137.3	0,25
4	BG0000308	Верила	СОФИЙСКА КЮСТЕНДИЛ	6443.42	6443.42	0,32
5	BG0000313	Руй	ПЕРНИК	1706.68	1706.68	0,08
6	BG0001011	Осоговска планина	КЮСТЕНДИЛ	34513.24	34513.24	1,70
7	BG0001012	Земен	ПЕРНИК КЮСТЕНДИЛ	17084.19	17084.19	0,84
8	BG0001013	Скрино	КЮСТЕНДИЛ	11945.03	11945.03	0,58
9	BG0001017	Кървав камък	ПЕРНИК КЮСТЕНДИЛ	17680.37	17680.37	0,87
10	BG0001030	Родопи - Западни	СМОЛЯН ПЛОВДИВ ПАЗАРДЖИК БЛАГОЕВГРАД	271909.22		
11	BG0001039	Попинци	СОФИЙСКА ПЛОВДИВ ПАЗАРДЖИК	20906.72	1254.4	0,06
12	BG0001040	Западна Стара Планина и	СОФИЙСКА	219715.84	52731.7	2,6

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападния район (ха)	Покритие от територията на Югозападния район (%)
		Предбалкан	МОНТАНА			
			ВИДИН			
13	BG0001043	Етрополе - Байлово	СОФИЙСКА	27448.25	27448.25	1,35
14	BG0001389	Средна гора	СОФИЙСКА	104979.12	43084.2	2,12
			ПАЗАРДЖИК			
			ПЛОВДИВ			

**ПРИЕТИ С РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ № 802 от 04. 12. 2007 г.,
обнародвано в ДВ брой 107 от 18.12.2007 г.**

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападния район (ха)	Покритие от територията на Югозападния район (%)
1	BG0000220	Долна Места	Благоевград	9514.70	9514.70	0,47
2	BG0000617	Река Палакария	Софийска	3006.73	3006.73	0,15
3	BG0000624	Любаш	Перник	1267.04	1267.04	0,06

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩА ПЛОЩ (ха)	Площ на зоната на територията на Югозападен район (ха)	Покритие от територията на Югозападен район (%)
4	BG0000625	Изворо	Благоевград	7.04	7.04	0,00
5	BG0000626	Круше	Благоевград	291.87	291.87	0,01
6	BG0001021	Река Места	Благоевград	19401.69	19401.69	0,95
7	BG0001023	Рупите - Струмешница	Благоевград	10458.74	10458.74	0,52
8	BG0001028	Среден Пирин - Алиботуш	Благоевград	68408.26	68408.26	3,37
9	BG0001493	Централен Балкан - буфер	Габрово	129409.06	9058.6	0,45
			Ловеч			
			Пловдив			
			Софийска			
			Стара Загора			

Източник: Информационна система за правна информация на Министерски съвет

II. SWOT АНАЛИЗ

На базата на актуализирания анализ на икономическото състояние и тенденции, на ситуацията в социалния сектор, на развитието на техническата инфраструктура и екологичното състояние, са идентифицирани актуалните силни и слаби страни на Югозападния район (вътрешни фактори и условия на развитието), като са очертани и благоприятните възможности и потенциалните заплахи, породени от въздействието на външната среда.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ol style="list-style-type: none">1. Стратегическо местоположение и граница с три държави2. Наличие на национален и европейски административен, икономически и културен център-столицата София, който благоприятства икономическите връзки и сътрудничеството3. Наличие на международни транспортни коридори, развита мрежа от регионални и местни пътища4. Наличие на международно летище със сравнително голям капацитет, което подкрепя развитието на бизнеса, търговията и туризма	<ol style="list-style-type: none">1. Големи вътрешнорегионални различия, наличие на голям брой изоставащи райони2. Нисък дял на предприятията на високо технологично ниво, особено в сектора на микро- и МСП извън столицата3. Моноструктурна икономика в селските и планинските райони4. Диспропорции в разпределението на чуждите инвестиции - предимно в столицата, а в останалите области – в много по-малка степен.5. Лоши технически характеристики на

<ol style="list-style-type: none"> 5. Висока степен на изграденост на водностопанската инфраструктура - висок дял на водоснабденото население и населението, обслужвано от канализационна мрежа 6. По-висока концентрация на чужди инвестиции в района в сравнение с останалите райони. 7. Концентрация на висши училища и изследователски центрове, наличие на добър иновативен потенциал на регионалната икономика 8. Концентрация на високообразован човешки ресурс в столицата 9. Положителна тенденция в динамиката на естествения прираст 10. Високо развит сектор на услугите 11. Наличие на условия за силно развитие на туризма – зимен и ски-туризъм, бизнес, спа-туризъм, културно-исторически 12. Наличие на биологично разнообразие и разнообразна флора и фауна, включително в два национални и два природни парка 13. Висок дял на горския фонд и наличие на значителни горскостопански ресурси 14. Богати водни ресурси, вкл. хидротермални ресурси, използвани в селското стопанство и балнеологията 15. Налични природни условия за използване на ВЕИ- ветрогенератори, фотоволтагии , малки ВЕЦ, геотермални термопомпи 16. Развиващо се трансгранично сътрудничество със съседните страни 	<p>транспортната инфраструктура, особено в по-малките населени и периферните места в района</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Неизградена автомагистрална мрежа, която да интегрира района на столицата с южните и западните гранични територии 7. Лошо управление на транзитния автомобилен трафик в района на столицата 8. Планински релеф, силно затрудняващ интегрираното развитие на техническата и социалната инфраструктура 9. Изчерпана пропускателна способност на транспортната мрежа в столицата и задръствания 10. Амортизирана водностопанска инфраструктура и висока степен на загуби на вода 11. Недостатъчно развита инфраструктура за третиране на отпадните води 12. Неразвити системи за управление на отпадъците в района и критично състояние на системата за третиране на отпадъците в столичния град 13. Остаряла или липсваща бизнесинфраструктура, екологични проблеми в индустриализираните зони 14. Слаби връзки между изследователските центрове, университетите и бизнеса 15. Ниско качество на градската среда 16. Амортизирана образователна, социална и здравна инфраструктура, особено в малките населени места в района
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Присъединяване на бизнеса към единния европейски пазар 2. Усвояване на значителни ресурси от Структурните фондове на ЕС за: <ul style="list-style-type: none"> ➤ модернизация на предприятията и повишаване на тяхната конкурентоспособност; ➤ подобряване техническата, социалната и бизнес инфраструктура; ➤ засилване конкурентоспособността на човешките ресурси; ➤ подобряване качеството на жизнената среда в населените места; ➤ укрепване на административния капацитет на местните и регионални власти; ➤ разнообразяване на икономиката в селските райони и развитие на екологични производства; ➤ намаляване на екологичните рискове и съхранение на биоразнообразието 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Засилване на вътрешнорегионалните различия и свръхконцентрация на икономически дейности в столицата; 2. Слабо развитие на потенциала за икономическа диверсификация в областите от района, с изключение на столицата 3. Влошаване на пазарните условия за местните предприятия, вследствие на силния конкурентен натиск от европейските компании 4. Влошаване на бизнес средата вследствие на световната икономическа криза – висока междуфирмена задлъжнялост, фалити на предприятия, нарастване на безработицата, намаляване на доходите и покупателната способност на населението, спад на преките чуждестранни инвестиции 5. Забавяне на реализацията на значими

3. Подобряване на информационния обмен и достъпа до високи технологии	инфраструктурни проекти
4. Подобряване взаимодействието между университетите, изследователските институти и бизнеса	6. Зависимост на местната администрация от централния бюджет и невъзможност за съфинансиране на инвестиционни проекти
5. Засилване на международния туристически маркетинг в подкрепа на регионалния туризъм	7. Природни рискове - земетръсна зона с висока степен на риск, наводнения, горски пожари и др.
6. Развитие на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество в контекста на регионалната политика на ЕС	8. Продължаващи промишлени замърсявания на околната среда
7. Потенциал за използване на Възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)	9. Застаряване на населението и изтичане на висококвалифицирани кадри

III. СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ИНТЕГРИРАНО РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

Регионалният план за развитие на Югозападен район, приет от МС през 2005 г. отговаря в значителна степен на главните приоритети за развитие на регионите в ЕС и утвърдените оперативни програми за програмния период 2007-2013 г. В този аспект Регионалният план не се нуждае от коренна промяна на логиката на интервенции и посоката на развитие на региона, а на базата на вече определените с оперативните програмни документи области на въздействие за периода 2007-2013 г. е реструктуриран и прецизиран, с оглед постигане на по-голямо съответствие между целите на регионалната политика и финансовите инструменти за реализацията ѝ.

Визията, целите и приоритетите на актуализирания Регионален план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г. са формулирани въз основа на:

- ✓ резултатите от анализа на динамиката в социално-икономическото и инфраструктурно развитие на района, както и в състоянието на околната среда в периода 2007-2010 г.;
- ✓ актуализирания SWOT-анализ;
- ✓ стратегическите насоки за планиране на устойчивото интегрирано развитие на районите и за актуализиране на Регионалните планове за развитие, които

са част Актуализирания документ за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие 2011-2015 г. Отчитането на стратегическите насоки осигурява съответствие със стратегическите цели на политиката за сближаване на ЕС и по-успешно „вписване” на развитието на Югозападния район от ниво 2 в рамките на тази политика за периода до 2013 г. Стратегическите насоки акцентират върху идентичността и специфичния профил, сравнителните предимства и потенциала за развитие на Югозападния район, както и въздействието на фондовете на ЕС за подпомагане на неговото развитие;

- ✓ постигане на по-добра обвързаност на стратегическо ниво с оперативните програми, съфинансирани от фондовете на ЕС, за да се повиши ефективността на усвояване на помощта от Структурните и Кохезионния фонд, подпомагаща развитието на Югозападен район;
- ✓ постигане на съответствие с националната законодателна рамка за регионално развитие;
- ✓ акцентиране в по-голяма степен на приоритетните области за развитие на регионите на ЕС, определени със Стратегическите насоки за развитие на Общността 2007-2013 г.;
- ✓ отчитане на приоритетите на Териториалния дневен ред на ЕС от 2007 г. и съгласуваност с препоръките на Лайпцигската харта за устойчиви европейски градове от 2007 г., свързана с провеждането на политика за интегрираното развитие на градските райони;
 - ✓ засилване на стратегическата ориентация на документа за постигане съответствие с петте цели по отношение на иновации, заетост, образование, бедност и, енергия и околна среда, определени със Стратегия „Европа 2020” и заложи в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015г.).

ПРЕПОРЪКИ ЗА АКТУАЛИЗАЦИЯ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА И ДОКЛАДА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РПР НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН (2007-2013 Г.)

Положителният опит от подготовката на Националната стратегия за регионално развитие (2005-2015 г.) и останалите документи за планиране на регионалното развитие е подходяща база за преминаване към ново поколение програми за развитие, които

Министерство на регионалното развитие и благоустройството 77
Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство”

отчитат по-ясно спецификата на икономическите и социалните проблеми на национално и регионално ниво и същевременно акцентират върху основните приоритети за развитието на ЕС. В този смисъл подходът към актуализацията на РПР на ЮЗР се обуславя както от разпоредбите на § 4 от ЗРР – изискването за привеждане на РПР в съответствие с разпоредбите на закона и настъпилите промени в институционалната, нормативната и социално-икономическата среда, така и от актуалните предизвикателства пред политиката за регионално развитие, които определят необходимостта от по-силно интегриране на процесите по програмиране и реализация на политиките, с фокус върху мерките за развитие, в т.ч. и тези финансирани със средства от ЕС. Конкретно това предполага:

✓ Ясно обвързване на целите и приоритетите на РПР на ЮЗР със съответните цели, приоритетните оси и мерките на Актуализирания документ за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие 2011-2015 г. и целите, приоритетите и мерките на оперативните програми, съфинансирани от ЕС, както и определяне на приоритетните области за интервенции, с което да се подпомогне процеса на програмиране;

✓ При определяне на източниците за финансиране следва да бъдат отчетени и включени всички възможни източници – национални, от ЕС и други, които допринасят за осъществяване на политиката за регионално развитие.

1. ВИЗИЯ ЗА БЪДЕЩОТО РАЗВИТИЕ НА РАЙОНА

Визията, дефинирана в приетия Регионален план на Югозападен район от 2005 г., отразява уникалните характеристики на региона. Липсата на промяна в териториалния обхват на района, в съчетание с изразеното виждане на представителите на регионалната и местна администрация и социално-икономическите партньори за дългосрочната и стратегическа траектория за развитие, не предполагат корекции по отношение на визията на района. С оглед на това, промени и корекции във формулировката на визията и главната цел не се извършват.

Визията на Югозападен район се дефинира като:

„Утвърждаване на водещата позиция на Югозападния район в социално-икономическото развитие на Република България и превръщане на град София в един от най-привлекателните икономически и културни центрове в Югоизточна Европа”.

Дефиницията на **Главната стратегическа цел** също се запазва:

Балансирано развитие на Югозападния район, чрез постигане на растеж в регионална икономика, която да осигурява повече и по-качествени работни места, подобряване на качеството на живот, съхраняване на природното и културно-историческото наследство, опазване и възстановяване на околната среда.

2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Определените стратегически цели се запазват, тъй като продължават да бъдат актуални:

- „Постигане на устойчив икономически растеж, чрез развитие на конкурентноспособна диверсифицирана регионална икономика”;
- „Намаляване на вътрешнорегионалните различия и укрепване на връзките между градските центрове”;
- „Икономическо и социално сближаване с останалите региони в ЕС”.

3. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

Определените приоритети и специфични цели на Регионалния план за развитие на Югозападен район до 2013 г. продължават да бъдат актуални като формулировка и съдържание. Те си взаимодействат на всички нива, като се търси постигането на синергетичен ефект, в резултат на взаимодействието на основните фактори от икономиката, екологията, социалното и инфраструктурното развитие, които да спомогнат за постигането на балансираното и устойчиво развитие на района.

Целта на актуализацията на стратегическата част на РПР на ЮЗР е постигането на по-тясно обвързване със стратегическите цели на националната и европейската регионална политика и оперативните програми, които действат през периода 2007-2013 г. и осигуряват значителна част от финансовите ресурси за изпълнението на Плана. В допълнение, корекциите са насочени към избягване на дублирането, като се търси по-тясна допълняемост между отделните приоритети и специфични цели за развитие на региона и подчертаване на предимствата на района с оглед постигане на определените главна и стратегически цели. Мерките и дейностите по приоритети и специфични цели

са съобразени с националните цели, заложи в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.), които са в изпълнение на Стратегия „Европа 2020.“;

Приоритет I. „Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика“

Постигането на устойчив икономически растеж чрез подкрепа за развитие на конкурентноспособна икономика има ключова роля при създаването на условия за подобряване качеството и стандарта на живот на населението в региона. Благосъстоянието на даден регион зависи от нивото на производителността на разположените на неговата територия предприятия (корпорации). Усилията в рамките на приоритета са насочени към подобряване на конкурентоспособността на компаниите и създаване на благоприятни условия за тяхното развитие и инвестиционна дейност. Приоритетът запазва своята формулировка. Промените касаят основно обхвата на специфичните цели, като траекторията на развитие акцентира върху създаване на предпоставки за икономически ръст чрез инициране на реални и целенасочени изменения в стратегическите икономически субекти в региона. От обхвата на приоритета отпадат дейности в подкрепа на земеделските производители по “Програмата за развитие на селските райони” 2007-2013 г. Основната философия на приоритета е в посока на подкрепа на производства с потенциал на растеж и генериращи висока добавена стойност, а приносят на земеделския сектор към БДС на Югозападния район е само 3,6%.

Специфична цел I.1 „Създаване на бизнес мрежи и клъстери от МСП, технологично обновление и привличане на инвестиции“

Обосновка:

Целта обединява две от специфичните цели на приетия през 2005 г. Регионален план за развитие както следва:

- Специфична цел „Разнообразяване структурата на икономиката на местно ниво и създаване на бизнес мрежи и клъстери от МСП на база на специфични местни ресурси“
- Специфична цел „Насърчаване на стопанската активност, технологичното обновяване и привличане на инвестиции в МСП“

Обединяването на двете специфични цели в една позволява да се избегне дублирането и логически и последователно да се стимулира развитието на местните

компании и техните усилия за модернизация и технологично обновление, подпомогнато от бизнес мрежите и клъстерните форми.

Според анализа на състоянието на регионалната икономика, чуждестранните инвестиции са концентрирани предимно в столицата и в по-малка степен в област Благоевград. По отношение на генерираня БВП и БДС, столицата също има голям превес пред останалите области от района. За да се преодолеят тези вътрешнорегионални различия, е целесъобразно да се използват уникалните предимства на местно и регионално ниво за повишаване икономическото развитие на областите Перник, Кюстендил, Благоевград и Софийска област и да се постигне специализация на общинските икономики. С цел привличане на повече чуждестранни инвестиции в изоставащите области следва се подкрепят дейности за популяризиране на възможностите за развитие на бизнеса в населените места в района.

Същевременно за преодоляване на последиците от глобалната финансова криза и икономическата рецесия, функциониращите предприятия на територията на ЮЗР следва да положат усилия за запазване на позициите и предимствата си чрез възможността за получаване на средства за диверсифициране и развитие на предоставяните услуги. За тази цел биха могли да се приложат дейности, свързани с внедряване на нови и високотехнологични решения и насърчаване реализацията на пазарноориентирани проекти. За да се отговори на новите изисквания на пазара следва да се акцентира върху създаването на нови високопродуктивни и технологични предприятия, както и да се подпомага въвеждането на системи за управление на качеството в предприятията.

Важен елемент от стратегията за повишаване на производителността и конкурентоспособността на регионалните компании е подобряване на връзките с изследователските институции и образователните центрове, както и реализирането на повече партньорства на бизнеса с публичната администрация за усвояване на средствата от ЕС в подкрепа на предприятията.

Финансова подкрепа:

Подкрепа по специфичната цел ще бъде оказана по **ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013 г.”** чрез следните приоритети:

- Приоритетна област 1: „Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационните дейности”;

- Приоритетна област 2: „Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда”;
- Приоритетна област 3 „Финансови ресурси за развитие на предприятията”;

Специфична цел I.2 „Развитие на туристическото предлагане”

Обосновка:

Специфичната цел запазва своята формулировка, но разширява своя обхват – към нея са включени интервенциите по Приоритет 3, Специфична цел 5 „Опазване на културно-историческото наследство” от приетия през 2005 г. РПР на ЮЗР с оглед значителния принос на културно-историческото наследство за развитие на туристическия сектор.

През последните години туризма добива все по-важно значение за развитие на региона. Благоприятните условия за развитие са базират на природните фактори, транспортната достъпност, културно-историческото наследство, традиционното развитие и опит в планинския, зимния и ски туризъм, сравнително добре изградената и разнообразна туристическа база и инфраструктура, близостта на туристическите и курортните зони до столицата и по-големите градове в района.

Основните интервенции са насочени към подобряване на достъпа и съхраняване на туристическите ресурси, изграждане на прилежаща техническа инфраструктура, популяризиране на туристическите продукти.

Дейностите, които биха могли да се осъществят във връзка с развитието на туристическия отрасъл на територията на ЮЗР включват и: реставрация на културно-исторически обекти с оглед бъдещото им използване за туристически обекти (напр. в Мелник); обновяване на обществени спа/балнеологични съоръжения (напр. Сапарева баня, Сандански, Банско, Разлог, Долна баня, Невестино и др.); подкрепа за организиране на събития, като фестивали, местни традиции, занаяти (напр. в Перник - Кукерски фестивал); създаване на туристически информационни центрове за представяне на туристическите продукти и обозначаването им с информационни табели, табла и маркировки, туристически пътеки (напр. Трънската екопътека).

За представяне възможностите за туризъм в района ще се подкрепят дейности, свързани с подготовка на регионална стратегия за развитие на туризма и регионален маркетинг и проучвания, както и рекламни кампании на природните и културните забележителности в района.

За популяризиране на туристическите продукти в ЮЗР от голямо значение е създаването и развитието на регионални и местни туристически асоциации и партньорството между тях и между общините в района, тъй като по този начин може да се постигне допълняемост на туристическите атракционни и предлагане на туристически пакети.

Финансова подкрепа:

Основната подкрепа ще бъде осигурена от ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. в рамките на приоритет 3 „Устойчиво развитие на туризма” чрез:

- операция 3.1 „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура”;
- операция 3.2 „Развитие на регионален туристически продукт и маркетинг на дестинациите”;

Общините с население под 10 хиляди жители ще получат подкрепа за развитие на туризма чрез „Програмата за развитие на селските райони” чрез приоритетна ос 3 „Подобряване на качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика”.

Специфична цел 1.3. „Подобряване на бизнес инфраструктурата”

Обосновка:

За стимулиране на инвестиционната активност и повишаване на конкурентноспособността на МСП, са необходими инвестиции за подобряване на физическата инфраструктура. Към настоящия момент се констатира, че бизнес инфраструктурата е остаряла или липсва, като в индустриализираните зони се отчитат и сериозни екологични проблеми. Специфичната цел запазва изцяло своя обхват. Интервенциите са насочени към инвестиции на „зелено” и „кафяво” - към изграждане на бизнес, индустриални и технологични паркове, бизнес инкубатори и обновяване на стари производствени зони и изграждане на нови, при съобразяване с изискванията за опазване на околната среда и при насърчаване развитието на публично-частното партньорство.

Финансова подкрепа:

Оперативна програма „Регионално развитие” ще подкрепи изпълнението на специфичната цел в рамките на приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие”, операция 1.3 „Организация на икономическите дейности”:

ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” ще подкрепи изпълнението на специфичната цел чрез приоритетна ос 1 „Развитие на икономика базирана на знанието и иновационните дейности”, основно по интервенция 1.2. „Подобряване на про-иновативната инфраструктура”.

Приоритет II. „Развитие на техническата инфраструктура”

Промяната във формулировката на приоритета има единствената цел да отрази по-точно насочеността му и посоката на развитие на региона. Обхватът на приоритета се запазва.

Специфична цел II.1. „Подобряване на регионалната и местна транспортна инфраструктура”

Обосновка:

Специфичната цел запазва голяма част от своя обхват, но не покрива интервенциите по инфраструктурни проекти с национално и международно значение, които ще се финансират по Оперативна програма “Транспорт”. Ще се подкрепят интервенции, насочени към рехабилитация и реконструкция на пътища от републиканската пътна мрежа (II^{-ри} и III^{-ти} клас) и общинска пътна мрежа, осигуряваща връзка с основните транспортни коридори, подобряване на достъпа до обекти, представляващи туристически интерес и инфраструктурни обекти с важно значение за населението и за развитието на бизнеса от региона.

В тази връзка, специален акцент следва да се постави върху пътищата в периферната южна и западна част на района, и района на долината на река Места. Подобряването на транспортната достъпност на тези малки градски центрове ще доведе и до подобряване стандарта им на живот. Подкрепа ще получат и дейности за подобряване на транспортната достъпност на населените места, разположени в непосредствена близост до столицата, с оглед формиране на бъдещи жилищни и производствени зони.

Финансова подкрепа:

Оперативна програма „Регионално развитие” ще подкрепи изпълнението на специфичната цел в рамките на операциите, заложи в приоритетна ос 2 „Регионална и местна достъпност” чрез операция 2.1 „Регионална и местна пътна достъпност” за

реконструкцията и модернизацията на пътната мрежа от II и III клас и общинската пътна мрежа;

За общинската пътна мрежа, останала извън обхвата на подкрепата по ОП “Регионално развитие”, ще бъде осигурено съдействие чрез **Програмата за развитие на селските райони**, съгласно ос 3 „Подобряване качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика”, мярка „Подобряване достъпа до основни услуги и на инфраструктурата в селските райони”;

Специфична цел II.2. „Възстановяване и опазване на околната среда”

Обосновка:

Целта обединява определените в приетия през 2005 г. РПР на ЮЗР специфична цел „Подобряване на инженерно-техническата инфраструктура” и специфична цел „Възстановяване и опазване на околната среда”. Обединението се налага, доколкото предвидените интервенции по специфичната цел имат важно значение за опазването на природните системи и влияят пряко върху качеството на живот на населението.

С оглед на извършената промяна в обхвата на специфичната цел, основните направления, които ще бъдат стимулирани са :

- Изграждане и разширяване на газопреносната мрежа и пълноценно използване на възобновяеми източници на енергия (ВЕИ) - насърчаване изграждането на съоръжения за използването на геотермалната енергия, енергията от биомасата, от вятъра, слънцето и водата. Следва да се осъществят проекти за газификация на населените места по долината на р. Струма, както и на по-малките населени места в района с потенциал за развитие на различни форми на туризъм ; по отношение използването на ВЕИ следва да се използва потенциала на ЮЗР за изграждане на вятърни генератори по планинските била, на малки ВЕЦ в речните части на района, както и природните условия на териториите по долината на р. Струма в близост до границата с Гърция за използване на слънчевата енергия ;
- Повишаване на енергийната ефективност чрез подкрепа на дейности, насърчаващи прилагането на енергоспестяващи технологии в частния сектор и в домакинствата, оптимизиране на енергопотреблението в публичния сектор, прилагане на мерки за диверсифициране на енергийните източници и доставки;
- Подобряване на водоснабдителната и канализационната инфраструктура чрез изграждане, рехабилитация и реконструкция на ВиК мрежи, както и на пречиствателни

съоръжения за питейни и отпадни води. Въпреки, че ЮЗР разполага със значителни водни ресурси и водоснабдителните мрежи като цяло са развити, съществуват проблеми с осигуряване на непрекъснато водоснабдяване на някои населени места. Средствата следва да се насочат към населените места в района, където не е осигурено достатъчно количество питейна вода с нужните качества и към изграждане на канализационни мрежи в по-малките населени места, както и към реконструкция на съществуващите ПСПВ и ПСОВ и изграждане на нови такива.

- Подобряване на горскостопанската инфраструктура чрез изграждане на нови и подобряване на съществуващи горски пътища и съоръжения за борба с ерозията, залесяване на обезлесени участъци и устойчиво използване на земите;
- Подобряване на управлението на отпадъците – интервенциите са от жизнено значение за региона, поради неразвитите системи за управление на отпадъците и критично състояние на системата за третиране на отпадъците в гр. София. Важно е да се подобри събирането и транспортирането на отпадъците и в по-малките населени места в района - това ще повиши качеството на средата и ще направи по-привлекателни туристическите обекти;
- Предпазване от природни рискове и опазване и възстановяване на биоразнообразието – ще се насърчават усилия в посока изграждане и развитие на системи за ранно сигнализиране, изследване на последиците от промените в климата, укрепване на терени, предпазване от наводнения, пожари и други природни бедствия и аварии в т.ч развитие на трансграничното сътрудничество за предпазване от природни рискове. Включват се и дейности, насочени към запазване и устойчиво ползване на типовете природни местообитания на биологичните видове на територията на ЮЗР.

Финансова подкрепа:

Основната подкрепа ще бъде осигурена по линия на ОП „Околна среда” 2007-2013 г. чрез:

- приоритет 1 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2000 еквивалентни жители”;
- приоритет 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци”;
- приоритет 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”

Финансова подкрепа ще бъде осигурена чрез ОП „Регионално развитие” в рамките на:

- приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” съгласно дефинирания териториален обхват чрез операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска”;
- Приоритетна ос 2 „Регионална и местна достъпност”, операция 2.3 „Достъп до устойчиви и ефективни енергийни ресурси”
- приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество”, операция 4.1 „Дребно мащабни местни инвестиции”;

Програмата за развитие на селските райони ще подкрепи изпълнението на конкретната специфична цел чрез ос 2 „Подобряване на околната среда и селската природа (управление на земята)”, мерки 2.1 „Подкрепа на устойчивото управление на земеделските земи” и 2.2 „Насърчаване на устойчивото управление на горите”.

Приоритет III. „Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на жизнената среда в населените места”

Промяната във формулировката на приоритета има за цел да отрази по-точно пълния му обхват. Извършените промени в обхвата на приоритета целят да осигурят фокус и избягване на припокриване, без да променят основната логика на интервенция в рамките на приоритета.

Имайки предвид тези съображения, към обхвата на специфична цел III.1 „Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси” се включват две от специфичните цели по Приоритет 3, съгласно приетия през 2005 г. РПР на ЮЗР:

- Специфична цел „Социална интеграция на лица и групи в неравностойно положение и етнически малцинства”
- Специфична цел „Подобряване на социалната инфраструктура и повишаване качеството на социалните услуги”

От приоритета отпада Специфична цел III.5 „Опазване на културно-историческото наследство” от приетия през 2005 г. РПР на ЮЗР поради дублиране на интервенциите по специфична цел I.2 „Развитие на туристическото предлагане”

Специфична цел III.1. „Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси”

Обосновка:

Специфичната цел запазва своята актуалност и отразява в значителна степен основните приоритети на ЕС и националната политика в областта на развитие на човешките ресурси. Промяната касае основно обхвата, който е разширен с предвидените интервенции по включените две специфични цели.

Основните дейности, които ще получат подкрепа са:

- подобряване на сградния фонд и оборудването в университети, училища и други учебни заведения; подкрепа на партньорството между образователните институции, местните власти, бизнеса и синдикатите за задоволяване в по-добра степен на местните и регионални нужди от професионални кадри в различните сфери на икономиката; подобряване на професионалната подготовка на заетите и придобиване на практически опит от учащите през време на обучението; чуждоезиково обучение и обучение по ИКТ; преквалификация на заетите в отрасли в процес на реструктуриране;
- подкрепа на лицата с увреждания за получаване на качествени образователни, социални, здравни и административни услуги; подкрепа за получаване на образование за групи в неравностойно положение и етнически малцинства; намаляване на безработицата сред рисковите групи на пазара на труда; насърчаване на младежката и женската заетост; стимулиране на предприемачеството и самонаемането сред безработните;
- саниране и реновиране на болничния и социалния сграден фонд и обновяване на материално-техническата база на здравните и социалните заведения; инвестиции в спортна инфраструктура; дейности, свързани с насърчаване на младежката активност в обществения живот; предложения за развитие на ПЧП за подобряване качеството на социалните услуги; развитие на споделеното използване на инфраструктура за социални и здравни услуги в пограничните райони - това би подобрило организацията на медицинската помощ и на социалните услуги в периферните и отдалечени населени места в ЮЗР.

Финансова подкрепа:

Подкрепа ще бъде осигурена по линия на ОП „Регионално развитие” чрез:

- приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие”, операция 1.1 „Социална инфраструктура”
- приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество”, операция 4.1 „Дребно мащабни местни инвестиции”;

ОП „Развитие на човешките ресурси 2007-2013 г.” ще подкрепи усилията основно чрез:

1. Приоритетно направление 1 „Насърчаване на икономическата активност и развитие на пазар на труда, насърчаващ включването”
2. Приоритетно направление 2 „Повишаване на производителността и адаптивността на заетите”;
3. Приоритетно направление 3 „Подобряване на качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието”;
4. Приоритетно направление 4 „Подобряване на достъпа до образование и обучение”;
5. Приоритетно направление 5 „Социално включване и насърчаване на социалната икономика”
6. Приоритетно направление 6 „Повишаване ефективността на институциите на пазара на труда, социалните и здравните услуги”;

Специфична цел III.2. „Развитие на мрежата от населени места и подобряване на градската среда”

Обосновка:

Специфичната цел се запазва, тъй като отговоря на новите насоки на европейската политика, изразени в *Лайпцигска харта за устойчиви европейски градове*.

Основно направление на специфичната цел е свързано с подобряването на физическата среда - изграждане на адекватна транспортна система и подобряване на жилищната среда. Предвидените интервенции целят подобряване на градския трафик, разширяване на мрежата за паркиране в централните градски части на големите градове, инвестиции за обновяване на автопарка, обслужващ градския транспорт в големите градове, изграждане на интегрирана ситема за управление на градския транспорт в гр. София.

Друго направление е свързано с оформянето на локални урбанистични и икономически центрове на територията на региона. Интервенциите са свързани с изготвяне или актуализиране на устройствени планове, благоустрояване и изграждане на съоръжения, улесняващи достъпа на лица със специфични нужди до обществени обекти. Важен акцент, целящ превръщане на средните и големите градове в центрове на растежа, както и запазване привлекателността на по-отдалечените от градските зони

населени места и периферни територии, е реконструкцията и ремонта на обществени сгради, благоустрояването на обществени терени, планирането и поддръжката на зелени площи, пешеходни алеи, велоалеи.

Финансова подкрепа:

Подкрепа ще бъде осигурена по линия на ОП „Регионално развитие” чрез:

1. приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” чрез:
 - операция 1.2 „Жилищна политика”
 - операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска”
 - операция 1.5 „Системи за устойчив градски транспорт”
2. приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество”, операция 4.1 „Дребно мащабни местни инвестиции”;

Приоритет IV. „Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти и развитие на сътрудничеството”

Изграждането на ефективна администрация ще доведе до подобряване на планирането и осъществяването на регионалната политика и усвояването на финансовите ресурси от Структурните фондове и Кохезионния фонд в подкрепа на регионалното развитие.

Обхвата на приоритета и дефинираните специфични цели в приоритета се запазват без изменения.

Специфична цел IV.1. „Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти за програмиране и усвояване на средствата от фондовете на ЕС”

Обосновка:

Специфичната цел запазва своя обхват, като подкрепа се предвижда за: подобряване на административния капацитет за: управление на средствата от фондовете на ЕС и доизграждане на системата от институции, участващи в този процес; укрепване на капацитета за планиране и програмиране на устойчиво интегрирано развитие; управление на програми и проекти, финансов контрол и оценка на резултатите и въздействията върху регионалното и местното развитие (особено за интервенциите, съфинансирани от фондовете на ЕС); ускорено въвеждане на

съвременните ИКТ в административното управление на общините и на регионално ниво и предоставянето на електронни услуги за бизнеса и гражданите; подобряване на качеството на предоставяните административни услуги.

Финансова подкрепа:

Специфичната цел ще получи подкрепа основно по две основни линии.

ОП „Административен капацитет 2007-2013г.” ще подпомогне изграждането на ефективна администрация чрез следните приоритетни оси:

1. Приоритетна ос 1 „Добро управление”
2. Приоритетна ос 2 „Управление на човешките ресурси”
3. Приоритетна ос 3 „Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление”

Всички оперативни програми ще подкрепят изпълнението на специфичната цел чрез приоритетна ос „Техническа помощ” на съответната програма.

Специфична цел IV.2. „Развитие на партньорства между местните и регионалните власти, неправителствения сектор и бизнеса”

Специфичната цел запазва своя обхват, като подкрепа ще бъде оказана по отношение на интервенции за: партньорство между публичния и частния сектор; изграждане на местни партньорства за развитие и насърчаване на сътрудничеството между администрацията, неправителствения сектор и бизнеса за решаване на местни проблеми; развитие на партньорството, координацията и сътрудничеството на регионално и местно ниво по отношение управлението и реализацията цялостния програмен цикъл на инвестициите за развитие; по-активно използване на възможностите за партньорство и взаимодействие в рамките на регионалните и областните съвети за развитие;

Специфична цел IV.3. „Развитие на трансгранични партньорства, коопериране с местни и регионални власти в други региони в ЕС”

Обосновка:

Специфичната цел запазва своята формулировка и обхват. Ще се насърчават интервенции за изграждане на партньорство за сътрудничество и създаване на контакти за пълноценно използване на членството на България в Европейския съюз. Специално за столицата се предвиждат инициативи за сътрудничество, изграждане и развитие на

партньорства с останалите европейски столици и утвърждаването на град София като регионален икономически и културен център в Югоизточна Европа

Ще се подкрепят проекти за модернизация на трансгранична инфраструктура, подобряване на административния капацитет, осъществяване на съвместни проекти за икономическо развитие, опазване на околната среда, туризъм, предпазване от природни рискове, културно-образователен обмен и работа в мрежи. Ще се насърчи обмяната на опит и добри практики между представители на местната власт, неправителствения сектор и бизнеса в региона в сферата на околната среда, туризма, насърчаване на икономическото развитие и внедряване на нови технологии и ноу-хау. Ще бъдат стимулирани инициативи и проекти за икономически, социален и културен обмен между институции и организации от Югозападния район и други региони на ЕС.

Финансова подкрепа:

В рамките на програмния период основна подкрепа интервенциите ще получат от:

1. Програмата за транс-гранично сътрудничество България – Сърбия;
2. Програмата за транс-гранично сътрудничество България – Гърция;
3. Програмата за транс-гранично сътрудничество България – Македония;
4. Оперативна програма за междурегионално сътрудничество ИНТЕРРЕГ IVС;
5. Оперативна програма ЕСПОН;
6. Оперативна програма УРБАКТ II;
5. Оперативна програма транснационално сътрудничество в Югоизточна Европа;

Дейностите по специфичната цел ще получат подкрепа и от ОП „**Регионално развитие**” чрез приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество”, операция 4.2 „Междурегионално сътрудничество”.

ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН (2007-2013 г.) В СЪОТВЕТСТВИЕ С МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА (формулировките на приоритетите са съгласно Регионалния план за развитие на Югозападен район(2007-2013 г.), приет през 2005 г.)

Изпълнението на *Стратегическа цел I* е свързано с прилагане на мерки за насърчаването на икономическата активност на бизнеса и привличането на инвестиции

Министерство на регионалното развитие и благоустройството 92
Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство”

и подобряването на бизнес-инфраструктурата. *Стратегическа цел 1* се реализира чрез мерки по:

Приоритет 1: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика;

Приоритет 2: Развитие на транспортната и инженерно-техническата инфраструктура.

Голяма част от мерките по *Приоритет 1* се изпълняват в значителна степен, като някои от индикаторите дори надхвърлят индикативните стойности, определени в РПР на ЮЗР. Изпълнението на мерките по *Приоритет 2* демонстрира ограничен напредък.

Потенциалът за изпълнение на *Стратегическа цел 1* може да бъде определен като **задоволителен**, въпреки че са необходими допълнителни усилия за реализация на мерките по *Приоритет 1* и *2*.

Стратегическа цел 2 предвижда изпълнението на мерки за преодоляване на вътрешнорегионалните различия на ниво области и общини, общински центрове и периферни населени места по отношение на човешките ресурси и условията на живот в населените места. *Стратегическа цел 2* се реализира чрез мерки по **Приоритет 3: Подобряване на качествата на жизнената среда в населените места и условията на живот.**

Мерките по *Стратегическа цел 2* са в процес на изпълнение. Реализираният напредък и подготовката на проекти, свързани с градското възстановяване и развитието на човешките ресурси, определят наличието на **относително висок потенциал за изпълнение** на *Стратегическа цел 2* в рамките на програмния период до 2013 г.

Реализирането на *Стратегическа цел 3* е свързано с интегриране в европейските структури, подобряване достъпа и качеството на публичните услуги и участие в транснационални мрежи за сътрудничество. *Стратегическа цел 3* се реализира чрез мерки по **Приоритет 4: Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти и развитие на сътрудничеството.**

Отчита се, че капацитетът, особено на местно ниво, има нужда от повишаване с оглед възможността за изготвяне на качествени проекти за кандидатстване по оперативните програми и правилното им управление. Установена е необходимост от изграждането на партньорства с други региони в ЕС, включително трансгранично сътрудничество с местни и регионални власти от съседните страни.

Потенциалът за изпълнение на *Стратегическа цел 3* може да бъде определен като **задоволителен** в рамките на програмния период до 2013 г.

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

IV. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ

Общата оценка на необходимите ресурси е нов момент в съдържанието на актуализирания документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г. Общата оценка на необходимите ресурси не представлява финансов план, а експертна оценка на необходимите финансови ресурси за реализиране целите на Регионалния план за развитие на Югозападен район.

Съгласно законодателството за регионално развитие (чл.26 от Закона за регионалното развитие) по отношение на финансовите източници общата оценка обхваща следните направления:

- национално публично финансиране (републикански бюджет, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, предприятия);
- европейски средства (от фондове на ЕС);
- международни финансови институции;
- частно финансиране (частни фирми, банки, застрахователни компании, фондации, асоциации, сдружения, средства на физически лица и др.);
- други източници, определени със закон.

Експертната оценка на необходимите финансови средства се базира, както на приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие, така и на Регионалния план за развитие на Югозападен район и е представена с абсолютни числа и относителни дялове. При анализа на необходимите средства по приоритети са взети предвид ограниченията при финансирането на оперативните програми, отразяващи от една страна прилагането на принципа на допълняемост, а от друга - произтичащи от законодателството за предоставяне на държавни помощи.

Оценката е направена, като е отчетен броя на населението на страната и на Югозападен район към 31.12.2010 г. по данни на НСИ, и размера на помощта от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС и националното съфинансиране по информация от Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН) към 31.05.2011 г. Следва да се има предвид, че бюджетите на Оперативните програми са разчетени до 2013 г., но част от одобрените проекти ще се изпълняват до 2015 г. При изчисленията е използвана следната методика: населението на България е приравнено на 100% и е изчислен

относителния дял на населението на Югозападен район. На база на този дял е изчислен размера на средствата, предвидени по оперативните програми – по фондове на ЕС (Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд, Кохезионен фонд) и националното съфинансиране за района – таблица 31. В таблица 32 са представени данни за предвидените финансови средства от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС и съответно от национално съфинансиране на глава от населението общо за страната и за ЮЗР. Посочените стойности са сумарни за трите години до края на настоящия програмен период – 2011, 2012 и 2013 г. В таблица 33 са представени данни за предвидените финансови средства от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и съответно националното съфинансиране на глава от населението (общо за страната и за ЮЗР), като стойностите са за целия програмен период 2007-2013 г. Следва да се уточни, че са отчетени финансовите средства единствено по мерките 3.1.3, 3.2.1 и 3.2.2 по ос 3 „Качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика” на Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г., които имат отношение към изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие и на Регионалния план за развитие на ЮЗР.

Таблица 32. Финансиране от оперативните програми за Югозападен район за периода 2011-2013 г. (в лв.)

	Европейски фонд за регионално развитие - ЕФРР (ERDF)	Европейски социален фонд - ЕСФ (ESF)	Кохезионен фонд - КФ (CF)	Национално съфинансиране	ОБЩО:
България	3 279 183 858	1 212 848 827	2 322 482 476	1 376 657 553	8 191 172 714
в т.ч: ОП Регионално развитие	1 392 530 133	0.0	0.0	245 740 610	1 638 270 743
ОП Конкурентноспособност	1 010 707 356	0.0	0.0	178 360 121	1 189 067 477
ОП Човешки ресурси	0.0	1 055 627 682	0.0	186 287 237	1 241 914 919
ОП Транспорт	377 330 740	0.0	1 277 365 364	387 758 025	2 042 454 129
ОП Околна среда	449 203 270	0.0	1 045 117 112	342 046 824	1 836 367 206
ОП Административен капацитет	0.0	157 221 145	0.0	27 744 908	184 966 053
ОП Техническа помощ	49 412 359	0.0	0.0	8 719 828	58 132 187
Югозападен район	924 729 847,9	342 023 369,2	654 940 058,2	388 217 429,9	2 309 910 705,2
в т.ч: ОП Регионално развитие	392 693 497,5	0.0	0.0	69 298 852,0	461 992 349,5
ОП Конкурентноспособност	285 019 474,4	0.0	0.0	50 297 554,1	335 317 028,5
ОП Човешки ресурси	0.0	297 687 006,3	0.0	52 533 000,8	350 220 007,1

ОП Транспорт	106 407 268,7	0.0	360 217 032,6	109 347 763,0	575 972 064,3
ОП Околна среда	126 675 322,1	0.0	294 723 025,6	96 457 204,4	517 855 552,1
ОП Административен капацитет	0.0	44 336 362,9	0.0	7 824 064,1	52 160 427,0
ОП Техническа помощ	13 934 285,2	0.0	0.0	2 458 991,5	16 393 276,7

Таблица 33. Финансиране от Структурните фондове, Кохезионния фонд и национално съфинансиране за Югозападен район за периода 2011-2013 г. (в лв.)

	Брой на населението към 31.12.2010г. - брой	Европейски фонд за регионално развитие - ЕФРР (ERDF)	Европейски социален фонд - ЕСФ (ESF)	Кохезионен фонд - КФ (CF)	Национално съфинансиране	ОБЩО:
България	7 504 868	3 279 183 858	1 212 848 827	2 322 482 476	1 376 657 553	8 191 172 714
- финансови средства на глава от населението –лв.		436,9	161,6	309,5	183,4	1091,4
Югозападен район	2 113 555	924 729 847,9	342 023 369,2	654 940 058,2	388 217 429,9	2 309 910 705,2
- финансови средства на глава от населението – лв.		437,5	161,8	309,9	183,7	1092,9

Таблица 34. Финансиране от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и национално съфинансиране за Югозападен район за периода 2011 -2013 г. (в лв.)

	Брой на населението към 31.12.2010г. - брой	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони - ЕЗФРСР	Национално съфинансиране	ОБЩО:
България	7 504 868	455 408 342	111 550 002	566 958 344
- финансови средства на глава от населението –евро		60,7	14,9	75,6
Югозападен район	2 113 555	128 425 152,4	31 457 100,6	159 882 253,0
- финансови средства на глава от населението – евро		60,8	14,9	75,7

При очертаването на общата финансова рамка за изпълнение на Актуализирания документ за изпълнение на РПР на ЮЗР (2011-2013 г.) е взет предвид и очаквания принос на Фонда за органите на местното самоуправление – Фонд ФЛАГ (Таблица 34). Фондът е създаден през 2007 г. като инструмент на държавната политика за регионално развитие. Целта на фонда е да подкрепи финансово усилията на българските общини и общински дружества в процеса на подготовката на проектни предложения и изпълнението на одобрени проекти по Оперативните програми и Програмата за развитие на селските райони, които са насочени към модернизирване и разширяване на

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

общинската инфраструктура и към създаване на устойчиви и модерни местни общности. Ресурсът, който фондът предоставя под формата на кредити, ще подпомогне допълнително приноса на ОП и ПРСР в изпълнението на целите и приоритетите на РПР. Посоченият кредитен ресурс на фонд Флаг за периода 2011-2013 г. е прогнозен и е сумарен за трите години.⁶ Размерът на средствата за ЮЗР е изчислен на база брой населението на района към 31.12.2010 г.

Таблица 35. Кредитен ресурс на фонд ФЛАГ по райони от ниво 2 за периода 2011 -2013 г. (в лв.)

	Брой на населението към 31.12.2010г. - брой	Фонд Флаг (2011-2013г.)
България	7 504 868	337 000 000
Северозападен район	886 911	39 766 000
Северен централен район	901 885	41 114 000
Североизточен район	982 559	44 147 000
Югоизточен район	1 106 448	49 539 000
Южен централен район	1 513 510	67 737 000
Югозападен район	2 113 555	94 697 000

ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ОТ НИВО 2

Към средата на 2011 г. предприятията от Югозападния район реализират най-голяма активност по **Оперативна програма „Конкурентоспособност“**.

По подприоритетна ос 1.1. **„Подкрепа за създаването и комерсиализацията на иновациите в предприятията и защита на индустриалната собственост“** на ОП „Конкурентоспособност“ към 01.06.2011 г. общата стойност на договорените проекти за Югозападен район възлиза на 7 287 714 лв., като бенефициенти са 15 предприятия от област София.

По подприоритетна ос 2.1. **„Подобряване на технологиите и управлението в предприятията“** общата стойност на договорените проекти за Югозападен район възлиза на 187 582 916 лв., в т.ч.:

⁶ Информацията е по прогнозни данни на Фонд ФЛАГ ЕАД към м.август 2011 г. Министерство на регионалното развитие и благоустройството
Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“

- 10 предприятия с адрес на регистрация в област Кюстендил с обща стойност 8 973 172 лв.;
- 9 предприятия с адрес на регистрация в област Перник с обща стойност 3 382 674 лв.;
- 25 предприятия с адрес на регистрация в област Благоевград с обща стойност 15 228 303 лв.;
- 22 предприятия с адрес на регистрация в област Софийска с обща стойност 21 865 198 лв.
- 175 предприятия с адрес на регистрация в област София с обща стойност 138 133 569 лв.

От приоритетните инфраструктурни проекти с национално и международно значение, които се предвижда да бъдат реализирани по **Оперативна програма „Транспорт”** на територията на Югозападен район, към 01.01.2012 г., в процес на строителство е проект за ***Разширение на софийското метро***. Проектът е разделен на 2 етапа:

➤ ***Етап 1 – участък „Надлез Надежда” – Централна ж.п. гара – пл. „Света Неделя” – бул. „Черни връх”*** на обща стойност 247,146 млн. евро (от които 185,19 млн. евро безвъзмездна помощ по Оперативната програма и 61,95 млн. евро финансиране от Столична община). Официалното начало на изпълнението на този етап е в началото на 2009 г., а предвидения срок за завършване – есента на 2012 г. Към началото на 2011 г. напредъкът по физическото изпълнение на строително-монтажните дейности е 51%, а по финансовото изпълнение – 48%.

➤ ***Етап 2 се състои от 2 лота:***

ЛОТ 1 – участък ж.к. „Обеля”- ж.к. „Надежда”- „Надлез Надежда”;

ЛОТ 2 – участък ж.к. „Младост 1” – ж.к. „Младост 3” – бул. „Цариградско шосе”

Периодът за изпълнение на Етап 2 е 2010–2012 г. Общият размер на инвестициите е 311 млн. евро (от които 250 млн. евро по ОП „Транспорт” и 61 млн. съфинансиране от Столична община). Реалното изпълнение на договорените работи по Етап 2 към 2011 г. е в размер на 50%

По ОП „Транспорт” се изпълнява и проект ***„Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за трети метродиаметър на метрото в София „Кв. Княжево – ЦГЧ – бул. Ботевградско шосе” за реализация като тип „леко метро”***.

Договорът с избрания изпълнител по проекта влезе в сила на 01.11.2010 г. и е с продължителност 30 месеца.

Другите **големи инфраструктурни проекти** в Югозападния район, които се планира да получат финансиране по **ОП „Транспорт”** през настоящия програмен период и се намират на различен етап от подготовка и изпълнение са:

➤ **Модернизация на ж.п. линията София-Пловдив** (с индикативна стойност 324,37 млн. евро) – избрани са изпълнители на строителството на участък Септември – Пловдив. Участъкът е разделен на 3 обособени позиции, като всеки от изпълнителите ще изпълнява различен лот. Договорите за изпълнение на 3-те лота са на обща стойност 157 860 млн.лв. и предвиждат завършване на участъка до края на 2013 г. Осъществяването на другите две отсечки по цялостния проект - от София до Елин Пелин и от Елин Пелин до Септември предстои, като за последната се очаква да бъде отложена за следващия програмен период;

➤ **Модернизация на ж.п. линията София-Драгоман** (с индикативна стойност 59,29 млн. евро) и **Модернизация на ж.п. линията Видин-София** (с индикативна стойност 50 млн. евро) - двата проекта са в начален етап на подготовка и съществува вероятност да не стартират през настоящия програмен период;

➤ **Доизграждане на автомагистрала „Струма” – отсечки „Долна Диканя-Дупница” (лот 1), „Дупница-Благоевград”(лот 2) и „Сандански-Кулата”(лот 4)** (с обща дължина 77 км и обща индикативна стойност 250 млн. евро). Лот 1 е на етап строителство, а за Лот 4 е проведена тръжна процедура и има избран изпълнител. По ОП „Транспорт” се изпълнява проект **„Изготвяне на технически проект на обект АМ „Струма” Лот 2, участък „Дупница-Благоевград”** на стойност 3 млн. лв., подписан на 23.09.2010 г. Очаква се тръжната процедура за строителството на Лот 2 да стартира в началото на 2012 г. Проектът за строителство на **лот 3 „Благоевград-Сандански”** се планира да бъде реализиран през следващия програмен период - 2014-2020 г.;

➤ **Изграждане на връзка на автомагистрала „Хемус” със софийски околоръстен път** - автомагистрален участък с дължина 8,5 км с индикативна стойност 32 млн. евро – строителството започна в края на месец септември 2011 г.;

➤ **Модернизация на участък от път I-1/E-79 „Враца-Ботевград”** - модернизация на съществуващ двулентов път в четирилентов път с дължина 31,5 км. между Мездра и

Ботевград с индикативна стойност 85 млн. евро – към момента няма индикации за готовност за стартиране на тръжна процедура;

➤ **Строителство на интермодален терминал в гр. София** (с индикативна стойност 25,9 млн. евро). Проектът е в начална степен на подготовка. През есента на 2009 г. е сключен договор между Управляващия орган (УО) на ОП "Транспорт" и Национална компания „Железопътна инфраструктура“ за **Проект „Техническа помощ за подготовка на проект: „Изграждане на интермодален терминал в гр. София” - фаза 1”**. Договорът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е в размер на 500 000 лв. и дейностите по него включват подготовка и посредничество при отчуждителни процедури на имоти, както и изготвяне на документация за преценка на необходимостта от извършване на ОВОС (оценка за въздействие върху околната среда) и ОС (оценка за съответствие) на проекта.

По подприоритетна ос 1.1 **„Социална инфраструктура”** на **Оперативна програма „Регионално развитие”** към 01.06.2011 г. на територията на Югозападен район се изпълняват следните проекти:

➤ **За подкрепа на образователна, социална и културна инфраструктура в градските ареали** – 9 проекта – в Благоевград (2 проекта), Ботевград, Гоце Делчев, Дупница, Елин Пелин (2 проекта), Радомир, Сандански – с обща стойност 31,741 млн. лв.;

➤ **За подкрепа на държавна образователна инфраструктура в градските ареали** – 2 проекта с бенефициент Министерство на образованието, младежта и науката:

1) 3 професионални гимназии в град София - ПГ по механоелектротехника (ПГМЕ) „Н.Й.Вапцаров”; Софийска ПГ по електроника (СПГЕ) „Джон Атанасов”; ПГ по екология и биотехнологии (ПГЕБ) „Проф. Ас. Златаров”;

2) ПГ по техника и мениджмънт (ПГТМ) „Христо Ботев” – Ботевград

Обща стойност на проектите - 3,509 млн. лв.;

➤ **За подкрепа на инфраструктура на бюрата по труда в градските ареали** – 2 проекта с бенефициент Агенция по заетостта:

1) За бюрата по труда в Благоевград, Гоце Делчев, Кюстендил, Петрич, Дупница;

2) За бюрата по труда в Ботевград, Самоков и Перник.

Обща стойност на проектите – 1,173 млн. лв.;

➤ **За подкрепа на държавна културна инфраструктура в градските ареали** – 5 проекта с бенефициент Министерство на културата на обща стойност 10,178 млн. лв. Проектите обхващат 5 културни обекта в София:

- Строителство, реконструкция и модернизация на сградата на концертен комплекс „България“;
- Реконструкция и обновяване на Сатиричен театър „Алеко Константинов“;
- Ремонт на сградата и благоустрояване на дворното пространство на Националния политехнически музей;
- Ремонт и рехабилитация на сградата на Националната професионална гимназия по полиграфия и фотография;
- Основен ремонт и преустройство на Национален музей на българското изобразително изкуство;

➤ **За подкрепа на инфраструктурата на висшите училища в градските агломерации** – 8 проекта на територията на София на обща стойност 23,827 млн. лв. Проектите включват следните висши училища:

- Висше строително училище „Любен Каравелов“ - Център за професионално обучение към ВСУ „Любен Каравелов“;
- Лесотехнически университет;
- Медицински университет - София;
- Софийски университет „Св. Климент Охридски“;
- Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии;
- Технически университет – София;
- Университет по архитектура, строителство и геодезия;
- Химико-технологичен и металургичен университет;

➤ **За подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации** – 3 проекта с бенефициент Министерство на здравеопазването:

2 проекта в гр.София - Разширяване на лъчетерапевтичен комплекс в Клиника по лъчелечение на СБАЛ по Онкология - ЕАД, гр.София, на стойност 29,133 млн. лв. и на Център за ранна диагностика и профилактика на онкологични заболявания в УМБАЛ "Александровска" ЕАД на стойност 12 828 млн. лв.;

1 проект в гр. Благоевград - Повишаване качеството на медицинско обслужване в Благоевград чрез модернизация на МБАЛ-Благоевград АД и изграждане на

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

регионален център за ранна диагностика на онкологични заболявания, МБАЛ-Благоевград на стойност 7 844 млн. лв.;

➤ **За подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации** – 5 проекта – в Перник, Благоевград, Радомир, Костинброд и София на обща стойност 19,208 млн.лв.

По подприоритетна ос 1.4. **„Подобряване на физическата среда и превенция на риска” на Оперативна програма „Регионално развитие”** на територията на Югозападен район се изпълняват следните проекти:

➤ **За подкрепа за подобряване на градската среда** – 5 проекта – в Благоевград, Гоце Делчев, Петрич, София и Дупница на обща стойност 30,03 млн.лв.

По подприоритет 2.1. **„Регионална и местна пътна инфраструктура” на Оперативна програма „Регионално развитие”** за рехабилитация и реконструкция на второкласни и третокласни пътища в Югозападния район към 01.06.2011 г. се изпълняват три проекта:

➤ Лот 14 - Рехабилитация на път II-63 Перник - Брезник и на път III-6204 Овчарци – Сапарева баня на обща стойност 6,93 млн. лв. и срок на изпълнение 08.10.2009 г.-08.10.2011 г.;

➤ Лот 15 - Рехабилитация на път III-181 Софийски околовръстен път-с.Ковачевци (община Ковачевци, област Перник) на обща стойност 9,78 млн. лв и срок на изпълнение 08.10.2009 г.-08.10.2011 г.;

➤ През 2010 г. бе сключен договор за Лот 31 - Рехабилитация и реконструкция на път II-18 Софийски околовръстен път- Южна дъга и пътна връзка №2 на пътен възел Младост в участъка от СОП до началото на съществуващия надлез. Общата дължина на отсечката е 3,582 км. Проектът е на стойност 33,95 млн.лв. и следва да бъде завършен през м.ноември 2011 г.

По подприоритетна ос 3.1. **„Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура” на Оперативна програма „Регионално развитие”** към 01.06.2011 г. на територията на Югозападен район се изпълняват следните проекти:

➤ За подкрепа за развитие на туристическите атракции – 2 проекта – с бенефициенти община Разлог и община Етрополе на обща стойност 3,521 млн.лв.

По подприоритетна ос 4.1. **„Дребномащабни местни инвестиции“** на **Оперативна програма „Регионално развитие“** на територията на Югозападен район се изпълняват следните проекти:

- **За подкрепа на местна образователна инфраструктура** – 7 проекта на обща стойност 6,035 млн.лв. в общините Драгоман, Своге, Симитли, Сатовча, Струмьяни, Гърмен и Кресна;
- **За подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини** – 10 проекта на обща стойност 8,018 млн.лв. – в общините Разлог, Етрополе, Антон, Банско, Брезник, Долна баня, Копривщица, Костенец, Правец и Сливница.

По подприоритетна ос 4.2 **„Междурегионално сътрудничество“** на **Оперативна програма „Регионално развитие“** към 01.06.2011 г. на територията на Югозападен район се изпълняват следните проекти:

- **За подкрепа за междурегионално сътрудничество и обмен на най-добри практики** – 12 проекта на обща стойност 25,779 млн.лв. Бенефициенти на 7 от проектите са общините Столична, Мирково, Благоевград, Банско, Бобов дол, Елин Пелин и Костенец, а на останалите 5 – неправителствени организации от Югозападния район.

По **Оперативна програма „Околна среда“** се реализират 3 **инвестиционни проекта** по подприоритетна ос **„Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води“**:

- ✓ Реконструкция и модернизация на водоснабдителната и канализационна мрежа в кварталите „Струмско“, „Грамада“ и „Баларбаши“, както и изграждане на нова и подобряване на състоянието на съществуващата водопроводна и канализационна мрежа в IV микрорайон на гр. Благоевград (на стойност 21,459 млн.лв., срок на приключване – 15.01.2012 г.);
- ✓ Изграждане на 4 главни канализационни колектора на територията на район „Овча купел“ на Столична община (на стойност 12,814 млн. лв., срок на приключване – 15.04.2012 г);
- ✓ Канализация на гр. Перник (на стойност 35 млн.лв., срок на приключване - 15.04.2012 г.) – общият брой на жителите, предвидени за включване в градската канализационна мрежа възлиза на 41 177.

Един **инвестиционен проект** на територията на Югозападен район се изпълнява **по приоритетна ос „Отпадъци” на Оперативна програма „Околна среда”** – „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ботевград”. Проектът е с общ бюджет от 17,5 млн. лв. и е с период на изпълнение 23.11.2010 г. – 23.06.2013 г.

Предстои изграждането на ново сметище и завод за преработка на битовите отпадъци на столицата. Проектът за **„Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община”** е на обща стойност 359 435 408 млн. лв., като 256 млн. лв. са заложили по ОП „Околна среда”, а останалите над 103 млн. лв. ще се осигурят от Столична община със заем от Европейската инвестиционна банка. За изграждането на интегрираната система за управление на отпадъците на Столична община, основните планирани дейности са: проектиране и строителство на депо за неопасни отпадъци и инсталация за компостиране, както и на довеждащата техническа инфраструктура, необходима за експлоатация на съоръженията, включени в системата (фаза 1) и проектиране и строителство на инсталация за механично и биологично третиране на отпадъци (фаза 2). На 19 април 2010 г. приключи оценката на национално ниво (от МОСВ) на проекта и той бе изпратен за оценка в Европейската комисия. Положително решение за изпълнение от ЕК получи първата фаза на проекта, в резултат на което тя вече е в етап на изпълнение. В началото на 2012 г. се очаква да стартира тръжна процедура за изпълнител на фаза 2 от проекта

По **Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”** към 01.06.2011 г. на територията на Югозападен район се изпълняват следните проекти:

➤ По подприоритетна ос 1.1. **„Интегриране на уязвимите групи на пазара на труда”**, общата стойност на договорените проекти е както следва:

- за Софийска област – 85 643 лв.
- за София област – 250 364 214 лв.

➤ По подприоритетна ос 2.1. **„Подобряване адаптивността на заетите лица”**, общата стойност на договорените проекти е както следва:

- за област Кюстендил – 687 263 лв.
- за област Перник – 280 868 лв.

- за област Благоевград – 262 796 лв.
- за Софийска област – 1 238 797 лв.
- за област София – 15 662 208 лв.
- По подприоритетна ос 3.3. **„Укрепване на връзките между институциите за образование и обучение, научноизследователския сектор и бизнеса”**, общата стойност на договорените проекти е както следва:
 - за област Кюстендил – 143 065 лв.
 - за област Перник – 214 267 лв.
 - за област Благоевград – 342 242 лв.
 - за Софийска област – 116 838 лв.
 - за област София – 11 968 355 лв.
- По подприоритетна ос 4.1. **„Достъп до образование и обучение на групи в неравностойно положение”**, общата стойност на договорените проекти е както следва:
 - за област Кюстендил – 169 450 лв.
 - за област Благоевград – 249 791 лв.
 - за Софийска област – 65 796 лв.
 - за област София – 727 161 лв.
- По подприоритетна ос 4.2. **„Деца и младежта в образованието и обществото”**, общата стойност на договорените проекти е както следва:
 - за област Кюстендил – 669 457 лв.
 - за област Перник – 167 532 лв.
 - за област Благоевград – 1 175 790 лв.
 - за Софийска област – 1 000 569 лв.
 - за област София – 7 833 303 лв.
- По подприоритетна ос 5.1. **„Подкрепа на социалната икономика”**, общата стойност на договорените проекти е както следва:
 - за област Кюстендил – 873 736 лв.
 - за област Благоевград – 1 216 111 лв.
 - за Софийска област – 179 108 лв.
 - за област София – 1 099 075 лв.
- По подприоритетна ос 5.2. **„Социални услуги за превенция на социалното изключване и преодоляване на неговите последици”**, общата стойност на договорените проекти е както следва:

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

- за област Кюстендил – 1 242 495 лв.
- за област Перник – 1 724 853
- за област Благоевград – 2 623 982 лв.
- за Софийска област – 2 140 578 лв.
- за област София – 3 878 133 лв.

По **Оперативна програма „Административен капацитет”** към 01.06.2011 г. на територията на ЮЗР са сключени 15 договора на обща стойност 4 626 190 лв.

По **Програма за трансгранично сътрудничество България-Гърция 2007-2013 г.**, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие, за Югозападния район са договорени 31 проекта на територията на област Благоевград на обща стойност 31 411 409,74 евро и 3 проекта на територията на област София на обща стойност 1 780 416 евро.

По **Програма за трансгранично сътрудничество България-Македония 2007-2013 г.**, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), за Югозападния район са договорени 18 проекта на територията на област Кюстендил на обща стойност 3 925 285,3 евро и 18 проекта на територията на област Благоевградна обща стойност 3 203 173,3 евро.

По **Оперативна програма за транснационално сътрудничество „Югоизточна Европа” 2007 – 2013 г.**, съфинансирана от ЕФРР, за Югозападния район са договорени 27 проекта на територията на област София на обща стойност 55 372 303 евро; 1 проект на територията на област Перник на обща стойност 3 327 500 евро; 2 проекта на територията на област Благоевград на обща стойност 4 388 000 евро.

По **Оперативна програма ЕСПОН** за Югозападния район са договорени 4 проекта на територията на област София на обща стойност 2 843 855 евро.

По **Оперативна програма за междурегионално сътрудничество ИНТЕРРЕГ IV С**, съфинансирана от ЕФРР, за Югозападния район са договорени: 15 проекта на територията на област София на обща стойност 28 718 563 евро; 1 проект на територията на област Перник на обща стойност 1 469 085 евро; 1 проект на територията на област Благоевград на обща стойност 1 859 321 евро.

По **Оперативна програма УРБАКТ II „Мрежа за градско развитие”** в Югозападния район се реализират два проекта – „Отворени градове” и „CoNet”, в които партньор от българска страна е Столична община. Общата стойност на бюджета на българския партньор по двата проекта е 75,797 хил. евро, а изпълнението на проектите се очаква да приключи през 2011 г.

По **Норвежката програма за сътрудничество:**

Реализацията на проект Соларен парк ПРИПЕЧЕНЕ се подкрепя от Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България, управлявана от Иновация Норвегия. Соларен парк ПРИПЕЧЕНЕ е проект, чиято основна цел е изграждането и въвеждането в експлоатация на фотоволтаична централа край село Генерал Тодоров, община Петрич, област Благоевград. Реализирането на проекта има за резултат производството на електроенергия от възобновяеми енергийни източници (слънцето) и намаляване на емисиите на парникови газове.

Проектът е с краен срок на приключване 30.04.2011 г. и е на обща стойност 3 451 900 евро, като 1 400 000 евро са от Норвежката програма.

ДРУГИ ГОЛЕМИ ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЕКТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН:

По проект ***„Транзитни пътища V” на Европейската инвестиционна банка*** на територията на ЮЗР се осъществява проект за ремонт на второкласният **път П-62-Кюстендил-Дупница-Самоков**, като участъкът Кюстендил-Дупница е в строителство, а за втората част процедурата е стартирала – Лот 23 А Път П-62 Кюстендил обходен път – Дупница, Път I-1 Дупница обходен път (на стойност 36 027 192 лв.) и Лот 23 Б – реконструкция и рехабилитация на Път П-62 Дупница – Самоков и Път III 181

Ковачевци – Поповяне (на стойност 34 807 645 лв.) със срок на изпълнение 24 месеца от 04.03.2009 г.

По **проект за рехабилитация на пътната инфраструктура, финансиран от Световна банка**, на територията на Югозападен район се осъществяват следните проекти:

- ЛОТ 4 - Път I-6 **София - Пирдоп** с обща дължина 55.396 км- срок на изпълнение 24 месеца от 05.10.2009 г.;
- ЛОТ 8 - Път III-198 **Гоце Делчев - село Пирин, Петрич - ГКПП – Македония**, с обща дължина 62.894 км – срок на изпълнение 24 месеца от март 2010 г.

Със средства по програма ИСПА в периода 2009-2011 г. е реализиран **„Интегриран проект за водния цикъл на град Кюстендил”** на стойност 21,2 млн. евро, като 75% са от ЕС и 25% от националния бюджет. Проектът включва пълна реконструкция и модернизация на Градската пречиствателна станция за отпадъчни води и реконструкция на съоръженията за третиране на промивната вода от пясъчните филтри от Градската пречиствателна станция за питейни води – гр. Кюстендил, рехабилитация на най-износените части на водоснабдителната мрежа с обща дължина 50,7 км и рехабилитация на най-износените части от канализационната мрежа с дължина 3,8 км. Официалната церемония по откриване на обектите по проекта се състоя на 17.05.2011 г. в гр. Кюстендил.

Със средства от държавния бюджет на Република България бе реализиран проект за **изграждане на мултифункционална спортна зала в гр. София**, квартал „Слатина” в близост до „4-ти километър” на стойност 90 млн. лв. Строежът и започна на 14.08.2010 г., а откриването се състоя на 30.07.2011 г. „Арена София” има капацитет от 12 470 седящи места, като 3500 от тях са на подвижни трибуни. Ако в съоръжението има събитие от изключително значение в залата могат да се допуснат и около 6500 правостоящи зрители, с което пълният капацитет на залата може да достигне до 19 000 зрители. Изграден е паркинг с места за 1200 автомобила.. Над 30 вида спорт ще могат да се практикуват в „Арена София”, сред които зимни спортове и лека атлетика.

V. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ И ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Целите, елементите и механизмите на системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Регионалния план за развитие на Югозападен район са конкретно и подробно дефинирани в Закона за регионално развитие и Правилника за прилагането му.

Наблюдението и оценката на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2007-2013 г. и на актуализирания документ за неговото изпълнение се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност на изпълнение на плана, както и за оптимизиране и подобряване на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие.

Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на РПР на ЮЗР, съгласно определени физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление, както и мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на РПР на ЮЗР.

За постигане целите на наблюдението се изгражда система за наблюдение, която обхваща:

- източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация;
- система от индикатори за наблюдение;
- органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа;
- система на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Наблюдението на изпълнението на РПР на ЮЗР се извършва въз основа на данни на Евростат, Националния статистически институт, както и на данни от други официални регионални и местни източници на информация (например Изпълнителната агенция по околна среда, Агенцията за устойчиво енергийно развитие, Агенция по заетостта, структурите на РИОСВ и РИОКОЗ по райони, както и информация от Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН), от областни стратегии за развитие и общински планове за развитие на области и общини от Югозападния район, годишни доклади за изпълнението на Оперативните програми.

Индикаторите за наблюдение на РПР на ЮЗР отчитат степента на постигане на целите и приоритетите, определени в Регионалния план, въз основа на данните за физическото и финансовото им изпълнение.

Орган за наблюдение на Регионалния план за развитие на Югозападен район е Регионалният съвет за развитие на Югозападен район. В процеса на наблюдение, Регионалният съвет за развитие на ЮЗР осигурява участието на органите на централната и местната власт, други организации, на физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

На основата на информацията и данните, свързани с прилагането на система от индикатори за наблюдение и техния анализ, се разработва годишен доклад за наблюдението на изпълнението на РПР на ЮЗР, който обхваща една календарна година от периода на действие на плана. Годишният доклад се разработва от териториалното звено на Министерството на регионалното развитие и благоустройството за стратегическо планиране и координация на регионалното развитие в Югозападен район. Годишният доклад се разработва и се внася за обсъждане и одобряване от РСР на ЮЗР в срок 30 юни на всяка следваща година.

В годишните доклади се отчитат промените, настъпили в социално-икономическите условия на Югозападния район и политиките за развитие на европейско, национално, регионално и местно ниво. В доклада се отбелязва напредъка по изпълнението на набелязаните цели и приоритети въз основа на индикаторите за наблюдение. Докладът съдържа описание на предприетите действия от страна на РСР на ЮЗР по отношение на осигуряването на ефективност и ефикасност при изпълнение на Регионалния план за развитие. Основните пунктове в тази част на доклада са свързани със:

- мерките за наблюдение и механизмите за събиране, обработване и анализ на данни;
- начините за осигуряване на информираност и публичност на действията по изпълнение на РПР на ЮЗР;
- мерките за прилагане на принципа на партньорство;
- преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на РПР на ЮЗР през съответната година и мерките за преодоляване на тези проблеми;
- мерките за постигане на необходимото съответствие на РПР на ЮЗР със секторните политики, планове и програми.
- резултатите от извършени тематични оценки или оценки за специфични случаи към края на съответната година, ако има такива.

В заключение, в годишния доклад за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЗР следва да бъдат включени предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на РПР на ЮЗР и индикаторите за наблюдение са основа за изготвяне на междинната и последващата оценка на изпълнението на РПР на ЮЗР. През периода на действие на РПР на ЮЗР могат да се извършват допълнителни тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

Междинната оценка следва да включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. Междинната оценка на Регионалния план за развитие на Югозападен район (2007-2013 г.) бе извършена от независим външен консултант през м.ноември 2010 г. и включените в нея препоръки за актуализация са отчетени в настоящия документ. На база на междинната оценка е изготвен Доклад за резултатите от междинната оценка на Регионалния план за развитие на Югозападния район, одобрен с Решение/Протокол № 28 – 03.04.28(2)/22.07.2011 г. на Министерски съвет.

Последващата оценка на Регионалния план за развитие на Югозападен район (2007-2013) следва да се извърши до една година след изтичане на периода на действие на документа и да включва: оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Наблюдението и оценката на изпълнението на отделните приоритети на Регионалния план за развитие на Югозападен район се осъществява чрез прилагане на основни и специфични индикатори въз основа на следните критерии:

- **Обоснованост /целесъобразност/** - да съответстват на целите и приоритети;
- **Информационно осигуряване** - да са информационно осигурени, т.е. при изпълнение на плана да е налице постоянен източник на статистическа информация за Югозападния район;
- **Възможност за представянето им в количествено изражение;**
- **Простота /разбираемост/** - да са лесни за формулиране, разбиране и агрегиране;

- **Информативност /аналитичност/** - да носят достатъчно информация за извеждане на изводи и вземане на решения;
- **Независимост** - индикаторите от едно и също ниво да са независими един от друг;
- Да подлежат на **йерархична обвързаност** с комплексни индикатори от по-високо ниво.

Настъпилите промени в социално-икономическото развитие на Югозападен район, отражението на световната финансовата криза върху икономическото му състояние и наличните прогнози за развитие в следващите години, налагат промяна на целевите стойности на индикаторите за оценка степента на реализация на стратегическите цели и приоритети на РПР.

Основните индикатори за постигането на стратегическите цели на РПР на ЮЗР, и съответните им целеви стойности за района към 2013 г. и към 2020 г. са:

Индикатор	Базова стойност (2008-2010 г.)	Целева стойност (2013 г.)	Целева стойност (2020 г.)	Източник на информация
Дял (%) от БВП на глава от населението от средното ниво за регионите в ЕС-27	73% (2008 г.)	75%	90%	НСИ, Евростат
Равнище на заетост на населението на възраст 20-64 г. (%)	72,8% (2010 г.)	76%	80%	НСИ, Евростат
Относителен дял на разходите за научно-изследователска и развойна дейност (%) от БВП	0,87% (2009 г.)	1,1%	1,9%	НСИ, Евростат
Относителен дял на населението на 30-34 навършени години със завършено висше образование (%)	41% (2010 г.)	42%	47%	НСИ, Евростат
Относителен дял на рано напусналите	4,3% (2010 г.)	3,7%	3,0%	НСИ, Евростат

образование и обучение - 18-24 навършени години – (%)				
---	--	--	--	--

По-долу са представени базовите стойности на допълнителни ключови индикатори, по които следва да се осъществява наблюдението и оценката на изпълнението на заложените стратегически цели и приоритети в Актуализирания документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район 2011-2013 г.:

- **Заети лица от населението на 15 - 64 навършени години за 2010 г. - 973,8 хил.д.**
- **Коефициент на заетост на населението 15-64 навършени години за 2010 г. – 67,6%**
- **Коефициент на безработица на населението 15-64 навършени години за 2010 г. – 6,8%**
- **Разходи за НИРД през 2009 г. - 288 297 хил. лв.**
- **Общ доход средно на лице от домакинство през 2009 г. – 4 297 лв.**
- **Реализирани приходи от нощувки (в туризма) за 2010 г. - 140 697 706 лв.**
- **Дължина и структура на изградената пътна мрежа в километри към 31.12. 2010 г.**
 - Автомагистрали – 118 км
 - Пътища I клас – 615 км
 - Пътища II клас – 619 км
 - Пътища III клас – 1920 км
- **Загуби при пренос на питейна вода от постъпилата във водопроводната мрежа през 2009 г. – 54,4%**
- **Дял на населението, обслужвано от водоснабдителна мрежа като % от общото население в района през 2009 г. – 99%**
- **Население, свързано към Пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ) като % от общото население в района през 2009 г. – 71,1%**

- **Население, обслужено от системата за организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци като % от общото за района за 2009 г. – 98,7%**
- **Население, обслужено от канализационна мрежа за 2009 г. – 86,5%**
- **Дял на домакинствата с достъп до интернет за 2010 г. – 44%**
- **Дял на Възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) в общото крайно потребление на енергия за 2009 г. – 11,9% за страната**
- **Брой експерти от общинските администрации, преминали обучение по управление и финансиране на проекти за 2010 г. – 73 души**

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА И ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН

С цел усъвършенстване на системата за регионална координация е целесъобразно подобряване на механизмите за координация при изпълнение на РПР на ЮЗР по отношение на основните етапи на политическия процес – програмиране, реализация, контрол и наблюдение, както и засилване на взаимодействието с териториалните и междинните звена по оперативните програми, съфинансирани от ЕС.

В рамките на процеса на децентрализация на държавното управление, териториалните органи на изпълнителната власт, които имат функции във връзка с осъществяването на политиката за регионално развитие в Югозападен район следва да бъдат осигурени с ефективни правомощия и ресурси. Осигуряването на ефективни управленски правомощия за изпълнение на мерките, определени в РПР на ЮЗР, предполага предварително определяне на конкретните мерки, които ще бъдат изпълнявани от съответните органи, както и мерките, чието изпълнение ще бъде осигурено, съответно от централните, областните и общинските органи.

Механизмът за финансиране на мерките, определени в РПР на ЮЗР следва да включва всички възможни източници за финансиране – национални, от ЕС и др., които допринасят за осъществяване на политиката за регионално развитие в ЮЗР.

Подходящо е прилагането на усъвършенствани процедури за провеждане на консултации, не само в рамките на РСР, но и за включване на по-широк кръг

представители на заинтересованите страни. Така прилагането на принципа на партньорство ще осигури условия за повишаване ефективността на политиката за регионално развитие.

Целесъобразно е изграждането на централизирана информационна система (интернет базирана), в която всички министерства, държавни агенции, областни и общински администрации да въвеждат информация за изпълняваните в рамките на техните компетенции и териториален обхват проекти. По този начин ще се осигури необходимата информационно-технологична платформа за събиране, обработка, съхранение на информация, както за икономическото и социалното състояние на различните териториални нива, така и за изпълнението на мерките за развитие. В този аспект следва да се предвиди и механизъм за обмен на данни между Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН) и други системи, поддържащи информация свързана с реализацията на политиката за регионално развитие.

За осигуряването на обективна основа за оценка на постигането целите на РПР на ЮЗР и приноса им към НСРР, следва да бъде определен ограничен набор от индикатори, описващи въздействието върху икономическото и социалното състояние на района, чието изменение може да бъде ефективно наблюдавано. В този смисъл е подходящо при изготвянето на годишните Национални статистически програми, да бъдат определени данните, които НСИ да събира и обработва за наблюдението на политиката за регионално развитие на съответните териториални нива, както и периодичността за предоставяне на данните. Определянето на целеви стойности на заложените индикатори за наблюдение ще даде възможност за количествено проследяване на напредъка по всеки от приоритетите на Плана.

Практиките за информиране на средствата за масова информация за работата на РСР могат да бъдат разширени чрез фокусиране на комуникационните дейности, осъществявани по оперативните програми, върху специфичните особености на ЮЗР.

VI. ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Съгласно Закона за регионалното развитие, един от основните принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, е принципът на партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката. Разработването и използването на механизъм за прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност по отношение на актуализирания документ за изпълнение на РПР на ЮЗР за периода 2011-2013 г. има решаващо значение за постигането на целите и приоритетите на плана.

Съгласно законодателството за регионално развитие, проектът на актуализиран документ за изпълнение на РПР на ЮЗР за периода 2011-2013 г. е обсъден и одобрен от Регионалния съвет за развитие на Югозападен район (РСР на ЮЗР). РСР на ЮЗР е и органът, натоварен с отговорността по наблюдението и оценката на изпълнението на РПР. РСР на ЮЗР е изграден и функционира на принципа на партньорството. В неговия състав са включени:

- представители на централната изпълнителна власт на ниво заместник-министри от: Министерство на регионалното развитие и благоустройството; Министерство на финансите; Министерство на околната среда и водите; Министерство на земеделието и храните; Министерство на труда и социалната политика; Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията; Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Министерство на вътрешните работи.

- областните управители на областите, попадащи в обхвата на ЮЗР – Област София, Софийска, Благоевград, Кюстендил и Перник;

- представители на общините от всяка област, включена в обхвата на ЮЗР на ниво кмет и/или общински съветник (съгласно ЗРР броят им се определя според броя на населението на съответната област);

- представители на представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище;

Ключови партньори в процеса на подготовка, съгласуване и наблюдение на изпълнението на Актуализирания документ за изпълнение на РПР на ЮЗР са *Министерство на регионалното развитие и благоустройството*

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ), Сдружението на Югозападните общини, Българската търговско-промишлена палата (БТПП), Българската стопанска камара (БСК), Конфедерация на труда (КТ) „Подкрепа“, Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ), Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ), Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ), Български съюз на частните предприемачи (БСЧП) „Възраждане“.

ЗРР предвижда на заседанията на РСР със съвещателни функции да участват физически лица и представители на юридически лица, които имат отношение към регионалното развитие. Предвидената в Закона за регионално развитие възможността за създаване на специализирани комисии към РСР на ЮЗР в областта на публичната инфраструктура, конкурентоспособността, развитието на човешките ресурси и опазването и подобряването на околната среда, допълнително би мобилизирала експертния потенциал на по-широк кръг партньори за консултиране и наблюдение на изпълнението на проекта на актуализиран РПР на ЮЗР.

Обсъждането и одобряването на проекта на Актуализиран документ за изпълнение на РПР на ЮЗР, и наблюдението на неговото изпълнение от един толкова широк кръг от заинтересовани страни в рамките на РСР, е основна мярка за осигуряване и спазване на принципа на партньорство и публичност.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на Актуализирания документ за изпълнение на Регионалния план за развитие за периода 2011-2013 г. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на изпълнителната, регионална и местна власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението и процеса на вземане на решения.

Получените в процеса на консултации аргументирани предложения, бележки и становища от членовете на Регионалния съвет за развитие и другите партньори са отразени в Актуализирания документ за изпълнение на РПР на ЮЗР (2011-2013 г.) преди неговото внасяне за приемане от Министерския съвет.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, обсъждане и приемане, актуализиране и изпълнение на РПР на ЮЗР се осъществява от министъра на регионалното развитие и благоустройството, председателя на РСР на ЮЗР и областните управители на областите в ЮЗР в

Актуализиран документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Югозападен район за периода 2011-2013 г.

съответствие с техните компетенции съгласно разпоредбите на Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане.

Актуализираният документ за изпълнение на РПР за периода 2011-2013 г., както и документите, свързани с действията на съответните органи по неговото актуализиране, изпълнение, наблюдение и оценка са официална обществена информация и законодателството (чл.18 ал.4 от ППЗРР) предвижда публикуването му на интернет страницата на МРРБ.

Важни инструменти за осигуряване на информация и публичност на извършените действия, реалните ползи и постигнатите резултати след актуализирането на Регионалния план за развитие за периода 2011 - 2013 г. са Годишните доклади за наблюдение изпълнението на РПР на ЮЗР, както и междинната оценка на Плана и Долада за резултатите от междинната оценка, които също се публикуват на страницата на МРРБ в Интернет.